Lovac iz LOS ANGELESA

V. Helling

„ODABRANE KNJIGE ZA MLADEŽ“ — NAKLADA VELZEK — ZAGREB

ODABRANE KNJIGE ZA MLADEŽ

NAKLADNI ZAVOD
A. VELZEK

ZAGREB 1943

TISKARA »FRANKOPAN« (STJEPAN CRNIĆ) ZAGREB, FRANKOPANSKA 9

VIKTOR HELLING:

LOVAC IZ LOS ANGELESA

NASLOV IZVORNIKA:

DER JÄGER VON LOS ANGELES

PREVEO:

DRAGUTIN BIŠĆAN

Izdano dopuštenjem Glavnog ravnateljstva za promičbu ministarstva narodne prosvjete broj 7118-II.-1.-1943.
Matice Hrvatske br. 100-1943.
Državnog zavoda za narodnu prosvjetu broj 4804-1943. od 8. XI. 1943.

HELLING: LOVAC IZ LOS ANGELESA

PRVA PUSTOLOVINA

Parostroj je brzog vlaka »S o u t h e r n-P a c i f i k a« prestao soptati. Progurao se preko dugog bedema Sierre Madre i stao u San Fernandu, dvadeset i pet milja sjeverno od zlatnih vrtova Los Angelesa. Zrak bijaše svjež, čist i nevjerojatno proziran, tako te ti se činilo, da bi rukom mogao dohvatiti sniežne vrhove južnih okrajaka Sierre Nevade. Još u vlaku nisam mogao skinuti pogleda s veličanstvenih gorskih lanaca, koje je obasjalo sunce.

Nalazili smo se u prosincu, ali zimi još ni traga. U nizini oko Los Angelesa zelenila se na poljima sočna trava, sve je odisalo proljećem, onako kao u iztočnim državama tek u svibnju. U plodnoj pak južnoj Kaliforniji su prve zimske kiše znak, da se sva priroda budi na novi život. U tom je kraju zima zapravo razdoblje procvata, pa ga zato stanovnici s pravom nazivlju zelenom zimom.

U takvoj me je podnevnoj vedrini pozdravio i »Frankov Saloon«, seosko svratište na sjecištu dviju cesta, koje su se spustile s brdina. Dočekala me prava vreva. Pod vedrim nebom stajahu stolovi, klupe i jasle za konje. Trgovci stokom, radnici iz susjednih solana, i r a n c h e r i[1], koje ste lako prepoznali po r i a t i[2], smotanom gunju i dugom užetu od konjske grive za privezivanje konja o kolac, jeli su i pili, a gostioničar i njegovi crnci imali su pune ruke posla.

Među gostima gotovo i nije bilo bielaca. Težkom sam se mukom sporazumio, dok sam našao kola, koja će me odvezti do P l a c e r o v i h c l a i m o v a[3] na gornjem tieku rieke. Kao geolog htio sam na njima proučiti novi hidraulički sustav u rudarskim poduzećima.

U »Frankovu Saloonu« sam se težko sporazumievao zato, jer je taj sviet govorio nekom šatrovačkom mješavinom iznakažene engležtine i kalifornizama. Svaka je rečenica tih

[1] Stočari.
[2] Naziv za laso u ovom kraju.
[3] Claim = omeđena rudarska čestica.

»pikesa« i »greasersa«[1] bila začinjena riečima španjolskog podrietla ili zasoljena čudnim izrazima kopača zlata. Šareno društvo, većinom snažni ljudi izrazitih crta lica, tamne puti, crnih očiju i gladke kose, hrabro je žvakalo carne seca[2], grah i tortile[3], a kao da nije marilo za onaj zakon, što je branio užitak alkohola. U Frankovu carstvu opačina prezirali su čaj i kavu, zalievali grlo samo portom[4] ili angelikom[5], — a ponajviše ljutim brandyem[6].

Nisam im zamjerio, što su se na me jedva letimice osvrnuli. Samo jedan mladić me nije pustio iz vida, čim sam stao tražiti kola, da se odvezem do rudnika zlata. Na prvi sam pogled znao, da je i on Kalifornijac s indijanskom krvlju u žilama. Manje po odjeći, koja je bila gotovo ista kao i u drugih gostiju, ali zato po opremi njegova sivca: po liepo izrađenom, visokom sedlu, kakvim se služe Meksikanci, prirodne boje kože s utisnutim uresima. Vidio sam, da je prevalio dug put. Na leđima njegova konja ležao je pravi meksikanski gunj od šarene dlake, a na njem smotana kabanica. Žuljava, smeđa ruka držala je uzdu od samih puljaka, a s kraja uzde spustio se kao bič od crievnih vlakna, kojim je vjerojatno tukao konja. Crne mu oči bijahu nemirne, ali lice blago, gotovo privlačivo.

Kad mi je sam gostioničar donio vina i rekao, da će me jedan od njegovih susjeda odvezti do claimova, približio mi se mladić, kojem sam po nosu odmah vidio, da ga tišti neka želja.

»Biste li mi htjeli učiniti uslugu, gospodine,« rekao je biranim riečima, da ga lakše razumijem, »ne zamjerite mi, što vas bunim.«

»Bez okolišanja — samo, bunite! Što vas tišti?«

»Morao sam poći dalekom stranputicom, jer je crni most na rieci bio razvaljen, a sad mi se žuri na planine, da tamo preuzmem španjolske ovce — merinose, razumijete li, gospodine? Projahao sam stotinu milja, da namaknem izgubljeno vrieme — jer je poplava odniela crni most. Zar ne vidite, kako mi je iznemogao konj, moj gospodine?«

[1] Nadimci mješanaca iz starog španjolsko-meksikanskog doba.
[2] Suha govedina.
[3] Vrst pogače.
[4] Oportac, vrst vina prozvana po portugalskom gradu Oportu.
[5] Neuzavrelo kalifornijsko vino.
[6] Vrst rakije.

»To mu se i ne vidi,« bacih pogled na nizkoga, čupavoga sivca, koji kao da nije bio iznemogao. Ali zato nisam posumnjao, da je smeđi gorštak dobrano potezao u sedlu. Još u Los Angelesu su me uvjeravali, da su ti na oko slabi kalifornijski konji i brzi i uztrajni, a kadri prevaliti pod jahačem do stotinu milja u jednom danu, hraneći se samo suhom travom. Spotakao sam se o rieč »planine«. Želi li mladić poći sa mnom? Što da učinim?

Ustanovio sam, da je mladi gorštak, po imenu Gabriel, prvobitno kanio odjahati do istog rudnika zlata, kamo sam i ja pošao. Tamo je imao predati pismo. Ali sad mu je bilo kasno, pa je tražio pouzdana čovjeka, koji bi mu præštedio put do Placerovih claimova. Drage volje pristadoh, da mu učinim tu uslugu. Važna je lica iz haljetka izvadio pismo.

»Hoćete li pismo predati osobno naslovniku?«

»Ako mi ikako bude moguće, hoću.« Pročitao sam naslov, napisan ukočenim, starinskim pismenima i iznenađen uzkliknuo:

»Naslovnik je Niemac! Moj zemljak na Plácerovim claimovima? Inženjer Andrija Soltmann?... Budite uvjereni, mladi prijatelju, da ću s užitkom osobno predati pismo. Nisam očekivao, da ću u tom američkom poduzeću naći zemljaka. Je li i pisac pisma Niemac?«

Gabriel u isti mah i potvrdi i zanieče glavom.

»Pismo mi je dao otac O'Parry, koji stanuje kod nas na Sierri; naš najbliži susjed, ali ipak nekoliko sati od otčeva corrala[1].«

»Misionar?«

»Nije, gospodine,« nasmieši se gorštak. »U naše ranche[2] riedko će zalutati misionar. Nemaju koga da obrate. Indijance su ovog okružja odavno već strpali u rezervacije[3] — vi to razumijete? —, u rezervaciju Round Valley, u logor Tule-River. Samo nekoliko se zadruga potuca po šumama. Mi smo sretni, ako nam ne dođu u blizinu, jer nam kradu tada stoku.«

»Dakle vaš je susjed stočar kao i tvoj otac?«

Gabriel opet zanieče glavom. Desnom rukom potapša konja, koji je nemirno stao plesati.

[1] Tor.
[2] Stočarski zaselak.
[3] Zatvoreno područje za Indijance.

»Kažu, da sve zna. Svuda je bio; sieda mu je kosa. On pozna Death Valley[1] — dolinu smrti —, jezera na granicama Nevade, gejzirske izvore u Sonomi, veliku slanu pustinju i okamenjenu šumu. Naši vacqueros i[2] kažu, da je već prevalio stotu godinu. Riedko tko ga znade po imenu, koje sam vam spomenuo. Obično ga nazivlju ‚Lovcem iz Los Angelesa'.«

»Imate li vi gore još jedan Los Angeles?«

»Nemamo, gospodine. U velikom Los Angelesu, iz kojega ste se vi uzpeli na parnom vlaku, živio je otac O'Parry prije mnogo godina... u doba, kad je taj grad imao samo jednu ulicu i jedan trg, a odanle su svake godine po dva, po tri puta priređivali velike lovove za američke lovce.«

»Aha! Dakle je taj stari gospodin tvoj dobar prijatelj?« Gabriel mi je već natuknuo, da on nije nikakav »sir«, pa da mu zato ne moram govoriti »vi«. Njemu je bilo sedamnaest godina, premda je izgledalo, da je stariji.

»Bielac,« odgovori Gabriel, »kojem je pisao otac O'Parry, smije se podičiti, da mu je prijatelj. A sada gledajte, gospodine — eno već dolaze vaša kola.«

Digoh se. Gabriel nije htio ni gucnuti vina, premda sam mu ponudio. Još sam ga jedanput umirio i uvjerio, da ću pismo predati što prije budem mogao. Još mu stisnuh ruku, a moj kočijaš, pravi sin Cahina-Indijanaca, škrt na riečima, potjera kolica na sjever od »Frankova Saloona«. Mladi mi je gorštak mahao pustenim šeširom širokih oboda.

I ja sam skinuo šešir, položio ga na krilo. Ali u dolini, u koju smo skrenuli, nigdje nije bilo hlada, sunce je stajalo okomito gore na nebu. Premda je to bilo prosinačko sunce, podsjetilo me je i te kako, da već treći tjedan boravim u najjužnijem dielu Caliente Fornalle[3], od koga je sebi posudila ime druga po veličini država u Sjedinjenim državama — Kalifornija. Ne bih pretjerao, kad bih rekao, da su doline rieka u unutarnjem kalifornijskom području uobće najvrući krajevi Sjeverne Amerike, jer do njih ne dopire ni dašak vjetrova s mora, da ih razhladi. O dolini smrti, koju je spomenuo Gabriel, sin planinskog stočara, to je već odavno poznata činjenica.

[1] Dolina smrti, 48 km duga, 16 km široka dolina, koja leži 115 metara izpod morske razine u području velikog kalifornijskog kotla, između Kolumbijskog, Koloradskog gorja, Sierre Nevade i Kaskadskih brdina.

[2] Pastiri.

[3] Užarena peć.

Dobar sat smo drndali između strmih brežuljaka, obraštenih grmljem, koji su zaklanjali svaki vidik, a noćna kiša nije bila kadra, da u toj usjeklini odstrani dosadnu prašinu, koja je grizla oči. Nepoznato grmlje i bilje obrubljivalo je tjesnac, tek kasnije sam mu doznao ime. Moj Cahinac je pokazao, da je slabo podkovan u bilinstvu. Jaka je strana mojega tamnoputog kočijaša ležala na drugom području: Kod svakog bi miljokaza snažno gucnuo iz čuture — što smo dalje odmicali kao da je pred miljokazima bivala sve jača njegova žeđa —, tako te sam naslutio, da taj i inače neprivlačiv momak pripada među one Indijance, kojima je uživanje rakije najstrašniji porok.

Nisam se stoga ni srdio, kad sam se poslije gotovo tri sata vožnje otresao družtva toga tupoglavog čovjeka. Daleko u dolini rieke pojavile su se već razštrkane pojedine zgrade rudarskog područja. Naši se usopljeni konji zaustaviše pred upravnom zgradom.

Dizala se tako reći usred pustoši; svuda naokolo jame, humci pieska i izkrčeni obronci brežuljaka. Ni punih trista metara, i već je gusta šuma pokrila sutjeske, kojima je uljudba pod ruku s trgovačkim duhom ovih poslovnih ljudi otela nekoliko jarda[1] tla. Iza prave zbrke jaraka i prokopa nanizalo se na uzkom prostoru nekoliko desetaka daščara, koliba i radničkih brvnara. A izpred njih tu i tamo skupina mužkaraca, napola golih, prisukanih rukava, širokih ramena, ali gotovo svi su hodali pognuti: rudari u svim bojama kože, Kalifornijci, Indijanci, Kinezi, svi s vrećom na leđima i s lopatom u ruci. A osim njih šačica bielaca — niži i viši namještenici, koji su se po hodu i držanju razlikovali od onog svieta iztrošena lica i pogrbljenih leđa. Sve je to okružio užaren miris smole, što se je širio iz omorika, koje su rasle uz cestu, i zadah trulog naplavljenog drveća, što je provirivalo iz smeđe-žutih prokopa. A povrh kotla dizao se nazubčan hrbat Sierre: eto to su bili Placerovi claimovi!

Potražih ravnatelja Clifforda. Rekoše mi, da je pred mjesec dana otišao na poslovno putovanje. Toga nije znao moj znanac u Los Angelesu, koji mi je za nj dao pismenu preporuku. Isto tako nije bilo ni njegova zamjenika, nekog mistera

[1] 0.9144 m.

Morrisa. Činovnik, koji me je primio vrlo prijazno, povede me k jednoj dami, koja je, kako mi se činilo, bila posebnička tajnica mistera Jonatana Morrisa. Ona mi je mogla reći, kad će se vratiti ravnateljev zamjenik.

Neobično liepa Amerikanka stade me izpitivati. Udarilo mi je u oči, kako me sumnjičavo promatra. Htjela je znati, jesam li znanac ravnatelja Clifforda. Kad sam rekao, da nisam, kimnula je glavom, a čudni pogled sivih joj očiju kao da je odlutao u prazninu.

»Koje nove uređaje želite pogledati: pokretnu dizalicu, koju smo dobili iz Oaklanda, ili vod za lagumanje, koji je sagradio jedan od naših inženjera? U potonjem ste slučaju došli prerano. Lagumanje će se obaviti kasnije.«

Odgovorih, da me zanimaju sve tehničke novotarije, ali u prvom sam redu došao radi hidrauličkog[1] sustava, koji hvale stručni časopisi.

»Misteru Morrisu bit će vrlo drago, što će vam on osobno moći pokazati taj uređaj. Ali ne znam, kad će se vratiti. Možda ne će to potrajati ni čitav sat, a možda i više sati. Imate li vremena?«

Rekoh, da imam, ali ne htjedoh čekati u upravnoj zgradi, izjavih, da ću se kasnije navratiti. Ne znam, zašto, ali nikako nisam mogao zaboraviti sjetnog pogleda liepe Amerikanke, njezina me je pojava progonila, kad sam već dugo hodao naokolo. Kasnije doznah, da je toj dami ime miss Marley i da to ime svuda na Placerovim claimovima spominju s najvećim poštovanjem.

Pismo u džepu za moga zemljaka nije mi dalo mira, stoga se propitah u osobnom uredu, gdje bih mogao naći inženjera Soltmanna.

Jedan me namještenik smjesta uputi: tehnička se poslovnica mistera Soltmanna nalazi onkraj rieke, pješice je udaljena tri četvrta sata. Mladić je s dosta taštine iztaknuo veliki obseg claima, koji se može takmiti s najmodernijim poduzećima u Kaliforniji, te mi točno opisao put ne samo do tehničke poslovnice nego i do posebničkog stana njemačkog inženjera, koji je ležao u šumi onkraj rieke. Negdje ću dakle naći gospodina Soltmanna. Kad sam vidio, da pred vratima još stoje moja kola, pozvao sam Cahinca, da me poveze onamo.

Izprva je sve išlo u redu. Provezli smo se izpred velike,

[1] Na vodeni pogon.

visoke naprave; smjesta sam znao: to je pokretna dizalica, koju je spomenula miss Marley.

Stajalo me muke, dok sam kočijašu točno označio put, kako mi ga je opisao susretljivi namještenik. Taj je kočijaš bio onog kova odurnih i žaljenja vriednih ljudi, koji iz čiste svojeglavosti znadu tobože bolje i ono, čega uobće ne poznaju. Tako je na primjer od rieke put, koji sam mu ja označio, bio gotovo posve ravan. Ali moj Cahinac, pod utjecajem rakije razpoložen za svađu, uporno je gonio, da skrenemo stranputicom, jer je ona »kraća nego ravni put«! Stao je nemilosrdno tući konje, premda su mu oni priradili posebnu nagradu, koju sam mu obećao za taj put. Čas smo poskakivali, čas zagrezli u piesak, sav sam se izudarao mjesto da uživam u liepoj okolici rudarskog područja. Ona je bila romantična, s triju strana obrubljena strmim, pošumljenim granitnim pećinama.

Uplašene su životinje jurile kao biesne. Zaludu sam kočijaša pograbio za ruku, kad je opet stao tući konje. Put se uzpeo na pješčan pristranak, koji se na drugoj strani strmo rušio u dubinu.

U tren oka zbila se nesreća. Konji su u propnju potegnuli naglo uzbrdo, ali pijani kočijaš ih je trgnuo natrag. Rudo je iznenada odskočilo, kola se prevalila. I ja i Indijanac poletjesmo u luku — između mene i neba zakoprcale se konjske noge — naglavce se skotrljah u dubinu.

Posljedak je bila tišina, ili bolje reći: neopisivo zujanje u ušima.

Kad sam došao k sviesti, prignuo se nad mene neki mladić, koji mi je k ustima prinio čašu vode. Zapitao me englezki: »Jeste li se udarili? Osjećate li bolove?«

Mjesto odgovora upitah njemački: »Gdje sam?«

»Gdje ste, dragi gospodine? Ni petdeset koraka pred laboratorijem moga otca, koji je rodom iz Njemačke. Vidio sam, kako konji jure po pristranku, kako su se poplašili. Indijanac kao da je šenuo umom.«

»Što je s njim?«

»Ništa! Eno ga tamo sjedi i češe se po glavi. Je li vam bolje? A kamo ste zapravo htjeli poći? Vi ste prvi Niemac, koji je nabasao u ovaj kraj.«

Šestnaestgodišnjem mladiću preleti smiešak preko lica. »Za odmor niste izabrali prikladno mjesto. Mogli ste zlo proći. Smijem li vas poduprieti, gospodine?«

»Ne treba, hvala!« Očistio sam piesak s odiela. Pogled na Cahinca uvjerio me, da i njemu nije liet s kola ozbiljno naudio. Neka sada kuka: rudo mu se prelomilo. Dobri su sivci već mirno stajali na nogama. Držao ih je jedan radnik.

»Uhvatili smo ih,« raztumači mladić, koji mi je pomagao. »To je Tominejo, Meksikanac, vjeran i odan sluga mojem otcu. A ja sam Giesbert Soltmann. Sve ovo, što vidite oko sebe, carstvo je moga otca —«

»— U kojem sam se upravo htio usidriti! Ali nipošto ovako nenadano i neudobno.«

Obojica se nasmijasmo, sprijateljismo se. Dječak me povede, pošavši izpred mene. Ponajprije prođosmo kroz dugu dvoranu, u kojoj se nekoliko inženjera nadvilo nad ploče i risalo. Laboratorij inženjera Soltmanna nalazio se na stražnjoj strani zgrade.

»Da znate, što će se tata veseliti!« progovori moj pratilac. Gotovo je skoknuo do vrata u bielom pregradku, koji je dielio laboratorij od dvorane. Pokucao je.

»To je naš poseban znak,« razjasni mi svoj postupak. »Sada tata zna, da sam to ja. Nitko ga ne smije smetati.«

»Da nisam došao u nezgodan čas?«

»Nipošto! To će biti radostno iznenađenje...«

Iznutra se već začu škljocanje zasuna. Iza napola otvorenih vrata pojavi se muž, kojem je šestnaestgodišnji Giesbert bio slika i prilika. Iz učenjakova me lica omjeri pogled nalik na strog upitnik... a zatim pomaknu ruku, kao da mi želi reći: izvolite. Tek što sam izgovorio svoje ime, kad li mi brzo pruži obje ruke i srdačno stisnu moje.

»Zemljak? Dobro mi došli, dobro došli!« I s istim onim sjajem u pogledu, koji je poljepšao Giesbertove crte, povuče me preko praga. I tu u toj prostoriji punoj nacrta, čaša i kušalica nije taj muž u prvi mah mogao smoći rieči potresen ganućem, koje doista nije bilo glumljeno nego izkreno namienjeno neznancu, koji nije imao drugih zasluga nego jedino to, da je bio Niemac i da se je s Niemcem slučajno susreo u dalekoj tuđini. A i sam mu Giesbert nije dao doći do rieči, jer mu je brže bolje u tančine izpripovjedio moju nezgodu.

Čovjek je upravo s užitkom mogao promatrati otca i sina. Andrija Soltmann bio je nešto preko osrednjeg rasta — Giesbert mu je dosizao čelo —, ali žilav i uzak, kao što obično Europljani postaju, kad su duže vremena proživjeli pod kalifornijskim suncem. Oči su mu pod oštro izbrušenim naočalima bile velike i plave, na prvi pogled zapravo stvorene, da prodru u stvarne, sjajne daljine. Naočali su odavale, da je inženjer Soltmann kratkovidan. Kako već rekoh, udarala je u oči sličnost između njega i sina, koji je bio vitak i gibak, a uz to pun one čudesne i neustrašive snage, koju mladi ždriebci očituju na paši kod svake kretnje. A pri tom se toliko bacio na otca, te se činilo, da mu je lice razumnošću preraslo godine.

Kad sam spomenuo razlog, koji me je ovamo doveo, i iz džepa izvukao pismo, iznova mi je čvrsto stisnuo ruke.

»Pismo od O'Parrya!« povikao je radostno Andrija Soltmann! »Takvog rukopisa nema nitko na svietu.« Od srdca se nasmijao. »Upravo kao da je jedan od njegovih grisly-medvjeda[1] čaporcima carapao po papiru.«

Ali kad je pristupio k prozoru i razporio omot, poprimilo mu je lice ozbiljan izražaj.

»Dragi prijatelju,« stao je čitati u pola glasa. »Ja sam sve pomno čuvao, ali dodjite što prije. Posljednja mi je zima naglodala kosti, ponestaje mi snage. Odredi li mi nebo, da prije Vašeg dolazka izpalim posljednji naboj, naći ćete točan put do našega p o c k e t a ucrtan u priloženom krokiju[2]. Drugi sam primjerak zakopao pod našim r e d w o o d o m,[3] okomito izpod četverorašljaste grane. To Vam pismo šaljem po v a c q u e r u Gabrielu, a da mu nisam odao, koliko je važno. Mladić bi mogao postati zatucan. Ali podmazao sam mu tabane. Planinski kozlić hoće da ostane tri dana na planinama. Ako ste spremni za put, pođite odmah s njim zajedno s Vašom antilopom. Sreća Vas pratila! O' Parry.«

Andrija Soltmann prieđe rukom preko čela.

»To je doista važna poruka. Na svu sreću stigla je u pravi čas. Sve, što moj stari prijatelj na planini želi urediti, slaže se s mojom odlukom. Da ste došli nekoliko dana kasnije, bili bi događaji pretekli poziv staroga planinskoga lovca. Da vam pravo kažem, već sam jednom nogom na putu.«

»Vi kanite poći na Sierru?«

»Ne samo poći na Sierru, nego — bude li mi dao Bog — i ostati gore, da tamo doživim ostatak svoga nemirnog života.« I rukom pokaza na sniežni gorski lanac pred prozorom. »A

[1] Od englezke rieči grizzly — siv. Ursus horribilis, znatno veći od običnog medvjeda, najbliža vrst spiljskom medvjedu.

[2] Od oka na brzu ruku nacrtana slika kraja.

[3] Kalifornijsko gorostasno drvo iz roda t. zv. *big trees, sequoia sempervirens.*

pratit će me i moja ,antilopa' — kako mister O' Parry, taj čudni stari Škot, nazivlje mojeg sina u svom pismu, koje mora da vam se čini zagonetnim. Mnogo je toga na kocki.«

Uhvatio sam Soltmannov pogled, u kojem je počivalo nešto sanjarskoga. Ruku je položio sinu na šiju.

»Pismo mi se nipošto ne čini zagonetnim, kako vi to mislite,« odvratih ja. »Mogu vam reći, da mi je ,planinski kozlić' — to je zacielo nadimak vacqueru Gabrielu — već odkrio neke tajne o piscu toga pisma. A ni rieč ,pocket' nije mi kao geologu tuđa. Njom, ako se ne varam, označuju kopači zlata u svojem narječju sloj zemlje, koji sadržava zlata...«

»Tako je, pogodili ste! Gotovo ste odkrili i svu moju tajnu. Ništa zato, ona počiva u poštenim rukama. Ovdje u rudniku ne bih je rado svakome turio pod nos. A velite, da ste i geolog? Tada vas moram pozdraviti još srdačnijom dobrodošlicom, gotovo bih vas nazvao darom neba, kad ne bi bilo od mene neskromno, da već četvrt sata nakon našeg susreta nanjušim u vama muža, kojega sam tražio i kojega sam upravo još trebao. Jer doista vješta geologa, koji pođe mojim putem, čeka bogata nagrada. Ali vi ćete za stalno samo kratko vrieme ostati u Los Angelesu?«

»Što se toga tiče, ja sam gospodar svome vremenu. Ali kad sam, kako i sami velite, banuo vam u kuću kao tuđe zlo, pa i ne slutim, kakvim me iznenađenjima mislite počastiti...«

»Sve ćete doznati! Danas morate ostati moj gost. Ali moram predpostaviti, da ćete se zadovoljiti skromnim stanom tamo prieko u onoj drvenjari i s ono nešto sirotinje, kojom će vas poslužiti dvojica pustinjaka, otac i sin, uz pomoć stare indijanske kuharice.«

»Taj je poziv vrlo zamamljiv, pogotovo jer moram potražiti druga kola.«

»Nemojte, nemojte! Ne tarite glavu brigom, gdje ćete naći drugo vozilo. Ako li želite pogledati naše ,hidrauličko čudo', kako je tu napravu domišljata uprava poduzeća upravo na barnumsku[1] raztrubila po svietu, otići će vam pred nosom posljednja poštanska kola. A činjenica, da se odričete još jedanput na milost i nemilost izručiti se tom pijanom Indijancu, to je odluka po nagonu samoodržanja. Ne, večeras ćete — i

[1] Barnumska reklama po američkom vlastniku cirkusa, koji je svietu pružao tako reći rog za svieću i zaradio njegovom lakovjernošću milijune.

prvi i posljednji Niemac — čavrljati s nama kao gost uz otvorenu vatru, a dotle će vas moj dečko povesti svuda naokolo. Povjerljivo vam moram reći, da je mister Jonatan Morris prefrigan trgovac, da mu nema para, ali o tehničkim stečevinama, kojima se samo skromno može pohvaliti ovo prosječno rudarsko poduzeće, nema ni pojma. Clifford, s kojim sam ovamo došao prije dvie godine, to je muž posve drugog kova... u prvom redu: srdce mu je na pravom mjestu, on ne gleda na sviet, kao njegov zamjenik, samo sa stajališta, kako bi zgrnuo što više para.«

Bez predomišljanja prihvatih oboje: i od srdca ponuđeno noćište i Giesbertovo vodstvo. Inženjer Soltmann morao je naime svršiti još neke važne poslove. Dok smo još razgovarali, neprestano je zvrčao brzoglas: od njega su tražili upute.

»Tata upravo častohlepno žudi za tim,« prišapnuo mi Giesbert, »da svoj posljednji izum, kojim je obogatio claim, dotjera do savršenstva. U posljednjim je tjednima i danju i noću bio na nogama.« A kad je već rukom uhvatio kvaku na vratima, rekao je glasno: »Tata, ne zaboravi zasunuti zasun!«

Andrija Soltmann odmahnu uz raztrešen osmieh, već je naime opet slušalicu prislonio uz uho.

ZAMJENIK RAVNATELJA

Kad smo otišli, posjetio je Andriju Soltmanna Jonatan Morris. Kako se je odigrao susret s tim bezsavjestnim i kobnim čovjekom, mogao sam zamisliti, kad mi je u večer o njem pričao Andrija Soltmann uz pucketanje velikih klada u kaminu.

Ostalo sam o njem doznao od Meksikanca Tomineja i Giesberta.

Kad je zamjenik ravnatelja stupio u dvoranu, nalazio se Tominejo već opet u Soltmannovu uredu. I ne zaustavljajući se, tek kratko i s visoka kimajući na ponizni pozdrav inženjera i crtača, prošao je mister Morris slobodnim prostorom između stolova, a pri tom kao da je sivim, nekako nakosim očima nekoga tražio.

Tek kad je prošao kroz svu dvoranu, upitao je: »Gdje je mister Soltmann?«

Jedan mu kalifornijski crtač odgovori: »Od nas ne smije nitko k njemu. Kao što znate, mister Soltmann obično radi iza zaključanih vrata.«

Mister Morris promrmlja samo jednu nerazumljivu rieč, a onda pokuca držkom jahačke palice od jelenjeg roga po vratima bieloga pregradka. Kad mu se odmah ne otvoriše, viknuo je čudnim škrebetavim glasom: »Izvolite otvoriti, mister Soltmann! Kakva je to nova moda?«

Oni najbliži kao da su se nasmijuljili. Uz osjećaj zloradosti promatrali su taj prizor. Njemačkom su inženjeru priuštili posjet zamjenika ravnatelja, kojega nitko nije trpio, jer je bio prost i neuglađen. Inženjer Soltmann je najkraće vrieme bio namješten u rudniku, ali ipak izvan reda bio promaknut na mjesto s vrlo dobrom plaćom, preskočivši nekoliko starijih činovnika, koji su se otimali za to mjesto. To je urodilo trzavicama. A Jonatan Morris imao je i drugih razloga, radi kojih ga je trpio u poduzeću.

A prije dva dana stvorio se na njegovu stolu, kao da je doletio iz zraka, arak papira, na kojem mu taj Niemac crno na bielom odkazuje službu.

Mister Morris je odgovor kazivao u stroj svojoj posebničkoj tajnici. Drugo nije znao, nego mu je obećao povišicu plaće. Sudeći po sebi mislio je, da je tim svršeno sve. Ali bezobrazni Niemac nije se ni potrudio, da mu odgovori na ponudu, koju mu je dao napisati čisto i liepo na stroju. Međutim indijanski je sluga, koji je taj odgovor odnio u Soltmannov r a n c h »W o o d-l a r k«,[1] vidio, kako je Soltmann to pismo razderao na sitne komadiće.

Jonatan Morris tražio je već jučer Niemca, ali ga nije našao, a nije mu se dalo odjahati u klanac, gdje je on imao posla. Ali zato se danas htio s njim porazgovoriti.

Kad se na kucanje palicom po vratima unutri nije ništa maklo, nabrekle su mu žile na čelu. Već je htio šakama zagruvati po daskama, kad li začu, da se je pomaknuo zasun. Vrata se otvoriše — zapravo odškrinuše samo na palac širine, a iznutra oprezno zaškiljiše crne oči meksikanskoga sluge.

»Miči se s puta, momče!« izdere se zamjenik ravnatelja na Tomineja, koji nije odmah odskočio u stranu. A onda je za sobom zalupio vratima. Andrija Soltmann digao je iznenađeno glavu sjedeći na svom mjestu kraj prozora.

[1] šumska ševa.

»I meni je vjerojatno strogo zabranjeno, da provalim u tu tajnu ćeliju?« Morris brže bolje baci pogled po stolu, na kojem su ležali razastrti nacrti i stajale mnoge kušalice i preparati.

Inženjer uzpravi pogrbljena leđa: »Ne mogu sebi prisvojiti pravo, da vama nešto propišem, mister Morris.«

»Drago mi je, da ste sa mnom napravili izuzetak,« odvratio je podrugljivo. »Pošaljite sada toga g r e a s e r a na svježi zrak. Htio bih s vama govoriti u četiri oka.«

I već je privukao stolicu. Soltmann je ostao za svojim stolom, po kojem je tobože slučajno prešao rukom.

»Tražite li možda moje pismo?« Misteru Morrisu nije izmakao taj pokret rukom. »Držim, da ćete ga dugo tražiti. Ili ste možda u svojoj raztrešenosti smetnuli s uma, da ste pred očima mojega m e s s e n g e r a[1] razdrpali moj odgovor na vaš izazov na dvoboj kuburama?«

»Moj — izazov na dvoboj?«

»Nazovite vi to, kako vam drago! Ja govorim o vašem pismenom odkazu, kojim ste mi u prsa uperili kuburu. Ako ste htjeli dobiti povišicu plaće, mogli ste mi to reći bez uztezanja, otvoreno. Ja bih bio molbu predložio družtvu. Ali ovako sam se morao ograničiti na to — samo da nam tik pred odlučnim trenutkom naprosto ne ostavite sve na cjedilu, onako na g r e a s e r s k u —, da u okviru svojih punomoći odobrim dodatak. Posve je izlišno bilo, što ste odmah uperili težke topove i zaprietili, da ćete podbrusiti pete.«

Andrija Soltmann je stao mienjati boje u licu, težkom se mukom svladao, kad je odgovorio: »Ako ste ovamo došli, da me vriеđate, mister Morris, onda bih vam preporučio: prekinimo svaki razgovor.«

»Vrieđati? Kako to?« Amerikanac je kao u čudu protegnuo lice. »Biste li mogli poreći, da mi svojim odkazom bacate klip pod noge, i to baš u času, kad vas trebamo? Nismo li odredili, da ćemo prekosjutra dići prvi lagum u Crnom klancu prema vašem izumu? Zar vas vrieđam, mister Soltmann, ako velim, da kanite podbrusiti pete —«

»Ili izdati vas biegom ili ucieniti vas!« Inženjer Soltmann povisio je glas, u kojem se osjetilo drhtanje od uzbuđenosti. »Tom i nikakvom drugom sumnjom usudili ste se nabaciti na mene! Varate se, mister Morris, vaše sumnjičenje propada

[1] Teklić.

samo po sebi. Točno je: ja sam vaš odgovor, kojim ste me htjeli poniziti, razderao u sitne krpe, a posve je kriva vaša bojazan, da bih htio izbjeći obvezama, koje sam u svoje doba preuzeo na se. Sve je gotovo, a posljednje pripreme izvršit ću sjutra sam na mjestu — radi se samo o mjerama sigurnosti.«

»Tada sam vam u toj točki,« popusti Jonatan Morris, »učinio krivo.« Pružio je ruku, ali Andrija Soltmann kao da je navlaš nije vidio. Stoga je s usiljenom uljudnošću nadovezao: »Ravnatelj Clifford, koji je na žalost odsutan, učinio je vrlo dobro, što je vas namjestio u našem poduzeću. Ovdje su prije koješta propustili, a vašem veleumu dugujemo mnogo toga. Dopustite mi, da iz bliza pogledam vaš izum.«

»Za izradbu i sastavljanje te sprave,« odgovori Soltmann i učini mu mjesta, »nije trebalo toliko oštroumnosti, ali zato više uztrajnosti. Sprava je eto ovdje gotova. Diete bi njom moglo upravljati. Tim sam dovršio svoj posao, a kad sam došao na claimove, nisam ravnatelju Cliffordu više ni obećao.«

»To znam! Vi ste se ugovorom obvezali, da ćete sagraditi stroj, koji bi nam omogućio, da na bilo koliko mu drago udaljenoj točki dovedemo do razprsnuća želatinski dinamit.«

»A za to nije potrebno ništa drugo nego samo pomaknuti onu polugu; tim je zajamčeno sigurno djelovanje.«

»Uspjeh pak obećaje veliku prištednju vremena. Znam ja sve to, mister Soltmann.«

»I znatnu štednju radnih snaga, a nadasve znatno jači učinak.«

»Vrlo dobro! Sve je dobro! Zahvaljujući toj umnoj napravi nadkrilit ćemo sve susjedne claimove. Placerovi claimovi će se opet liepo izkoprcati. A vi velite, da je rukovanje tom čudotvornom polugom, uz pomoć koje će iskra odletjeti po žici na milje daleko, doista posve nepogibeljno?«

Inženjer nije ni primietio, kako je napeto u nj izbuljio oči mister Morris. Odgovorio je, da je kod izpravnog postupka s polugom posve izključeno prijevremeno razprsnuće. Električno zvono javlja pravi trenutak.

»All right!«[1] Mister Morris se odmaknu od nježne sprave sa sjajnim polugama. »Izvrstno! Samo to mogu ponoviti. I vama ne bi puklo srdce, kad biste ostavili ovo poduzeće?«

Niemac odmahnu rukom, kao da se odriče odgovora.

[1] U redu.

»Ostavimo taj razgovor. Velim vam, da je moja odluka neoporeciva.«

»Vi se bavite drugim osnovama? Vi ste radili još na jednom izumu, nije li tako? Moj predšasnik — htio sam reći: ravnatelj Clifford — ostavio vam je pri tom poslu posve slobodne ruke. Nitko vas ne smeta u vašim tajnama.«

»Na to ne bi nitko niti imao prava,« naglasio je Andrija Soltmann vrlo odlučno. »Ja sam se s ravnateljem Cliffordom pogodio uz izričit uvjet, da u svojem laboratoriju mogu na svojem izumu raditi kadgod to hoću. Taj izum, koji za sada i vama mora ostati tajna, mogu nazvati svojim životnim zadatkom. Radi njega sam se upregao pod jaram rudarskog poduzeća. Moje mjesto ovdje, a napose nalog, da uredim napravu za lagumanje u daljinu, bili su mi samo sredstvo, da postignem tu svrhu. To sam jasno iznio ravnatelju Cliffordu i naišao na njegovo razumievanje. U prvom sam redu trebao novaca, da ostvarim svoje osnove. To je razlog, zašto sam radio danju i noću, zašto sam se oddielio od svieta i povukao u samoću. A ujedno će biti jasno, zašto sada, kad sam radom stekao potrebnu prometnu glavnicu, ne poznam druge želje, nego da daleko odavle oživotvorim svoje pravo djelo života.«

Jonatan Morris se digao i zbacio s glave šešir. Rukom je pogladio kratko podšišanu riđu kosu.

»Zašto niste imali povjerenja prema meni, mister Soltmann? Nisam li vam ja mogao pružiti posve drugih novčanih sredstava i time vas poduprieti?«

»Vi? Ni ravnatelj Clifford ne pozna moje osnove. Istina je, ja sam sebi u glavi stvorio okostnicu za moju tajnu i nisam htio ni čuti o tome, da moj izum dospije u ruke bilo kojem družtvu ovdje. Nadam se, da će on u prvom redu poslužiti mojoj domovini.«

»Njemačkoj?« Zamjeniku ravnatelja zatitra oko usana oduran, podrugljiv podsmieh. »Vašoj domovini Njemačkoj? Ja držim, da je vama domovina ovdje, gdje vas pošteno plaćaju. A osim toga, koliko sam čuo, kanite vi taj izum izkorišćivati kod nas u Sjedinjenim državama?«

»Vi ste o mojim namjerama vrlo dobro upućeni.«

»Pričali su mi, da poduzimljete izlete po srednjoj Sierri. Kažu, da ste naišli na žile zlata.«

»Možda nešto nalik na to.«

»Ah!« Mister Morris je pristupio inženjerovu stolu. Htio

je posegnuti za staklenkom. Ali Andrija Soltmann ga je prestigao. Čvrsto je rukom uhvatio posudu.

»Zlato? Odakle vam zlato?« izlanu Morris. U očima mu zaplamsa lakom plamen, koji je često puta značajan kod kopača zlata.

»Svakako nije s Placerovih claimova,« glasio je miran odgovor. Pri tom je Andrija Soltmann posudu do vrha punu zlatnih listića podigao prema suncu, tako da se sva zablistala. »Kao što vidite, ovo je izprano zlato.«

»To vidim i nagađam vaše osnove.«

Niemac se nasmieši. Pogled mu pade na pismo gorštaka, koje sam mu ja donio.

»U to bih jedva mogao vjerovati. Malo je ljudi, kojima sam tek nešto natuknuo o svojoj tajni, jer mi je predragocjen i moj nalaz i izum, da ga izkoristim.«

Mister Morris je prividno površnim pogledom prešao preko nacrta. Njega je još neprestano privlačilo svom snagom zlato u staklenci, jer u njoj je bilo toliko te plemenite žute kovine, koliko su na Placerovim claimovima zlata izkopali u tjedan dana.

»Kako je to moguće, mister Soltmann? Recite, kako ste mogli za svoga slobodnog vremena, koje je znalo potrajati samo po nekoliko dana, izprati toliko zlata?«

»Pravo ste rekli. Vrieme mi je bilo ograničeno.« Sad se je inženjer Soltmann nasmiešio tako reći slavodobitnim smieškom. »Ali znajte, da je ovo, što vidite u mojoj ruci, rad samo jednog jedincatog dana. Bez mojega izuma bilo bi to posve nemoguće.«

»Jednog — jednog jedinog dana?« Zamjenik ravnatelja izbulji oči. »To je izključeno, upravo neshvatljivo! Kad je tako . . . ne preostaje vam drugo . . . slušajte me, dragi moj prijatelju! — nema druge . . . vi morate meni i družtvu prodati taj tajanstveni izum!«

»Nikada, mister Morris!«

Jonatanu Morrisu nabreknuše žile na čelu; između riđih mu vlasi na koži izbiše kapi znoja. Usiljenom je uljudnošću rekao, oduprievši se rukom o stol: »Recite svotu!«

Niemac samo strese glavom. Zagledao se kroz prozor, gdje su se na suncu zažarile glave planinskih gorostasa. Iza onih sniežnih lanaca ležala je zemlja njegovih čežnja . . .

U Morrisovoj ruci zašušti papir.

»Navedite koju mu drago svotu,« progovori brzo — čvrsto odlučivši, da prodre sa svojom željom. Najradije bi bio rekao u lice Niemcu, da družtvo plaća njega i njegov mozak, pa prema tome ima pravo i na njegov izum. »Biste li bili i misteru Cliffordu dobacili ovako oštro ‚nikada'?«

»Ravnatelj Clifford jedva da bi mi bio postavio takav zahtjev, jer je on poznavao moje namjere. Žalim, što ću ga iznenaditi svojim odlazkom, koji moram sada pospješiti. Još mi je više žao, jer sam mu mogao reći, da se spremam na skori odlazak, to bi me bilo stajalo samo nekoliko koraka.«

Mister Morris već je nataknuo šešir na glavu, kad je onako na laku ruku dobacio pitanje:

»A zašto niste napravili tih nekoliko koraka?«

»Jer nisam znao, da će ravnatelj Clifford još istoga dana krenuti u Santa Fé. Nitko toga nije znao.«

»To je točno. Svoju je odluku stvorio iznenada. Preostalo mu je samo još toliko vremena, da se je sa mnom porazgovorio još o najvažnijim pitanjima.«

»Eto vidite — bio bih vas tada smetao . . .«

»Mene?« Jonatan Morris naćuli uši. »Tada?«

»I vas i ravnatelja Clifforda, s kojim ste živahno razpravljali, kad ste s njim jahali u pravcu rancha Azuce. Već je bilo poslije podne . . . dva sata pred zalazak sunca — da, — a što vam je, mister Morris?«

Andrija Soltmann naglo se prekinuo usred rečenice i priskočio je Amerikancu, koji je probliedio kao krpa i gotovo zateturao.

»Što vam je, mister Morris?« ponovio je. Izraz lica bio mu je iskreno zabrinut i uplašen.

Ali mister Jonatan Morris sakupio je već dovoljno snage. Boja mu se vratila u obraze. Soltmann mu je ponudio, da sjedne, nije htio. Ali kad mu je inženjer pružio čašu vode, za njom je posegnuo.

»Ništa — mi nije!« odgovorio je. »Hvala vam, mister Soltmann! Prokleta je vrućina ovdje . . . bit će da sam prenaglo jahao.« Oko usana mu se pojavio pakostan osmieh, naglo je izrekao ove rieči: »Prevarili ste se, dragi moj prijatelju! Ja nisam nikada s misterom Cliffordom jahao prema ranchu Azuci.«

»Prevario? Ja da sam se prevario?« Niemac strese glavom. »Ta s Tominejom sam stajao ni dvadeset koraka iznad ceste, kojom ste vi projahali. Pitajte Tomineja!«

»Glupost! To je onda bilo nekog drugog dana. Ja se doista ničega ne sjećam. Posve drugog dana, zar ne, mister Soltmann?«

Ali inženjer još čvršće zastrese glavom: »O n e večeri je ravnatelj Clifford krenuo na put. Vi ste rekli, da je pošao u Santa Fé. Drugoga se ne sjećam ni ja.«

Tada se mister Morris naglo okrenu na stranu: »To u ostalom i nije važno. Zbogom, mister Soltmann! Promozgajte noćas pitanje vašeg izuma! Sjutra mi navedite svotu, koliku god hoćete — bit će vam o d o b r e n a.«

I Amerikanac ode. Tominejo, koji je čekao nedaleko od izlaza, pratio ga je dugo začuđenim pogledom. Smjesta je došao do zaključka, da je između njegova gospodara i zamjenika ravnatelja došlo do prepirke. Kasnije je rekao, da je u očima zamjenika ravnatelja opazio zlobni sjaj.

Sve sam to doznao, kako već rekoh, tek u večer, kad sam se s Giesbertom vratio pregledavši hidrauličke naprave. Ali tu moram odmah nešto dodati: — taj je uređaj, s mnogo buke kovan u zviezde, daleko zaostao za onim, što sam očekivao. A i iz mnogih drugih stvari, pa i iz kratkih natuknutih napomena moga mladog pratioca stekao sam na koncu dojam, da u tom rudniku zlata mnogo štošta nije podpuno u redu. Druga su ga družtva za izkoriščivanje rudača već nadkrilila.

Maleni r a n c h »W o o d-l a r k«, koji je inženjer Soltmann uzeo u najam za vrieme svoga boravka na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a, ležao je na pošumljenom brežuljku, udaljen jedva englezku milju od laboratorija.

Andrija Soltmann je težkom mukom prigušio svoju uzbuđenost. Kad je naime otišao njegov posjetnik, ustanovio je, da je s njegova stola bez traga nestalo tlocrta, koji je bio priložen pismu staroga O' Parrya.

Giesbert je prvi izrekao sumnju, da je mister Morris uzeo nacrt. Otac se izprva borio protiv te slutnje, ali vidjelo se, kako mu je strašna i sama pomisao, da je onaj tlocrt mogao dospjeti u tuđe ruke. Rieč po rieč ponovio je sve, o čem je govorio s Morrisom. Očito je bilo, da je u zamjeniku ravnatelja najveće zanimanje pobudio nalaz zlata, koji je vidio u Soltmannovim rukama.

»Ali kako bih mogao posumnjati,« zaključio je on svoje izvode, »da je on uzeo tlocrt, kad on sam ne može nikomu biti od koristi?«

Mi ga upozorismo, da i sam tlocrt, koji označuje mjesto, gdje leži nalazište, može bezobzirnom prepredencu poslužiti, da uloži sve sile, kako bi se dočepao blaga.

»Ali bez mojih nacrta i računa ne može ući u trag mojem izumu.«

»A kradljivac vašega tlocrta bit će uvjeren,« izjavih ja, »da vama bez njega i najljepši vaš izum ništa ne vriedi. On želi, da vas priveže uza se, pa zato misli, da vam je odrezao put, kojim ste odlučili poći, kad vam je ukrao tlocrt.«

»To bi bila bezprimjerna lupežtina...«

»... koju je kadar učiniti čovjek Morrisova kova!« Giesbert nije tajio, da ništa ne vjeruje tom riđokosom Amerikancu. »Nema sumnje, da je on samo odglumio onaj prizor, kad mu je tobože pozlilo, kako bi u tren oka strpao u džep tlocrt, dok si ti posegnuo za vodom.«

»Ne — ta probliedio je kao mrtvac. Toga nije mogao glumiti.«

»Kad si spomenuo, da si ga s ravnateljem Cliffordom vidio blizu r a n c h a A z u c e, a on je to kasnije proglasio optičkom varkom. — Nije li i to sumnjivo?«

Andrija Soltmann zatrese glavom: »Tu nam ne koristi razbijati glavu. Mi za tri dana idemo, u tom nas ništa ne može spriečiti. Našao ja dotle tlocrt ili ne našao, to mi je svejedno. Sjutra će biti pokus lagumanja, prekosjutra predaja naprave družtvu — a onda ću biti slobodan čovjek!«

»Samo ako sve to sretno prođe,« nije popuštao Giesbert ne odstupajući od svoje mladenačke sumnjičavosti. »Mister Morris će sjutra ili prekosjutra ponoviti svoj juriš, a bude li mogao, bacat će nam klipove pod noge. Danas poslije podne sam vam pričao,« obratio se meni, »da toga čovjeka nisam nikada mogao trpjeti. U njegovu se pogledu krije nešto, što mora čovjeku da ga ogadi. Ja ga smatram sposobnim, da učini i najgore.«

Tominejo, koji je nove klade metao u kamin, potvrdio je glavom: »Ta ja sam već često puta govorio señoru Andriji, da ga se čuva.«

Soltmann se osmjehnu: »Evo ga na, sad je počeo i Tominejo! Ne boj se, stari prijatelju, još tri dana pa ćemo krenuti na put onamo, kamo i ti živo želiš poći. Tominejo me je naime pratio,« raztumačio je meni, »kad sam se gore na Sierri upoznao s lovcem iz Los Angelesa i jednom uslugom stekao njegovo prijateljstvo. A sada moram ponoviti pitanje, koje sam postavio danas u podne. Biste li nas htjeli pratiti na planine?

Ta vama kao geologu pruža se prilika da postignete nove uspjehe na još neobrađenom području.«

»To je pitanje, na koje ne može čovjek onako nasumce odgovoriti. Volje ne manjka nipošto; to sam već i prije naglasio; ali na žalost u životu ne ovisi sve samo o volji. U ostalom sad ste u meni probudili radoznalost.«

»Stari O'Parry, to vam je divan čovjek!« zaklima glavom Andrija Soltmann. »Ostarjelo, iztrošeno lice izbrazdalo mu je tisuću borica, ali zato mu je srdce kao u mladića. On je ostao isto onakav, kakav je bio prije četrdeset godina, kad su prvi Nimrodi[1] krenuli u sviet planina i pećina iz Los Angelesa, koji tada još nije bio ni pravi grad. Takvih lovaca na divljač nema više u Los Angelesu, koji se već sprema na utakmicu i sa samim San Franciskom, hoće da ga dostigne u sjaju i gustoći žiteljstva. Otac O'Parry je posljednji od te već izumrle čete hrabrih muževa, od kojih je svaki pojedini bio nalik na junaka od komada mestve, iz onih priča, koje smo kao djećaci gutali užarenih obraza. Zato mu je i ostao taj nadimak.«

»Lovac iz Los Angelesa?«

»Da, tako je. Nekoliko desetljeća nije silazio s planina.«

»Što bi sviet zinuo, da dođe dolje, tata,« reče Giesbert. »Ili bi se poveselio, da je nešto novo odkrio za svoje slikopise[2]. Tim slikopisnim pustolovima bio bi lovac s planina, njegova duga, kao snieg sieda, zapuštena brada prava poslastica. Ti ga uviek opisuješ kao da je odlomak razpucanog svieta klisura i stiena.«

»Ta prispodoba nije loša,« osmjehnu se inženjer. »Doista, O' Parry pozna svako ždrielo i svaki kotao na ledenjacima. On je gorski duh u punom smislu te rieči. A v a c q u e r o s i, koji su još sveđer dosta praznovjerni, vjeruju, da on može svariti oluju i da razpolaže drugim kojekakvim nadprirodnim silama. Međutim kadkada ostavlja čovjeka i medvjeđa snaga. Već sam vam spomenuo, da sam starcu učinio jednu uslugu. On je progonio jelena i pao u jamu, koju je slučajno sakrio oku snieg navaljan od oluje. Kad smo se upoznali i zapodjeli dug razgovor, pričao mi je O' Parry, da pozna rječicu, u kojoj bi po njegovu mišljenju moralo biti zlata, ali dotada ga nije moglo od-

[1] Lovci.

[2] Poznato je, da je Los Angeles najveće središte slikopisne umjetnosti u Americi. Na glasu je osobito predgrađe Hollywood, koje se i za američke pojmove razvilo upravo munjevitom brzinom u poseban slikopisni grad.

kriti ni navještije oko. A ipak je pogodio. Ta rieka — nepoznata rieka — ja sam joj nadjeo ime O' Parryeva rieka — krije u svojim nanosima od pieska i razmrvljenog kamena, a koje, kao što znate, nazivlju zlatnim sapunom, doista —«

»Zlata!«

»Tako je! Evo vidite!« Andrija Soltmann pruži mi staklenku, koja je danas iznenadila Jonatana Morrisa i u njem izazvala pakostnu zavist. »To sam zlato zajedno s Tominejom izprao iz zlatnog sapuna uz pomoć stare primitivne zdjele, koju nazivlju b a t e a, poslužívši se pri tom posebnim postupkom. Taj postupak je moj izum i moja tajna.«

Moram priznati, da me je iznenadila ta tvorevina zlata. To zapravo nisu bila zrnca ili sitna prašina, nego jednolično oblikovani listići. Pogotovo kad sam sada čuo isto ono, što je prije nekoliko sati uzbudilo zamjenika ravnatelja: da je tu količinu izprao u nevjerojatno kratkom vremenu. Na nekoliko me časaka podišla napast, da Andriju Soltmanna smatram običnim maštalom, pred očima mi se pojavile slike veleumnih, nesretnih »izumitelja«, koji boluju od umišljanja.

Andrija Soltmann reče posve mirnim glasom: »Bez mojega postupka ne bih mogao ni pomisliti, da u tako kratkom vremenu izperem toliko zlata. Ne bih mogao izprati ni polovice. Poznato vam je, da se kod izpiranja ili izplakivanja zlatne rudače u aluviju,[1] u tako zvanom sapunskom gorju, gdje je ona izmiešana s pieskom i zemljom, gube znatne količine kovine.«

»Tome se ne može izbjeći kod običnog izpiranja vodom, jer struja odnosi sićušna zlatna zrnca i prašinu. Gubitak znade tu doseći četrdeset do petdeset posto od ukupne količine. Da to spriečе, služe se bolje uređeni rudnici zlata amalgamacijom,[2] pri čem živa privuče sitne raztepene čestice zlata i slije u grudice, koje je lako pobrati.«

»Tako je,« potvrdi glavom uz smiešak inženjer Soltmann. »Ali ovi zlatni listići, koje vidite u staklenci, nisu ni vidjeli sprave za amalgamiranje.«

»Ali ipak nešto nalik na nju,« rekoh ja oklievajući.

»Nalik — da —, ali nešto posve drugo. Moj postupak —« Andrija Soltmann se prekide. »Što je to vani? U to doba?« Nehotice je bacio pogled na budilicu, koja je stajala na drvenoj polici. Bilo je devet sati i nekoliko časaka.

[1] Najmlađe razdoblje u razvoju zemlje, od obćeg potopa do danas.

[2] Postupak za dobivanje zlata i srebra iz rudače izlučbom.

Giesbert je priskočio k vratima, stao prisluškivati. I Tominejo je potrčao k vratima.

»Zublje!« javio je. »Ljudi sa zubljama.«

»Zbilja!« ponovi Giesbert. »Trče tamo prieko uzbrdo, a nose zublje! Jedan — dva —«

»— d o s — t r e s — c u a t r o — c i n c o!« brojio je Meksikanac. »Petorica s velikim zubljama, gospodine!«

»Što li hoće?« zapita Andrija Soltmann.

»Pogledat ću, tata!« brzo se ponudi Giesbert.

»Idi! Tominejo, pođi s njim!«

I indijanska kuharica Batsie prenula se iz svoga driemeža. Upravo kad su Giesbert i Tominejo došli do vrata u hodniku, dotrčala je ona i stala zapomagati: »Gospodine, što je? Viču i hoće da zapale šumu! Ili su navalili medvjedi, koji hoće da nas pojedu?«

»Moglo bi biti i jedno i drugo,« našalio se Andrija Soltmann sa staricom. »Ali ne dajmo se zato smetati. Možda je vašem Cahincu pobjegao konj. Giesbert će već ući u trag toj tajni.« I opet se pozabavio svojim izumom, postavivši pred sebe staklenčicu sa zlatnim listićima. »Ja imam dva računa,« nastavio je, »to ćete i vi priznati: prvo je djevičanska rieka, O'Parryeva rieka, i drugo moj izum, koji omogućuje znatno obilnije izkorišćivanje postupka pri izpiranju zlata — ili, kako bez pretjerivanja smijem reći, s absolutnom mi sigurnošću jamči, da će posljedci biti bolji nego kod svake druge sprave. Vi ste prvi zemljak pod krovom ,W o o d-l a r k a', kojem povjeravam svoju tajnu: ja izlučujem zlato iz pieska u elektrolitičkoj[1] kupelji.«

»Elektrolitičkim putem?« Slušao sam ga napeto. Postupak, koji mi je sada razložio Andrija Soltmann, nadmašio je doista sve pokuse, kojima se dosad bavila analitička kemija, kojoj su dakako već prije lebdjeli pred očima slični postupci za dobivanje zlata. Međutim način, kako je ovdje Soltmann uz pomoć katode u šupljikavoj posudici od gline na upravo nevjerojatan jednostavan način sakupio zlato, to se je u neku ruku činilo kao Kolumbovo jaje. Kad mi je pokazao skrižaljke o posljedcima proizvodnje, ustanovio sam, da se može postići stopostotno izkorišćivanje sapunskog brda, a toga nije praktičkim putem, koliko ja znam, dosad ni u pokusima nitko još postigao. Ovo, što je izmudrio Andrija Soltmann, bilo je jednostavnije i ko-

[1] Raztvaranje kemijskih spojeva uz pomoć galvanske struje.

ristonosnije. Kad je rekao, da je njegov postupak novost na području elektrometalurgije, nisam ga mogao oprovrći. Izkorišćivanje tako zvanih »s a n d s a n d s l i m e s«[1] iz rieka po po postupku inženjera Soltmanna značilo je pravi preokret.

»Odkad radite na tom izumu?« upitah ga. »Ta to je životno djelo.«

»Takvim ga smijem s pravom nazvati. Kad sam počeo praviti prve pokuse, bio sam još mladić. Prvu sam pobudu dobio u starom rudarskom gradu Freiburgu u Saskoj.«

»A kako ste zamislili —«

»Još bi valjalo točnije iztražiti O'Parryevu rieku, a i obseg sekundarnih ležišta. Kad bi geolog, koji bi mi pomogao, bio Niemac, izpunila bi mi se najvruća želja. Dakle, kako mislite vi sada o tome — ?«

Prije nego je Andrija Soltmann dorekao rečenicu, prije nego sam dospio odgovoriti, naglo se širom otvoriše vrata. Giesbert se sav blied od straha zaustavio na pragu.

»Tata!« izmucao je još sav bez daha. »Nesreća! Nose mrtvaca. Vidio sam ga, tata...«

Andrija Soltmann se požuri k izlazu: »Je li netko s c l a i m o v a?«

»Tata! Još strašnije je! Ljudi, koji ga nose, kažu, da je mister Clifford — ravnatelj Clifford!«

»Bože sveti!«

»U šumi ga je našao drvosječa Dellazoppa. — On je pozvao u pomoć ljude, koji su sjedili pred gostionicom. Eno ih tamo...«

Sablastno žuto svietlo zublja plesalo je pred kulisom šume, koja se nalazila onkraj puta, nedaleko od onoga mjesta, gdje me je u podne prevalio Indijanac. S više su strana trčali muškarci i žene, koje je domamila uzbuna kao i nas. Tiha dolina odjednom je oživjela.

»Mister Clifford? Je li to moguće?« padala su pitanja.

»Kad se je vratio? Nije li bio u Salt Lake Cityu?«

»U Santa Féu, čovječe! U Santa Féu! Zašto se ne bi vratio?«

Inženjer Soltmann trčao je, što su ga noge nosile. Kosa mu se razbarušila oko užarenih obraza. Nekoliko je puta zalutao, moradosmo se vratiti. Čas jarak, preko kojega ne mogosmo prieći, čas krivudavi prokop, a na drugoj strani ljudi sa zubljama i nosilima. Posve jasno smo vidjeli dvojicu, koji

[1] Šljunka i mulja.

su nosili nosila. I oni su se žurili. A isto tako su se žurili i oni, što su trčali pred njima. Okupljalo ih se sve više.

»Kamo ćemo? K misteru Morrisu? Hoće li biti kod kuće?«

»Zašto ga ne nosite k liečniku? Je li mister Clifford pao s konja?« pitala je neka žena.

Andrija Soltmann diže šake u obliku lievka k ustima i glasno viknu: »Dellazoppa!«

Odazvao mu se jedan glas: »Vendré, caballero! — Doći ću, gospodine!«

»Je li istina, Dellazoppa?«

»Eso es verdad... istina je, señor Soltmano!«

Čovjek žuta lica kao tunja, velike lubanje, crne kose, gologlav, zasukanih rukava izpao je pred nas. Glas mu bijaše mek i ugodan. Ramena mu bijahu široka, ruke mišičave, a ipak je bio nalik na veliko diete. Andriji Soltmanu je stisnuo ruku, da su zapucketali zglobovi, bit će da su se dobro poznavali.

»Istina je, istina! To je naš dobri señor Clifford. Que Dios le guarde... Bog neka mu se smiluje! Prostrieljeno mu je čelo...«

»Prostrieljeno čelo? Mrtav?« Andrija Soltmann je sav probliedio. Dlanom je tvrdo lupio po ogradi izpred ponora. »Gdje si ga našao, gdje?«

Dellazoppa mahnu rukom prema šumi: »U klancu. Nemojte ga pogledati, señor! Sav je iznakažen... strašno iznakažen!« Meksikanac se strese, kao da ga je spopala groznica.

»U kojem klancu?« Andriju Soltmanna kao da je gutilo to pitanje.

»U onom klancu, senor, što vodi prema ranchu Azuci.«

Andrija Soltmann zastenje.

»Dođite sa mnom!« doviknu mi i stade opet trčati. »Moram ga vidjeti.«

Pet časaka iza toga dostigli smo ljude s tužnim im teretom. Upravo su stali pred upravnom zgradom, kojoj se pred pročeljem visoko u zraku njihala velika svjetiljka. Broj je radoznalih gledalaca narastao na dvostruko.

Inženjer Soltmann odgrnu drhtavom rukom modru ruanu,[1] kojom su pokrili mrtvaca. S niemim užasom u licu pokrio mu je brzo glavu i okrenuo se. Vidio sam, kako je stiskao šake.

Niz stube je dotrčao zamjenik ravnatelja Morris u svečanom odielu. »Nemoguće!« vikao je. »Toga ne mogu vjerovati!«

[1] Plašt.

U licu je bio blied, rubcem je otirao čelo. Okružili su ga činovnici iz uprave i namještenici. Pokušali su, da ono mnoštvo nagovore, neka se raziđe kućama. Na jednom se otvorenom prozoru pojavi i uplašeno, na smrt bliedo lice liepe miss Marley.

Oni, što su donieli mrtvo tielo mistera Clifforda, podigli su opet teret i pošli. Rekli su im, u koju prostoriju da ga odnesu. Veći je dio gledalaca pošao za njima. Drugi su oklievajući ostali uz skupinu, što se okupila oko Jonatana Morrisa.

»Zagonetka!«

»Htio nas je iznenaditi, naš dobri Clifford...« izprekidanim je glasom progovorio zamjenik ravnatelja. »Zašto je onako čudno krišom krenuo na put? Tko bi to bio slutio?«

Andrija Soltmann stajao je nepomičan kao kip. S Jonatana Morrisa nije skidao pogleda.

Tek što bi okom trenuo sukobiše im se pogledi. Ali glava riđe kose i nakosih očiju smjesta se izgubila u mraku.

»Idemo!« bijaše sve, što mi je rekao Andrija Soltmann. Polako se uputismo kući.

»Vas je to jako potreslo...«

Andrija Soltmann kratko potvrdi glavom i reče: »Mrtvo je tielo ležalo pod sniegom. Klanac je dugo pod sniegom. James Clifford je prostrieljena čela ležao tamo četiri tjedna, a svi su držali, da se nalazi u Santa Féu. S njim je nestalo dobrog duha s Placerovih claimova.«

»A kako tumačite sebi taj strahoviti zločin?«

Andrija Soltmann nije odmah odgovorio. Poslije duge stanke rekao je dubokim glasom: »Sjutra će započeti iztragu sheriff.«[1]

»Sumnjate li na koga?«

»Svojom sumnjom ne bih htio smetati iztrazi.«

Giesberta kao da je uhvatila groznica od uzbuđenosti.

»Sad će sve doći na vidjelo,« rekao je drhtavim glasom. »Sada znamo, zašto je taj riđokosi shark[2] stao drhtati, čim si mu samo spomenuo, da si se pred ranchom Azucom susreo s ravnateljem Cliffordom.«

»Oprez!« opomenu nas otac, a mene povuče za rukav i privuče bliže k sebi. Izpod nas se crnila voda prokopa, što je krivudavo presiecao claimove.

Iza toga me zamoli: »Molim vas, ostanite sjutra prije

[1] Poglavar okružja.
[2] Morski pas, u prenesenom značenju: hulja.

podne uz Giesberta, dok se ja ne vratim s posla u Crnom kotlu. Sa sobom ću povesti Tomineja. Vratit ću se oko deset sati.«

»To vam drage volje obećajem.«

Andrija Soltmann stisnu mi ruku. Htio se izpričati, što je moj boravak kod njega u gostima pomutilo ovo uzbudljivo odkriće. Ja sam ga umirio: ta nije on kriv drami, koja se odigrala na Placerovim claimovima.

Giesbert i Tominejo izmieniše još nekoliko misli o tužnom događaju, ali Andrija Soltmann ih pozove, da prestanu o tom govoriti. Bio je uzrujan i postao šutljiv: čudna opreka vatrenoj mu ćudi, kojom je pred nepunim satom pričao o svojem izumu i o rieci škotskoga lovca visoko gore na planinama. Mjesto sanjarske crte, koja je dobro pristajala učenjakovu licu, napele su mu se crte i oštro zarezale između prikrajka nosa i usta. Dugo sam već ležao u postelji, a on je još bez prestanka nemirno hodao po sobi . . .

POLUGA SMRTI

U ranchu Wood-larku rano su se digli. Vedro je jutro nasmiešeno provirivalo kroz prozor. Na sjeveroiztoku se bjelasao snieg na dalekoj Sierri, a laki je povjetarac donosio miris laurelija i madrona[1] u Soltmannovu kolibu. Na suncu je lepršala njemačka zastava, koju je Giesbert pričvrstio na zabtu.

Nad claimovima se razvitlao velik oblak prašine, a iz nje su sablastno izvirivali mršavi dimnjaci. Duga se povorka ljudi razvijugala između drvenjara radničkog naselja i lomionica, mlinova i drobionica. Oglasili su se snažni glasovi električnih strojeva. Zakrieštale su zviždaljke, zazvrčala automatska zvonca. Neumoljivi okovi željeznog kmetstva dozivali su svoje borce, koji su ih se oslobodili samo na nekoliko sati preko noći; dnevni posao pošao je svojim starim svagdašnjim putem, nitko se nije brinuo, što je poduzeću otet glavni upravni činovnik.

Premda je bilo rano, Andrija Soltmann već se je spremio za odlazak. Nikako se nisam mogao otresti sumnje, da se uobće nije svlačio. Ali sad mi se nije više pričinio nemiran i zamišljen

---

[1] Ukrasno cvieće.

kao sinoć, kad smo pošli na počinak. Pozdravio me uz slab osmieh, koji se nešto još pojačao, kad mi je rekao: »Za tri ću se sata vratiti. Tada ću napisati zapisnik — to mi je dužnost prema pokojniku. Osim toga ne kanim ništa poduzeti niti druge goniti, da nešto poduzmu. Mojega puta ne mogu odgoditi.«

»Ja vas podpuno shvaćam. U prvom redu to, što smjesta želite ostaviti ovo mjesto, koje vam upravo narivava strašnu sumnju protiv osobe mistera Morrisa. I ja zapravo nemam prava, da vam dajem savjete.«

On me je razumio.

»Kad bih svojim ostankom mogao uzkrisiti ravnatelja Clifforda, bez okolišanja bih ostao. Ali ovdje pripada rieč samo osvetničkoj pravdi, koja nije kadra uzkrisiti mrtvaca. Ništa drugo ne želim, nego da vlasti pođe za rukom, da izvuče na svietlo dana krivca ili krivce . . . a kako rekoh, ja ću ostaviti zapisnik. Druge odluke nisam mogao stvoriti.«

Moram otvoreno priznati, da sam ja drugčije prosuđivao položaj. Ne bi li bilo pogrješno sada uzmaknuti? I još k tomu ovako, kako to kani učiniti inženjer Soltmann, koji sebi hoće da zamete svaki trag, kako ne bi odao tajnu O'Parryeve rieke. Na žalost njegov odlazak onemogućuje svaki pokušaj. Obećao sam, da ću do povratka moga zemljaka iz Crne kotline razmisliti, hoću li primiti njegovu sinoćnju ponudu. A Andrija Soltmann je već unapried vidio, da je njegova osnova na mene djelovala zamamljivo.

Još jedan stisak ruke pred šumskim prosjekom i ja ostadoh sam s Giesbertom. Andriji Soltmannu, kojega je pratio njegov Meksikanac, došla je na prvom zavoju prosjeka u susret skupina radnika, koja je nosila svakovrstnog alata; većinom su to bili crnci, ostatak Cahinci. S tim je ljudima Soltmann htio izvršiti prvi pokus na napravi za lagumanje, koju je on izumio. Giesbertu je rekao otac, da me međutim odvede u jednu mrvionicu, koja je upravo bila u pogonu. U njoj su drobili rudaču, koja je sadržavala zlata, prema sustavu, koji je također usavršio Soltmann.

Ali prije toga pođosmo prema ranchu Wood-larku. Uzput smo se na više mjesta zaustavili. Nije to bilo zato, da se naužijem vidika, premda je okoliš morao uzhititi svako oko pristupačno čarima liepe prirode. Nego zato, jer je Giesbert, još uviek pod snažnim dojmom sinoćnjeg strašnog nalaza, neprestano kušao sve novim razlozima dokazati, da je po njegovu

mišljenju mister Jonatan Morris u klancu ubio Clifforda. U najboljem slučaju pucao je na nj iz zasjede neki lupež, kojega je on podmitio. Jonatan Morris kadar je naći takvih podlaca, koji za volju novcu ne prezaju ni pred kakvim zločinom.

»Jednom je od takvih ljudi ime Canja,« reče on. »To je Juaneno-Indijanac. Već smo ga sinoć spomenuli. Odurnu pojavu zamjenika ravnatelja, njegovu crvenu kosu i mongolske oči zasjenjuje taj Canja. Nalik je na samoga đavla. Meni se čini, da čovjek može na prvi pogled pogoditi, s kim ima posla.«

»Ne uviek i ne posve,« pokušah izpraviti dječakov zaključak. »Ljudi doduše kažu, da u licu svakog čovjeka stoji jasno urezano, kakva mu je duša, mržnja i ljubav, ali svatko nije vješt, da to odgonetne. Svakako, liepo lice služi samo po sebi kao preporuka, ali i tu su se ljudi već često puta uvjerili, da vanjština vara, jer našlo se i ružnih, nakaznih ljudi, koji su bili uzor plemenita srdca.«

Giesbert međutim ostade pri svome: »Jonatan Morris mi se uviek činio kao neki pustolov. Kažu, da je u mladosti bio kopač zlata u Wingdamu, a i danas često puta skida obrazinu. Kad je ono jučer posegnuo za otčevim zlatnim listićima, bio mu je pogled kao u lakomog kopača zlata.«

Nehotice se rukom maših za džep, u koji sam spremio blago Giesbertova otca. On mi je dao staklenku i zamolio me, da ju čuvam, dok se vrati — dokaz iskrenog njemačkog povjerenja!

»Nikako se ne mogu otresti osjećaja,« reče Giesbert, koji je pratio pogledom moju ruku, »da Jonatan Morris nešto snuje protiv tate. Pogotovo sada moramo biti spremni na sve, kad znamo, da ga tata može svojim dokazima uništiti, u prvom redu onim, da ga je s ravnateljem Cliffordom vidio dva sata prije zapada sunca na putu prema r a n c h u A z u c i.«

Opet pokušah, da mladićeve misli svrnem na bilo kakav drugi predmet. Previše su mu se bavile tim zločinom, koji je još valjalo temeljito iztražiti. Čovjek se lako može prevariti, pa se je i Andrija Soltmann mogao prevariti: možda se on nije susreo s Cliffordom i Morrisom u šumi onoga dana, koji je naveo? Često se puta događalo, da se je više ljudi prevarilo u istom slučaju, pa su možda bili krivi i Tominejovi navodi, koji je možda pošao s iste predpostavke. Tako mi je na primjer nejasno, kamo je dospio Cliffordov konj, zašto se nije vratio u staju s praznim sedlom?

To mi se je pričinilo kao važan protudokaz protiv sumnje, koja se je dosada temeljila samo na susretu u šumi. I tako sam se nehotice i sam vratio opet na taj slučaj.

Giesbert je smjesta imao pri ruci uvjerljivo razjašnjenje: »Na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a ima toliko konja, da im ne znamo ni broja. Oni su razštrkani svuda po pašnjacima, gdje traže w i l d o a t s — divlju zob. Naići ćete na čitava stada, koja ovdje nazivlju c a b a l l a d a. Ništa lakše nego konju navući ular, a onda ga u tren oka skinuti.«

»A sedlo?«

»Jonatan Morris je imao i ortaka. A oni su mogli jahati i bez sedla. Na to tata nije ni mislio.« Giesbert pokaza rukom livadu pokrivenu mladom travom. »Eno tamo već vidite c a b a l l a d u, pase a l f i l e r i l l u, tako u ovom kraju nazivlju onu čudnu žutu travu. Životinje su u glavnom pitome — tek kadkada na pola podivljaju, kad se dugo nitko njima ne bavi — a svaka od njih na pleću ima užežen žig P l a c e r o v a c l a i m a. Kad biste duže ostali kod nas, vidjeli biste taj žig svakog dana i po desetak puta. A što vi uobće kanite učiniti? Hoćete li otići? Nije li tata svojim osnovama u vama izazvao volju, da nam se pridružite?«

»Možda i u većoj mjeri, nego ti misliš, momče.«

Giesbert zapliešće rukama, a u mladenačkom smiehu kao da se je napokon razplinulo ono mutno mudrovanje. Opet smo stigli pred r a n c h W o o d-l a r k, na kojem je u povjetarcu i na suncu lepršala njemačka zastavica.

»To je sjajno! Znao sam ja, da barem jedan od tih triju mamaca ne će zatajiti: O'Parry, prašumski lovac, koji mora uzhititi svako srdce, koje čezne za divljim pustolovinama — ili zlatna rieka, koju osim lovca pozna samo tata — ili otčeva nova osnova! Nije li vas osvojio svojim izumom? Jeste pronikli u njegovu tajnu?«

»Gotovo posve,« kimnuh glavom. »To je liepa i ozbiljna zamisao, za koju se čovjek može oduševiti čiste savjesti.«

»Dakle ste već stvorili odluku!« obradovao se Giesbert, samo što mi nije pao oko vrata. »Vidite, kolike sreće, što vas je Indijanac prevalio!«

Ali Giesbert ne mogaše obuzdati svoga veselja: »Dođite! Missis Batsie« — to je bila stara indijanska kuharica — »skuhat će nam zajutrak. Tata se ne će vratiti barem poldrug sata. Međutim ću vam pokazati zemljovide, da vidite, kojim krajem

ćemo projahati. Povest ćemo četiri mazge, i za jahanje i za prtljagu. A proći ćemo mnogim strmim i zabitnim gorskim stazama, uz koje driema prašuma, kuda još nije prošla željeznica, pa ni sama kola. Bez prestanka će nam pred očima biti vrhunci Sierre. Tek kad prođemo kroz klanac Tahičipi, uzet ćemo nosače, a u slučaju potrebe i nove mazge. Sve to zato, da nam ovdje nitko ne može ući u trag.«

»Zar niti onaj čovjek, na kojega sumnjamo, da nam je uzeo tlocrt, koji nam je — ja eto već govorim ‚n a m a', dragi Giesbertu — stari planinac poslao po v a c q u e r u Gabrielu?«

»Ništa mu ne koristi. Ni mister Morris se tu ne će moći snaći.«

»Čovjek ne smije protivnika nikada podcjenjivati, uviek mora predpostaviti...«

»... da će nas za stalno lukavo prevariti! Znam ja to! I mister Morris sigurno vjeruje, da je premudro postupao, kad je ukrao tlocrt, ili kako ste vi ono jučer rekli, da nam je nam je ukrao put. U ostalom meni se čini, da će on pri svojoj nečistoj duši biti sav blažen, bude li znao, da su tata i Tominejo otišli u nepovrat. On bi nam, premda je škrtac, s užitkom dao i novaca za put, kad bismo mu samo obećali, da se nikad više ne ćemo vratiti. Što sve ne bi učinio takav čovjek, samo da zatre trag neugodnim posljedicama!«

Missis Batsie upravo je doniela nekoliko proizvoda svoga umieća iz kuhinje, kad li stade kao prikovana usred sobe i zinu.

I ja sam čudno pogledao Giesberta, a i on je napeto načulio uši. U daljini je zagrmilo.

»Potres! Velik potres!« zaviče Indijanka, a iz ruke joj se omaknu jedan tanjur.

Giesbert skoči sa stolice. »Ne, to nije potres!« reče on. »To je bio lagum!« A onda nadoveže tihim glasom: »Čudnovato!«

»Je li to ovdje nešto neobično?« upitah ja.

»Nije,« strese glavom Giesbert. »Ali koliko znam, danas nije bilo u razporedu lagumanje. U ostalom lagumanje nije nikada tako gromko.«

Moradoh priznati, da je prasak bio neobično jak.

Giesbert je potrčao iz kuće. Vidio sam, kako je dostigao skupinu radnika, koji su isto tako bili uzrujani; svi su se o nečem razpričali južnjačkom živahnošću, ali to kod ovih starih Kalifornijaca nije bilo ništa čudnovatoga, jer oni su i u običnom razgovoru lomatali rukama. Ali danas je to lomatanje tih opaljenih radnika bilo nekako žestoko. Drugi su stali i zagledali se u daljinu.

Pri đoh k prozoru i opazih nad šumom žut oblak. Bit će da je u vezi s tim snažnim praskom.

Pojedini radnici, koji su još čas prije polako klipsali i gurali tačke ili u hladovini pod sušom žvakali svoj zajutrak, stali su trčati, uzkomešali se, nešto su vikali i domahivali jedni drugima. I poput vatre razniela se od usta do usta jedna rieč, koja je i meni odkrila sve:

»B l a c k-r a v i n e — Crna kotlina!«

Neprestano su vikali: »B l a c k-r a v i n e! B l a c k-r a v i n e!«

Crna kotlina, u koju je pošao Andrija Soltmann sa svojim ljudima! Htio je posljednji put sve točno pregledati i izpitati, provesti sve mjere sigurnosti, jer sjutradan su nakanili iz nove središnjice električkim putem dići u zrak prvi lagum.

Jednim sam mahom shvatio, zašto su se radnici uzvrpoljili kao mravinjak, kad u nj bacite kamen. Razumio sam, zašto je Giesbert probliedio na smrt. Bojao se za otca.

Žuti se oblak dosadno vukao iznad crnih krošanja jelika.

»Giesbert! Halo!«

Nekoliko puta zovnuh glasno, ali ne dobih odgovora. Požurih se onamo, gdje sam ga vidio u razgovoru s rudarima. Već ga nije bilo. Ljudi, s kojima se mogoh sporazumjeti, potvrdiše mi, da strašan prasak nije došao ni odkuda nego iz Crne kotline, najstarijeg diela P l a c e r o v i h c l a i m o v a. Ta to se vidi i po oblaku, koji se još nije razpršio.

»M a l t i e m p o! Loša vremena!« viknu jedan stari rudar. »Jučer su našli mrtva ravnatelja, a jutros ta nesreća!«

Smjesta su svi zaključili, da se je dogodila nesreća. Nitko od onih, koji su osjetili strašan udarac, nije više sumnjao, da je od preuranjena laguma nastradalo i nekoliko ljudskih života. Taj se je lagum razprsnuo svakako prije vremena. Jedni su tvrdili, da se je sam od sebe upalio, drugi su govorili o neopreznosti, a neki o nedostatcima izuma toga njemačkog inženjera. Dva samovoza projuriše na onu stranu, gdje se je nalazila Crna kotlina. Samovozi od uprave, a za njima se u propnju žurio jahač, čovuljak žuta lica s velikim očalima obrubljenim širokom rožinom na nosu. Gonio je ostrugama svoga dorata i zaletio se usred skupine radnika, koji su se razbježali pred konjem. Kazaše mi, da je to liečnik.

U tom času spazih Giesberta. Barem mi se pričinilo, da sam ga spazio. Je li to bio uobće on? Vukao se satrven, koljena mu klecahu, kosa mu se razasula po čelu, a kad ga dostigoh, primietih, da su mu okrvavljene ruke. Prispio sam u pravi čas, da ga dočekam na ruke. Bilo je to tek nekoliko koraka od onoga mjesta, gdje su se jučer izvrnula kola.

Tek kasnije sam doznao, gdje se je Giesbert ozliedio. U prvi mah mi nije mogao dati suvislog odgovora. Potrčao je u otčev laboratorij, jer mu je smjesta sunulo glavom, da je uzrok toj strašnoj eksploziji u novoj napravi.

Prostorija je bila doduše zaključana, ali iza ugla je opazio neku sumnjivu sjenu, kako se šulja. Giesbert je smjesta stvorio odluku, razbio prozor, uzpeo se kroza nj u prostoriju i na svoj užas opazio, da se potvrđuje njegova strašna slutnja: Na otčevoj spravi za lagumanje na daljinu nešto su poremetile nepozvane ruke! Nije bilo sumnje, da su nesreću, pred kojom je u tom času strepio gotovo čitav c l a i m, skrivili paklenski prsti nekog nečovjeka!

Onu sjenu, što se je dala u bieg, nije Giesbert mogao prepoznati, jer ga je zasliepilo sunce. Težkom mukom umirih dječaka, koji je bio izvan sebe od shvatljive uzbuđenosti i straha za život svoga otca. Napokon mi je to pošlo za rukom, a osim toga mi je uspjelo odvratiti ga, da ne pođe u Crnu kotlinu u ovakvom stanju.

I mene je spopao strah, mozak mi zamučilo stotinu misli. Zar je u tim c l a i m o v i m a sav život zatrovan podlošću, lukavošću i nečovječnošću? Nije li tu niz zločina povezan krvavim nitima? Zar je moguće, da su zlikovačke ruke posegnule za neshvatljivo okrutnim sredstvom, samo da maknu s puta svjedoka, koji im je smetao? Da su mogle pomaknuti polugu, koja je bez spasa nosila smrt i propast.

U prvi čas nisam u to mogao vjerovati. Sve je mogao skriviti slučaj ili niz slučaja bez ičije krivnje. Pod dojmom Giesbertovih uzbuđenih živaca vidio sam i ja na sve strane sablasti. Možda su svi oni, što su se nalazili u Crnoj kotlini, još u pravi čas našli sigurno sklonište. Još nije bilo nikakve potvrde za luda prepričavanja. Brzoglasna žica, koja je Crnu kotlinu spajala s laboratorijem i drugim zgradama u rudarskom području, još se uobće nije javila. Mogli smo predpostaviti, da se je raztrgala.

Ali čim je Giesbert sakupio nešto snage i digao se, da ipak pođe u kotlinu, dovezao se iz Crne kotline jedan na dvokolici,

crven kao rak u licu, sav zaprašen, i pokušao, da ih umiri. Sve je bolje prošlo, nego se mislilo, uvjeravao ih je. Tek nekolicina je nastradala.

»Tko? Koliko ih? Kako se sve odigralo? Govori, MacSmiley!«

»Gospoda kažu, da ih nije mnogo. Velim vam, tako je! A lagum je odletio u zrak zbog nekog nedostatka, koji je izmaknuo Niemčevu oprezu. Ta ovdje u c l a i m u nije nitko bio pri tom đavolskom stroju.«

»Nitko!« podkriepi njegovu tvrdnju nadzornik Closky, debela, utovljena mješina ćelave glave, kojega kao da su svi poznavali: »Pravo je rekao MacSmiley. Upravo smo sve pregledali. A l l r i g h t . . . sve u redu.«

»Laže!« viknu Giesbert i stisnu šake. Ali Smiley i debeli nadzornik bili su već predaleko, tako da ga nisu čuli: »Ova dvojica su Morrisovi ortaci. Poznam ih ja. Oni su plaćeni . . . poslali su ih, da sviet bune protiv moga siromašnog, dobrog tate! Ta sotona je dorasla svemu!«

»Ništa od toga još nije dokazano,« pokušah umiriti Giesberta. Ali gotovo sam i sâm došao do istog zaključka. Međutim najviše nas je zabrinulo pitanje, što se je dogodilo u Crnoj kotlini. Požurili smo se poprieko kroz šumu, što su nas noge nosile, svladavajući razne zapreke: tako zvani zimzeleni hrastovi, kalifornijski r o b l e s i, srušili se od trulosti i starosti i zakrčivali nam put, a između topola, makljena i divljih kestena razbujala se bodljikava šikara.

»Zašto nismo pošli prosjekom?«

Giesbert potvrdi glavom: »Nadao sam se, da ćemo ovuda prije stići na cilj. A muka me sada hvata od straha, jer im još ne možemo pomoći.«

»Ne boj se, Giesbertu! Je li još daleko?«

»Četvrt sata, više ne će biti.« Iznenada stade. »Jeste li čuli?«

»Kao da se je odkinula grana.«

»Nije to grana! Zapucketalo je u grmlju, kao da se probija u trku jelen. Ali njega bismo vidjeli. Međutim opazio sam, kako se granje savilo, kao da je netko stao, čučnuo . . . netko se skrio.«

Napeto je osluškivao. Oprezno je provirio između paprati, koja mu je sezala do ramena. Ništa se nije micalo. Već sam se počeo srditi, što se je Giesbert dao zavesti kakvim god šumom.

Ako su mu sada zaokupile misli pustolovine s razbojnicima ili lov na divljač, onda su mu popustili živci.

Htio sam ga zovnuti, ali on podiže prst k ustima. Domahnu mi. Prišapnu mi tiho, pokazujući na jednu ulekninu obraštenu papratima, punu trulih stabla: »Tamo netko leži!«

Kroz zelenilo izvirilo je nešto bielo.

»Rukav od košulje...«

Čas zatim skoči napried Giesbert, jer je više vidio, i viknu sav radostan:

»Tominejo!«

I onaj, što se je sakrio, skoči u vis. Doista, bio je Tominejo. Tračak veselja poleti mu preko lica. Sav uzbuđen prišapnuo je nešto Giesbertu. Tek sada sam vidio, da je iznemogao od trčanja; pluća su mu se nadimala kao mješina.

Giesbert zagrli Tomineja. Kad je k meni okrenuo lice, smiešilo mu se okvašeno suzama radostnicama.

»Tata je živ! Pravim čudom su njih dvojica izmakla smrti!«

I opet se Giesbert o nečem brzo dogovarao s Meksikancem. Nisam im mogao pratiti rieči. Sve je to trajalo dva, tri časka. Odjednom je Giesbert opet zagrlio vjernoga slugu.

»Jeste li točno razumjeli, señor Giesberto?«

»Sve!« Giesbert je Tomineju stiskao ruku. Meni je to sve bilo još zagonetno. Ta čuo sam samo to, da je Andrija Soltmann spašen. Hvala Bogu! Što mu tako dugo pripovieda? Zašto se tako čudno drži Tominejo, kojem je ponestalo daha? O čemu razgovaraju?

Giesbert se uozbiljio: »Pođimo! Nitko nas ne smije vidjeti. Zapravo mene ne smije nitko vidjeti. Tominejo će poći drugim putem. Dobro smo učinili, što smo pošli poprieko. Barem nas nitko nije vidio. Ali i sreća nam je poslužila, te smo se namjerili na Tomineja.«

»Koji se je spasio uz vašega otca! Samo ne razumijem, čemu ta tajnovitost i žurba?«

Pošli smo natrag istim putem, kojim smo i došli.

»Moramo pobjeći... to je najvažnije! Barem ja! Što prije se moram sastati s otcem. Nitko nas ne smije vidjeti... Pravo ste rekli: tajnovitost i žurba. Brže bolje moram potražiti mazge, natovariti ih najpotrebnijim stvarima... na sreću sve je pripravljeno... a onda put pod noge! Hoćete li mi pomoći?«

»Čemu pitaš, moj uzrujani prijatelju? Samo mi moraš raztumačiti, na kakvu se to pustolovinu spremate.«

»Nije to samo pustolovina, nego mnogo važnije. Sve ćete doznati.« Malo po malo umirio se Giesbert. Otac mu je ostao neozlieđen. Pregledavao je ograde, s Tominejom se nalazio blizu izlaza iz Crne kotline i upravo se htio vratiti k radnicima kod laguma, kad li ih obojicu obori na zemlju strahovita eksplozija. Pravo je čudo, da ih snaga neopisivog tlaka zraka nije ugušila ili smrvila, ta polomila je tako reći i izkrčila pola šume. Samo ih je pritisnula k zemlji, kao da ih je odpuhnula, pričao je Tominejo. U istom su trenu obojica došla do iste spoznaje: da je tu jezovitu nesreću prouzročio samo netko, tko je u središnjici munjare pomaknuo polugu i doveo do spoja u električkoj struji. Andrija Soltmann je sam pregledao i osigurao najsavjestnije sve naprave za lagumanje. Toga nije moglo izazvati nepredviđeno razprsnuće jakih laguma ni šeprtljanje po tim napravama, pa ni udarci po njima, a ni žega od sunca.

Okolica oko toga mjesta bila je užasno opustošena. Razprsnuti lagumi raznieli su radnike na tisuće komadića. Po lievku, koji je zinuo na mjestu nesreće, razasule se krvave krpe mesa.

Andrija Soltmann i Tominejo još se nisu pravo ni snašli, kad li se u daljini već pojaviše samovozi, koji su jurili iz Placerovih claimova. To im je dokazalo, da su dosta dugo ležali bez sviesti.

Ali od spoznaje, da je polugu smrti netko mogao pomaknuti samo u središnjici, pa do strašne sumnje — iste one sumnje, koja se u glavi javila i Giesbertu —, da je to počinio Jonatan Morris ili netko od njegovih ortaka, bio je samo jedan korak. Andrija Soltmann bio je inače čovjek, koji o svojim bližnjima nije nikada zlo ni pomislio, ali ovdje se nije ni on mogao oteti tom upravo okrutnom zaključku, koji mu se silom nametnuo.

Njegovu je sumnju opravdao prizor, koji se malo zatim odigrao. Pod dojmom nekog trenutačnog straha sakrili su se na onom mjestu, gdje su ležali neko vrieme onesviešćeni.

Kad su samovozi stali, prvi su iz njih izskočili Jonatan Morris i MacSmiley. Pošli su na stranu, da budu sami. Slučajno su se približili grmlju, u kojem su se sakrili Andrija Soltmann i Tominejo.

»Ti si izvršio svoj zadatak, MacSmiley,« progovorio je surovi Morris. »Na pola milje u okrugu nema živa stvora. Nismo mi krivi, što je moralo nastradati i nekoliko nevinih jadnika.

Damned! Prokletstvo! Mi im nismo mogli pomoći. Ali zato ne će više zinuti ono šuljalo. Ni dugmeta nije ostalo od toga Niemca.«

»A nagrada, sir?« zapitao je MacSmiley.

»Ista kao i za hitac na Jamesa Clifforda! Postat ćeš bogat, old felow!«[1]

Jonatan Morris izvukao je nato novčarku, a Andrija Soltmann i Meksikanac jedva jedvice su se svladali, da ne skoče i pograbe za grkljan te podle ubojice.

Razgovor se međutim nastavio.

»A što će biti s mojim dielom, o kojem ste sinoć govorili?« upita MacSmiley, prebirući prstima novčanice.

»Zar nisam uviek izkupio svoje obećanje? Zar se znamo tek od jučer?« glasio je odgovor, a bezsavjestni Jonatan Morris na očigled tužnog groblja, kojem je on bio grobar, pripali cigaru. »Tlocrt imam ja. Već ću se ja na njem snaći. To mjesto leži u onom dielu Sierre, gdje je Soltmann provodio svoj dopust. Zlata nisam našao u laboratoriju. Bit će da ga je sakrio u svojem ranchu. Prekopat ćemo ga, a njegovu sinu stegnut ćemo grkljan, da će mu pucati glava, izmuzt ćemo mu već ono, što moramo doznati.«

»A mislite li, da ćemo onda ...« nastavak rečenice progutala je buka radnika, koji su došli. Ali Jonatan Morris odgovorio je na to tako glasno, da se je svaki slog urezao u mozak nevidljivim slušačima.

»Rieku ćemo naći, ne boj se! Izuma, kojim se je hvalisao Niemac, ne trebamo. Glavno je zlato, jesi li čuo: zla-to! ...« Iza toga je promienio glas i zapovjedio MacSmileyu: »Sjednite na dvokolicu, MacSmiley! Našim dobrim ljudima priobćite naš prvi nalaz na mjestu strahovite katastrofe vrlo oprezno. Recite im, da je moglo izpasti mnogo gore. Utješite ih. Recite, da smo ustanovili, kako je svemu kriva pogrješka inženjera.«

MacSmiley se na dvokolici odvezao u naselje. Blied na smrt oprezno se pridigao Andrija Soltmann. Dosta mu je bilo nekoliko trenutaka, da zaviri u bezdan moralne propasti, pred kojom mora svakog poštenog čovjeka spopasti užas. Kratko razdoblje za razgovora tih krvavih lupeža doteklo je Andriji Soltmannu, da stvori cieli niz oštroumnih odluka. Izvor im ne bijaše u strahu pred novim napadajima bezdušnog zamjenika ravnatelja, nego uvjerenje, da se protiv surove sile toga opasnog čovjeka ne može drugčije boriti nego mudro smišljenom lukavošću, kojom ga valja namamiti u stupicu.

[1] Stari momče.

Tako je zaključio, da će Morrisa i sve druge neko vrieme ostaviti u uvjerenju, kako je i njega i Tomineja u Crnoj kotlini zatekla ista sudbina kao i radnike. Tako će zločinci, zavarani, sami uletjeti u mrežu, iz koje se nijedan ne će spasiti.

Tako će Andrija Soltmann najsigurnije izbjeći progonima čovjeka, koji nije samo njemu osobni protivnik, nego neprijatelj obćenitosti. A ovako se može nadati, da će najbrže nesmetano prodrieti do O'Parryeve rieke, koju je Jonatan Morris sebi izabrao kao zamamljivi cilj, a već je sada zlato iz nje dielio svojim ortacima.

Ali sve je to morao brzo izvesti, jer samo brzina jamčila mu je, da će lukavstvo poći za rukom. Stoga je poslao Tomineja, da se odšulja natrag i da Giesberta dovede na određeno mjesto. Sretan susret Giesberta i Tomineja mogli su shvatiti kao dobar predznak.

Andrija Soltmann se nije usudio pozvati i mene, da mu se u tim naopakim prilikama pridružim na putu, koji je bio nalik na početak pustolovnog biega. Giesbert mi je sada sve rekao, što mu je javio Tominejo, a na koncu plaho spomenuo, kako bi bio zadovoljan i s tim, kad bih mu pri naglom odlazku pomogao svim silama.

A što se je poveselio, kad sam mu rekao, da ću zajedno s njima poći na taj pohod, koji bi mogao uroditi i velikim iznenađenjima i dobrim plodom.

Moram priznati: svi ti tajanstveni popratni slučajevi potakli su me brže na tu odluku, nego triezno razmišljanje. Ali kasnije se nisam kajao, što sam tako nasumce »skočio u vodu«.

CRVENOKOŽCI SPREMAJU NAVALU

Neopaženi se približismo Soltmannovu ranchu. U kuhinji nađosmo staru Batsie svu u suzama. Međutim je i do nje doprla viest o nesreći — nije ona marila, je li to bio potres ili razprsnuće laguma. Što je doznala, čula je od ljudi, koji su slučajno onuda protrčali, a kasnije joj je osobno sve potvrdio MacSmiley.

»Je si li za njim trčala?« zapita Giesbert.

»No, muy señor mio — nisam, dragi gospodine! On sam došao, pitao, gdje mlado gospodar. Rekao, odmah opet vratiti se, kad doći mlado gospodar. O que tragedia! Dobro naš gospodar don Andrea! Dobro naš Tominejo! Svi poginulo u strašno potres!«

»Kakav ti je to papirić u ruci, Batsie?«

»To dielilo, dobri don Gisberto! Svi dobili od ono čovjek, koji dielilo. Ja ne znam čitati... no comprendo — ne razumijem...«

Uzesmo joj papirić. Bio je to letak, kojim uprava rudnika obavješćuje radnike, da je sinoć poštovani mister James Clifford nađen mrtav. Nekoliko je rečenica bilo hektografirano na čelu englezkim, a izpod toga španjolskim jezikom, dok je konac glasio ovako: »Dosadašnjom je iztragom nedvoumno ustanovljeno, da je mister Clifford sam sebi oduzeo život. Čini se, da je poštovani gospodin taj čin izvršio u napadu duševnog poremećenja, dok smo mi prema njegovim navodima držali, da je krenuo na put...«

»Hulje, žure se, rade prepredeno! Sjutra ili možda još danas poslije podne raztrubit će u drugom letku, da je nesreći u Crnoj kotlini kriva otčeva neopreznost! Eto to vam je dokaz, kako podlo postupaju. A nama je opomena, da smjesta krenemo na put. MacSmiley će održati rieč. On hoće da prekopa kuću i da meni stisne grlo, kako mu je to preporučio Jonatan Morris. Ali gniezdo će naći prazno!«

»A što će biti sa starom Indijankom?« upitah ja prateći Giesberta u staju. On je imao pune ruke svakojakih stvari.

»Dat ću joj dosta novaca. To će ju utješiti, jer ona je škrta. A onda neka priča ljudima, koji će mene tražiti, smušene priče. Recimo, da sam odjahao u Newhall, jer nisam htio ovdje ostati ni ciglog dana. Oni me ne će progoniti, jer će biti zadovoljni, što sam im se maknuo s puta.«

Giesbert kao da se sav preobrazio. Opet se smješkao, ali samo onda, kad ga nije vidjela Batsie. Već se sav zanio pustolovinom. Sve je bilo kao da su njega pitali. Ta kakav bi bio momak, da ga nije oduševio taj neobični položaj. Kad je znao, da je otac živ, bio mu je taj potajni bieg kao izlet u neku zemlju romantike.

»Ne bojiš li se, da će za tobom poći u potjeru?«

»Mislite li radi staklenke sa zlatom, o kojoj naslućuju, da je kod mene?« Giesbert je već osedlao mazge. »Ili da mi izmuzu tajnu o putu, koji nisu kadri odgonetnuti iz tlocrta otca O'Parrya? Što me briga! Neka me traže u Newhallu, ili u Los Angelesu ili gdje ih volja! A sada pričekajte, — za tri časka ću se vratiti; upravo sam se sjetio: moram se brzo popeti na krov.«

Zatresoh glavom gledajući za njim. Batsie je međutim pritegnula remenje. Tom je poslu bila vješta, a napokon se pomirila s mišlju, da ćemo ju ostaviti.

»Que soppresa! Kojeg li iznenađenja! Čudo nad čudesima!« razmahala se ona. »Dakle u Newhall će gospoda krenuti? Daleko je to — vrlo daleko! Vruć je dan — vrlo vruć. Velik grad caro-muy caro, vrlo skup.«

Prestala je jadikovati. Prihvatila se posla. Giesbert ju je izpravno ocienio. Kad joj je dao novčanicu, kakve nije posjedovala, odkad je doselila na Placerove claimove, stale su oči, koje su prije nekoliko časaka lile suze za Andrijom Soltmannom i Tominejom, liti suze radostnice, poput djeteta je zapljeskala svojim smeđim rukama.

»Don Andrea dobar gospodin. Don Gisberto señor magnifico!« i stade Giesbertu ljubiti ruke. On ju međutim poduči, što će govoriti.

»Dakle, otišli smo u Newhall, razumiješ li?«

»Cuanto tiempo... kako dugo, dobri señor?«

»Na šest tjedana,« drzko će Giesbert.

Indijanka ih odbroji na prste: »Mucho tiempo... dugo je to.«

»Ne smijemo gubiti vremena. Daj nam sada još što više hrane, sebi ostavi, koliko ti treba.«

Oprostismo se od indijanske služavke, koja je opet briznula u plač i stala mucati: »Buen viaje, don Gisberto, buen viaje! — Sretan put!«

Smjesta zađosmo u sviet, koji nije bio doduše ograđen daskama, ali zato obrašćen šumom, koja je bila još gušća nego ona, što se je protezala prema Crnoj kotlini. Sve da je netko iz kuća na Placerovim claimovima promatrao okolicu dalekozorom, ne bi uobće bio opazio, da smo ostavili ranch, pogotovo tako brzo — zahvaljujući pripremama. Pri tom se spomenuh, što je jučer rekao Andrija Soltmann: da već nekoliko mjeseci živi tako reći rukom držeći kvaku na vratima. Tim je htio izraziti, koliko čežne i grozničavo žudi za O'Parryevom riekom.

Ali glavni razlog, što se Andrija Soltmann nije više vratio u ranch Wood-lark, nego javio, da će Giesberta čekati na mjestu, koje je bilo udaljeno gotovo šest kilometara, a nalazilo se na iztoku usred šume, bio je mudra opreznost. I najneznatniji slučaj mogao mu je upropastiti sve. Možda je tu mogla biti najopasnija brbljavost stare Batsie. A, bit će da je na nj snažno djelovao strah i užas nad doživljajem u Crnoj kotlini. Tominejova je pojava bila rječito svjedočanstvo. Tankoćutnog je Soltmanna još teže slomio razgovor one dvojice, koji mu je slučajno dopro do ušiju u svom golom cinizmu. Andrija Soltmann nije svojim učenjačkim životom i lutanjem po svietu izgubio osjećaja, nije mu otupio duševni život. Njegov srdačni i nježni odnos prema sinu, koji je dozrievao, a morao mu je u ranoj mladosti nadomjestiti majku, koja je na žalost umrla; njegov upravo drugarski postupak s Tominejom, koji je bio željan da sve nauči; njegov pogled pun sjete i dobrote, ali i pun zanosne vatre, kad bi stao govoriti o budućnosti — sve mi je to odavalo muža duboke osjećajnosti. Iz toga sam zaključio, da će njegova duša dugo trebati dok pregori sve bolove.

Šuma bijaše niema i mračna. Samo su pucketale grane ili je škljocnuo kamen, kad bi ga pogodilo kopito mazge. Mazge su veselo nosile i teret i jahače, gotovo su obiestno dizale nos, radujući se, što su se riešile dugog tamnovanja u tiesnoj staji.

S najviših su grana dopirali glasovi ptica, cvieće su oblietale ose, zujali zareznici, a u guštari zagukale golubice. Ali to je bilo sve, svakako manje, nego je mašta mogla sebi zamisliti život u kalifornijskoj šumi. Gotovo bih mogao reći, da je dublje u zelenom carstvu postalo još tiše i praznije, gotovo kao da je sve izumrlo.

Giesbert prvi prekide šutnju: »Pođimo komadić puta po koritu potočića. Ne daleko, ali toliko da njuškalima prevarimo njuh. Oni vjerojatno drže, da sam s posljednjim otčevim blagom pobjegao u Newhall. Možda će me proglasiti i tatom. U očima Jonatana Morrisa i MacSmileya je tat svaki onaj, koji posjeduje nešto, za čim njima rastu zazubice. Oni zacielo već diele otčevu baštinu, a jao dobroj Batsie, kad opaze, da sam ih kod nastupa baštine pretekao i ne pitajući ih za dopuštenje.«

»Tko je taj MacSmiley?« upitah ja. »Odakle je?«

»Ne znam točno. Samo znam, gdje će svršiti. Da su danas otac ili Tominejo rekli samo jednu riec, bilo bi ga množtvo linčovalo.«

»Ili bi MacSmiley i Morris brže bolje bili okrenuli kabanicu. Ta znamo, da su već širili glasine, kako je katastrofi kriv tvoj otac. Uzbuđeno i strastveno množtvo bilo bi lako navalilo na tuđinca, još prije nego bi tvoj otac mogao iznieti dokaze za obtužbu protiv Jonatana Morrisa. Čini se, da je tvoj otac to naslućivao.«

»Svakako, ta su dvojica lupeža svemu dorasla. MacSmileya sam prvi put vidio prije četvrt godine. Tada je bio odrpan i bez novčića u džepu. Možda je Morrisa poznavao od prije. Na žalost znamo, kako ga je on mazio.« Giesbert povuče uže, o koje su bile privezane natovarene mazge, i uzpne se na suho. »Još malo časaka, pa ćemo stići na cilj.«

Giesbert kao da je u toj zelenoj pustoši, što je bila nalik na prašumu, u koju još nije stupila ljudska noga, poznavao svako drvo, svaki grm.

Iznenada me zapita: »Kakav je dojam na vas učinila miss Marley?«

Miss Marley? ... U prvi mah se nisam sjetio. Ah da, ona, što sam ju najzad vidio kraj otvorenog prozora u upravnoj zgradi. Ona liepa stasita Amerikanka, o kojoj su govorili, da vlada Placerovim claimovima. Opet se sjetih njezinih oštrih pogleda i strogih pitanja.

»Znade li ona što o podlom rovarenju zamjenika ravnatelja?«

»Nemojte tako govoriti,« zatrese Giesbert glavom. »To bi mi omrazilo sav sviet. Miss Marley ne zna ništa o spletkama opakoga Morrisa. Htio sam samo od vas čuti, je li vam se svidjela.«

Tim me je pitanjem iznenadio. Čemu je svrnuo razgovor na nju, kad je ne dovodi u vezu s Jonatanom Morrisom? Je li to bilo samo slučajno? Nije li odavao svojim riečima, da ju unapried brani? Zar se u tom šestnaestgodišnjaku krije već toliko viteštva i kavalirštine?

»Vanjštini joj nitko ne bi mogao prigovoriti,« odgovorih ja. »Zašto to pitaš?«

Pogledu mi nije umaklo, da je na tren Giesbertove obraze oblilo lako rumenilo. Odgovarajući gradio se, kao da nešto popravlja na sedlu: »Da, vrlo je liepa. Palo mi je na um, da je više ne ću vidjeti.«

»A jesi li ju prije češće viđao?«

»Ne baš često. Kadkada je znala odjahati na šetnju, i to

upravo u ovu šumu. Uviek sam se čudio, kako je dugo jahala. Obično se je vraćala pod večer, a ponekad i tek noću. U ostalom na sedlu je sjedjela kao da je Amazonka,« završio je tom pjesničkom prispodobom, tako da sam se potajice nasmijuljio.

»U mužkom sedlu? Zar ne? I u pratnji Jonatana Morrisa?«

»Bez Morrisa. Uviek je bila sama. Nemojte misliti, da ju je mister Morris doveo na to iztaknuto mjesto na c l a i m o v i m a. Pogovaralo se, da ju ravnatelj Clifford uvelike štuje, da ju je htio uzeti za ženu. Ali ljudi pričaju koješta, a ponajviše u klubu, gdje se sastaju inženjeri. Ja sam sve to čuo, jer sam smio zalaziti u susjednu knjižnicu.«

Nekoliko smo časaka jahali šuteći. Napokon se proriedila šuma.

»To je klanac, gdje će nas čekati tata,« reče Giesbert. Jedva doreče tu rečenicu, kad li se iza grma imele pružiše ruke. U tren oka skočio je Giesbert s mazge i potrčao u naručaj otcu. Obojici zasuziše oči, ali toga se nisu trebali sramiti, jer umalo da ih nije razstavila smrt.

Zahvalno i veselo stisnuo je zatim meni ruke. Nadao se je, da ću Giesberta dopratiti do tajnog sastajališta, ali svako sam očekivanje nadmašio tim, kad sam mu rekao, da ću ostati s njim. To ga je toliko ganulo, da nije smogao rieči zahvalnosti. Kao što sam predviđao, živci su mu bili prejako potreseni. Takav bi doživljaj skršio poput oluje i najjaču narav... a pogotovo čovjeka, koji je uzprkos svim lošim izkustvima još uviek vjerovao u dobrotu ljudskog srdca.

Samo sada nije imao vremena, da razmišlja o sudbini.

»Nadam se, da je izpravna odluka, koju sam stvorio u prvoj zbrci dojmova,« upitao je tihim glasom Andrija Soltmann.

»Najbolja, koju ste mogli stvoriti, čim je bio osujećen atentat na život. To je samoobrana protiv okrutnog nasilja, koje krši svaki zakon. A osim toga hoće ta hulja da vam ospori pravo i na rieku.«

»Vama je poznat sadržaj razgovora,« potvrdi Andrija Soltmann glavom, »koji sam morao slušati zajedno s Tominejom. Budimo sretni, da smo za sada ovako prošli. Ti si bio marljiv, sinko!« Sa zadovoljstvom je promatrao životinje i na njima tovar. »Sada napried, novi nam je život otvoren. I Tominejo je rekao, da još nismo bili zreli za smrt. Čekaju nas veliki zadatci. Ali pri tom misli više nego na išta samo na to, kako će se osvetiti Jonatanu Morrisu. To međutim nije glavno. Onaj, pod čijim

nebom sada slobodni stupamo, rekao je: Osveta je moja. Danas prestajem misliti na one velike zločince. Za njih sam izbrisan sa svieta živih stvorova. Ali to svježije i slobodnije bacit ćemo se u vlastiti sviet. U O'Parryev sviet, koji će naskora biti i vaš sviet. On nas nije zaludu opomenuo, da se požurimo!«

I kad je neposredna prošlost utonula kao u neki težki san, kao da se oporavio. Nije htio zajahati mazgu, koju mu je doveo Giesbert; pošao je snažnim korakom pješice.

»Čeka nas još dobar komad puta. Strm je, neprohodan, težak. Ako dobro zagrabimo, mogli bismo do mraka stići u M o r p h e r o v p o c k e t.«

»Je li to neko selo?«

»Nije, nego tek malo gospodarstvo ili svratište, oko kojega tule c o y o t i. Tamo nema lisica.«

»A kakve su to životinje, . . . kako ste rekli . . . coyoti?«

»To su naši vukodlaci — napola lisica, napola vuk i čagalj. Bojim se, da će nas često noću probuditi zavijanjem, jer u tom su c o y o t i majstori. Znanstveno im ime veli sve: c a n i s l a t r a n s . . ., lajavo divlje pseto.«

»To nije ugodno družtvo, sve da nam i ne dođe blizu. Nadam se, da će se vaši c o y o t i barem držati one poslovice: Psi, koji mnogo laju, ne grizu.«

»Tako mu! Proždrljivost im je najjače svojstvo. Jao c o r r a l u, do kojega se dokrade c o y o t.. Najmiliji mu je zalogaj perad — to je baštinio od lisice, ali lakom je i na janjce i odojke. Čaglju je nalik tim što voli glodati kožu i odjeću.«

»Kad nema ništa boljega.«

»Dakako. Sila kola lomi. Gladni c o y o t i žderu i mastno uže, kojim je privezan konj. Ali uže od grive ne dira, zato Kalifornijci i danas pletu užeta od grive.«

»To je noćni razbojnik?« upitah ja. »Barem ćemo im moći naprašiti leđa. To me sve više zanima.«

»C o y o t i tule samo noću,« tumačio je dalje Andrija Soltmann. »Danju se sakrivaju. Ali čim padne mrak, pođu u čoporima u lov. Vrlo spretno se znadu došuljati do pečenke. U čoporu obkole i kravu, pa joj pregrizu zglobove u koljenu. Ili razdraže krmaču, pa čim stara biesna navali, skoče ti skotovi k mladima i odvuku odojke. To vam pričam, jer sam nešto nalik na to doživio, kad sam posljednji put s Tominejom prenoćio u M o r p h e r o v u p o c k e t u.«

»Tamo će vas prepoznati. I to upravo danas, kad vam je stalo do toga, da vas nitko ne vidi.«

»To je istina. Ali u Morpherovu pocketu ne pitaju goste, tko su i što su, kad znadu doći usred noći i plate svoje skromno noćište, a rano zorom odilaze. Već sam vam rekao, da je to obično svratište, i to vrlo dobar posao. U nj zalaze vacquerosi, kad se vraćaju s rodea,[1] a pune su im novčarke; osim njih kopači zlata, koji piju, jedu, galame, igraju se svu noć. U Morpherovu pocketu tako reći zlato teče kroz grlo.«

»A pocket, po kojem svratište nosi ime?«

»I vi znate, što u jeziku kopača zlata znači to ime. U ovom je slučaju neki mister Morpher odkrio ovdje ,torbu'. To je bio čudan slučaj u čudnim prilikama, koji čovjeku dozivlje u pamet, kako je mušičava gospa Fortuna (Sreća). Pričaju naime, da je taj mister Morpher s jednim dobrim prijateljem desetak godina tražio zlato, ali jedva su ga našli toliko da se za nevolju nahrane i odjenu. Prijatelj je umro od oskudice i iznemoglosti. Mister Morpher mu je izkopao grob i pri tom naišao na izdašnu zlatnu žilu.«

»Jednome smrt — drugome život.«

»U prvi se mah činilo, da je tako: U sat vremena izkopao je Morpher zlata za tri tisuće dolara, iza tjedan dana počeo je graditi kuću, iz Los Angelesa je doveo radnike i tvorivo, da sagradi i vodovod. A sve je svršilo tako, da je pocket mistera Morphera na koncu bio doista samo pocket, torba kao i sve druge torbe, koje imaju to loše svojstvo, da se brzo izprazne. Prekapao ga, vrtio na sve strane, ali uzalud, ni zrnca zlata nije iz njega više mogao izciediti. Godinu dana kasnije, kad je skupi vodovod progutao još preostali imetak, pokopali su i mistera Morphera uz njegova prijatelja, a uspomena na sreću i konac mistera Morphera sačuvala je samo ime toj gostionici —, koja doduše nije nikakav zlatni rudnik, ali u ovom pustom kraju ipak posao, koji može pristojno prehraniti svoga vlastnika.«

Dalje smo nastavili put, uzbrdo, nizbrdo. U tihoj dolini rieke, koja je kao izumrla driemala na podnevnom suncu, zaustavili smo se, da se prvi put dobro odmorimo.

Po okljaštrenim krošnjama stabala i povaljanim šumskim divovima, vidjeli smo, da je ovdje nedavno haralo nevrieme, da

---

[1] *Rodeo* ili *roundup* (od glagola *rodear* = obkoliti) je neka vrst sajma, na kojem žigošu telad, a pozovu na nj sve susjede iz velikih *rancha*. Stočari povedu sa sobom po dvadeset, trideset *vacquerosa*, a u proljeću priređuju uz *rodeo* vesele svečanosti, igre i zabave, n. pr. natjecanje u jahanju, bacanju lasa, lov na bikove i sl.

je rieka poplavila velik dio doline, koju je poharala; ali sada je voda bila mirna, jedva se vidjelo, da teče.

»Nalik na ovu vodu bit će da je i O'Parryeva rieka,« reče Andrija Soltmann, kojem su se misli posve razumljivo neprestano bavile našim konačnim ciljem. Pružio se po travi i sve nanovo čitao pisamce, koje mu je stari Škot poslao s planina. Izpred Giesbertovih nogu skoknu malena mustela[1] biela vratića, riđasta i bjelkasta krzna.

»Ovakvih je dosta bilo oko našega rancha Woodlarka,« vrati se Giesbert u mislima u onaj zakutak. »Bile su pitome, jer ih nitko nije dirao. Neki ih love. Miss Marley imala je oko vrata bielo krzno od lasice.«

»Te su životinjice umiljate, ali znadu biti i krvoločne,« rekoh ja.

»Da, i krvoločne, kolju dapače kuniće i vjeverice, ali zato nam tamane miševe i štakore, a kad se brane, hrabre su i biesne. — Jedanput sam gledao, kako se jak kobac oborio na lasicu. Uzletio je s plienom, ali iza nekoliko trenutaka pao mi je gotovo pred noge kao da ga je pogodilo tane. Na mjestu je bio mrtav. Lasičica mu je pregrizla žile izpod krila.«

Mene su zanimali čudni kupovi kamenja, koji su virili iz pieska na obali — čunjastog oblika, a veliki, da bi stali na tačke. Kad se jednoga dotaknuh, stade se čunj gibati, razpadati. Kamenje je bilo poslagano posve lako — kao da su se igrala djeca, ali svi su kupovi bili građeni pravilno, a podnožje im je imalo oblik kružnice.

»I ja sam kao i vi danas tresao glavom,« osmjehnu se Andrija Soltmann, kad je vidio, kako sav u čudu promatram te zagonetne kupove, »kad sam prvi put vidio to čudo. Naći ćete ih još u plitkim kotlinama uz naše rieke ili u mirnoj vodi, ali nikada u stajačici.«

»A tko ih je sagradio?«

»To je jedna između mnogih zagonetaka prirode. I pop može nešto da nauči od lakrdijaša, kako ono Goethe kaže u Faustu. Nije čudo, da vaše geoložko oko još nije vidjelo tih kamenih patuljaka; to je čisto amerikanski proizvod. To su gniezda.«

»Da nisu gniezda za ribe? Sad sam se sjetio, da sam nešto čuo o tom. Kako se ono zovu te ribe . . . čekajte . . .«

---

[1] Lasica.

»Mi nazivljemo ribe, koje smatramo graditeljima tih kula, č u b, a Indijanci a v a d o z i, to znači nosač kamena.«

»Zbilja! Već sam čitao o č u b o v i m gniezdima.«

»A ovo pred vama su uzorci po prirodi. Čudna pojava. Ribe, kojima ti kupovi služe kao mriestište, nitko još nije vidio pri gradnji tih skloništa. Ali gotovo svi prirodoslovci tvrde, da su slastni srebrni č u b o v i, koji znadu dosegnuti i pola metra dužine, graditelji tih čunjeva. Izprva su naginjali mišljenju, da je struja vode naniela to kamenje.«

»To je nemoguće. Nema sumnje da ih grade životinje.«

»Da, č u b o v i. Na rieci Magallovey ušli su im u trag, ali tamo su odkrili još nešto: okatice, koje su, kako znate, prava poslastica, grade također gniezda u obliku zdjele, a obložе ih šljunkom.«

»To bi onda bio par gniezdu č u b a. Tek što okatice imadu sisalo na gubcu, pa im to olakšava posao, kad miču kamenje.«

»A u vodi je kamenje uobće lakše,« ubaci Giesbert.

»Svakako, težina je kamena u vodi za četvrtinu do trećine manja nego na zraku, pa zato može riba ustima prenositi manje kamenčiće. A uz to moramo predpostaviti, da pri ovakvoj gradnji sudjeluje veći broj riba, dok gradnja većih kupova traje valjda i po više godina.«

»Na O'Parryevoj rieci imat ćete prilike, da proučite tu zagonetku,« reče inženjer Soltmann. »O tom sam sa starim O'Parryem razgovarao prije mnogo godina; jedne večeri, kad su nam indijanski ribari donieli nekoliko ugojenih okatica.«

»Tamo ima dakle i slobodnih Indijanaca?«

»Nađe ih se,« kimnu glavom Andrija Soltmann. »Ovamo dalje ne zalaze već odavno, ali gore kod otca O'Parrya ima ih još, koji bojama liče kožu i tetoviraju ju, a ribe love dugim sulicama... slobodnih ratnika iz starih vremena, koji su izmakli robstvu i rezervacijama, skrivajući se po šumama i spiljama. To su ostatci ostataka onih starih crvenokožaca, koji su s konja ubijali bivola, za pojasom donosili kući s k a l p o v e[1] i u svojim gusto napučenim vigvamima[2] pušili lulu mira. Ali kako rekoh, danas ćete i u Sierri, u njezinim vrletnim gudurama, pod vječnim joj sniegom, riedko naći one stare romantike iz liepih knjiga našega djetinjstva. Ovdje dolje, u kraju željeznice i hi-

[1] Sadrta koža s glave.
[2] Šatorima.

drauličkih strojeva ne ćemo se nigdje susresti s crvenokožcem u bojnoj opremi.«

Ali u tom trenu zbilo se čudo. Iznenada je tišinu te šumske samoće prosjekao povik, koji se pretvorio u divlje urlikanje još prije nego smo se mogli snaći.

Na čistini, što se podaleko spuštala niz pjeskovitu strminu u dolinu rieke, pojavio se jahač, koji se razgalamio i divlje potjerao konja, koji se propinjao. A za njim su dohajkali drugi jahači — pet, osam, gotovo dva desetka. Sve sami bakrenosmeđi Indijanci, tetovirani, na glavi im orlovsko perje, na nozi m o k a s i n i,[1] crvene košulje, a u ruci laso, velika puška i dugačak nož. Pravi, živi crvenokožci, koji kao da su dojurili iz carstva »velikoga duha«, da najtemeljitije oprovrgnu Soltmannove tvrdnje.

Razurlikali se i spustili niz obronak, a naše su mazge preplašene zahrzale i htjele pobjeći u grmlje na suprotnu stranu. Naš je Meksikanac Tominejo probliedio i pograbio pušku, da se brani.

U to se preobličiše sablasti. Oglasila se jedna jedina glasna englezka rieč, kad li se divlji Indijanci usred svoga neustrašivog juriša zaustaviše kao ukopani. Odjeknuo je kratak: »Stoj!«, a za njim krieštav zvižduk. Soltmann se od srdca nasmijao.

Među indijanske divljake dotrčao je neki gospodin u športskom odielu po najnovijoj modi. Jedna je čarobna rieč bila dovoljna, da divlji čopor crvenokožaca zaniemi i pokunjen okrene. Sjahali su s konjâ, koji su se zasopili, i poveli ih pod širokim sedlima na isto mjesto, odakle su provalili šireći strah i trepet svojim urnebesom i krvožednom vanjštinom.

Međutim se na drugom obronku pojavi neki čovjek sa širokim španjolskim ogrtačem i velikim šeširom na glavi, kojem smo na prvi pogled pogodili, kakvim se obrtom bavi: pod rukom je nosio stalak s fotografskom kamerom. Čitav taj slikoviti bojni prizor crvenih jahača s nabrušenim noževima bio je — slikopisno snimanje!

Slikopisni grad Los Angeles naličio je svoje glumce jarkom crvenom bojom i iz cirkusa im posudio uvježbane konje. Nisu to bili nikakvi divlji Nadovesi ili Irokezi. Pobožno su se okupili oko onoga gospodina u pomodnim jahačkim hlačama, koji kao da ih je mašući palicom grdio, što su pokvarili taj »juriš u

[1] Indijanska obuća od jelenje kože.

smrt«, a oni su potezali dim iz posve nesiukske cigarete sa zlatnim siskom, ili su iz džepa izvukli nešto, da brže bolje založe.

»Ta rekao sam vam,« smijao se Andrija Soltmann, »da ovuda dolje ne lutaju crveni lovci na s k a l p o v e; barem nikakvi p r a v i crvenokožci. Ali dobro će biti, da se i ovima maknemo s puta.«

»Je li to iz posebnog razloga?« upitah ja, dok smo se spremali na odlazak.

»Ne ću, da nas zadrže. Htio bih na vrieme stići u M o r p h e r o v p o c k e t.«

Bio je sav uzbuđen, a ne miran kao inače. Preživjeli su ga događaji težko potresli, premda je nastojao, da to prikrije preda mnom i svojim sinom. Iza veselosti nad pojavom naličenih crvenokožaca spopala je Andriju Soltmanna opet potištenost. Govorio je o Jamesu Cliffordu, o bezsavjestnosti zamjenika ravnatelja, o bojazni, da bi ga Jonatan Morris unatoč svim mjerama opreznosti i lukavosti mogao smetati na O'Parryevoj rieci i doseći svoj prljavi cilj.

Iznenada stade, razkolači oči i upre grozničav pogled u jednu pojavu između drveća.

I Giesbert se zaustavi kao prikovan. Lice mu se napelo, kad je spazio tu pojavu — jahača.

Ali to nije bio jahač. I otac i sin rekoše mi tiho u isti mah: — »Miss Marley!«

Andrija Soltmann smjesta doda: »Nije nas mogla vidjeti.«

Razumio sam. Držao je, da ga i ona progoni, ali na tu se pomisao nasmjehnuo i sam Giesbert, premda nekako usiljeno i bolno.

»Izjahala je na šetnju, tata,« reče on, »kao što to često čini. Posve sama je, a na nas i ne misli. Ali sad sam ju ipak još jedanput vidio.«

I Andrija Soltmann se umiri: »Giesbert se je uviek divio gospođici Marley, premda nije mogao shvatiti, kako može ona na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a voditi poslove zajedno s Jonatanom Morrisom. Pogotovo odkad je nestalo dobroga ravnatelja Clifforda. Ne vjerujem, da ona nešto znade o mračnim spletkama toga strašnog čovjeka. Tim odpada i svaka sumnja, da su ju poslali za nama.«

»Jeste li vi to slutili?«

»U prvi čas jesam. Ali pravo veli Giesbert: Ona voli jahati po ovim šumama. Nije nas mogla vidjeti. Slučajno je naišla istim pravcem, kojim smo i mi krenuli. Kad bi nas bila opazila,

pričala bi to Jonatanu Morrisu, čim bi večeras došla kući. To bi nam pomrsilo račune, do sjutra bi nam bili u tragu Jonatan Morris i njegovi ortaci. Ali ipak mi se čini čudnim, da smo vidjeli gospođicu Marley.«

»Zašto?«

Andrija Soltmann prieđe rukom po kosi: »Zato, što je upravo danas pošla na šetnju. Sinoć je bila očevidcem, kad su donieli mrtvo tielo Jamesa Clifforda. Još mi je pred očima na smrt joj bliedo lice, kad je s prozora promatrala onu tužnu povorku. Ravnatelj Clifford uvelike je cienio gospođicu Marley.«

»To je zbilja zagonetno. Toga ne razumijem,« priznah i ja.

»I zamislite onaj današnji strahoviti prizor,« nadoveže Andrija Soltmann, »koji je duboko potresao svaku živu dušu na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a. A malo sati iza toga miss Marley sjeda na konja i ide na šetnju...«

Potvrdio sam Andriji Soltmannu, da ima pravo, a onda naglasio, da Amerikanke smatraju nastranijima nego druge žene. Ali uza sve to čini se, da njezina pojava nije ni u kakvoj vezi s našim potajnim odlazkom.

»Bez obzira na to,« kimnu on glavom, »moramo se sakriti. To ne će biti težko, jer još malo pa će se počet smrkavati.«

Sunce kao da je sipalo već sustale pramove srebrnog sjaja po drveću, osjećala se već večernja svježina. Sedefasti su oblaci lebdjeli iznad šuma, kad li u jednoj uvali ugledasmo nekoliko nizkih zgradica, koje su podsjećale na »Frankov Saloon«... usred njih razsvietljeno svratište, što je nosilo ime usahle struje zlata, ali zato se u nj iz dana u dan slievala struja, koja nikada ne će usahnuti, struja čeljadi, što je izmakla nadzoru kulturnog svieta: struja pustolova, zločinaca, marljivih radnika, koji su dolazili s kopanja zlata ili su se dali odvabiti zlatnim obećanjima u neizvjestnost. Pored njih v a c q u e r o s i, Indijanci i Kinezi, s konjima i mazgama, natovarenim prnjama i sirotinjom. A danas se pred kolibama komešala i šaka slikopisnih lakrdijaša, što su u podne pod prilikom Siouxa jurišali u »smrt«. Eto to je bio M o r p h e r o v p o c k e t, prva naša postaja, oko koje tule c o y o t i, kako je to spomenuo Andrija Soltmann... posljednja postaja na rubu pustoši.

NOĆ U MORPHEROVU POCKETU.

Tominejo se smjesta snašao u staji, smjestio mazge, sebi izabrao mjesto na podu, a onda poslagao i povezao prtljagu tako vješto, da i najvještijem tatu ne bi pošlo za rukom omastiti bradu.

U staji smo još sklopili posao, kao što to često biva po ovakvim prenoćištima. Neki građevni poduzetnik, krupan »bieli b o s s«[1] upravo je izplaćivao svoje radnike i nosače, koji su ga dopratili iz Keelera na Owenskom jezeru sve dovle. Deset su dana bili na putu po tom gotovo neprohodnom kraju. Građevni poduzetnik htio je sjutradan nastaviti put do željezničke pruge, da što prije stigne u Chicago, a njegovi ljudi, sve sami »uljuđeni Indijanci« vraćali su se k Owenskom jezeru.

Nama je to dobro došlo, jer naš se je cilj nalazio tek nekoliko kilometara udaljen od Owenskoga jezera. Poduzetnik je pohvalio Indijance, da su »vjerni kao zlato«, a i oni sami su izgledala pošteni i skromni, stoga se inženjer Soltmann s njima odmah pogodio. Chicažaninu je bilo drago, što je njegov »s h o w y p e o p l e«[2] našao novu zaradu, a osim toga je za malenkost prodao još dva konja Andriji Soltmannu, da se lakše vrati u krilo kulture.

Andrija Soltmann je računao s tim, da će ovdje naći i ljudi i životinja, pa se i on poveselio, što se naša družina pojačala za četiri glave i osam kopita.

Jedina prostorija, u kojoj smo mogli prenoćiti, bila je izba kraj staje, u kojoj se već razhrkao zbor hrkača, što su ležali na volovskim kožama ili u mreži. Ali i tu nas je poduzetnik iz Chicaga izvukao iz neprilike. On je sam za se imao sobicu u prvom katu, a u ranu će zoru krenuti na put, da pravodobno stigne na željezničku postaju. Gostioničar je valjda posve zaboravio na tu sobicu ili nije nikoga htio smjestiti k njemu, jer mu je od svoje volje ponudio visoku odštetu.

Ta »plesna dvorana« ima i svojih nedostataka. Izpod nje znade u gostioničkoj sobi grmjeti orkestrion i preko polnoći, a prošle noći, koju je proveo u toj prostoriji zaludu čekajući na poštanska kola, igrači su za vrieme stanka, dok su dielili karte ili brojili novac, za zabavu pucali iz svojih samokresa. Ali uljuđenom je čovjeku ipak milija posebna soba mjesto da udiše

[1] Gazda.
[2] Tobože uljuđen sviet i po unutarnjosti i po vanjštini.

kužni smrad staje. A osim toga on će se povući u tri sata, jer su mu obećali, da će danas za stalno doći poštanska kola.

Mi smo prihvatili ovu prijaznu ponudu, ali kad smo stupili u »plesnu dvoranu«, našli smo, da je gostioničar u nju ipak smjestio i druge goste. Novi su sustanari na sreću bili posve pristojni ljudi, dapače stari znanci, koji se nisu nimalo srdili, što smo se i nas trojica novajlija ugurala u to »svetište«. Jedan je od njih imao dugu crnu kovrčavu kosu i h e n r i q u a t r e[1] — to je bio umjetnik, kojem su danas u podne tobožnji Siouxi jurišali na kameru. Drugi u modnom športskom odielu i pretjerano širokim jahačkim hlačama bio je pak onaj čarobnjak, koji je zviždukom zaustavio juriš u smrt i skinuo koprenu s tih sablasti u našim očima: mister Charley Chappy, ravnatelj i redatelj slikopisnog poduzeća »P a c i f i c-O m n i p o t e n s« iz Los Angelesa, kako nam se je brzo predstavio u svojoj plemenitoj skromnosti.

»Dajte mjesta gospodi, mister Ruef,« doviknu svom umjetniku snimanja. »Čovjeku je drago, kad pod obrazinom može odkriti osjećajne grudi. Što velite na to strašno družtvo, što bjesni po prizemlju? Ne mogu vam opisati, kako se veselim, što ste i vi došli, barem smo sigurniji. Ali vrata ćemo ipak zabarikadirati.«

Poduzetnik iz Chicaga reče, da je to nepotrebno, koliko je njemu poznato iz izkustva. Onaj sviet dolje nalazi se obično u takvom stanju, te nije kadar praviti izlete u gornji kat, jer se ne može uzpeti stubama. Čim zamre posljednji hitac iz samokresa, naslanja i posljednji čovjek glavu na ruke, ako se već prije toga nije izvalio pod stol. Dobra savjest je najmekši jastuk.

»To su razbojnici, po mojem mišljenju,« viknu ravnatelj slikopisnog družtva. »Da niste vi došli, gospodo, bio bih ovamo doveo sve statiste, premda je to protiv mojih načela. Znate, čovjek mora čuvati dostojanstvo nepovredivosti — družtveni razmak.«

Domalo smo ustanovili, da je mister Charley Chappy vrlo zabavan čovjek. Poput svih slikopisnih ravnatelja vječno je bio u lovu za nečim novim, velikim, još nikad neviđenim. On je prezirao kulise od papira i platna, težio je za povratkom u prirodu.

»Ja mrzim sve, što je krivotvoreno, ja obožavam veličan-

[1] Brada po francuzkom kralju Henriku IV.

stvenu pozadinu prirode — ne trpim oponašanja, naličenih lutaka, razumijete li, gospodo?«

U sebi smo se podsmjehnuli, kad smo pomislili na crvenokožce s konjima iz cirkusa.

»Ja sam na pravom putu. Uzdižem se k visokim planinama ovjenčanim sniegom. Tamo drhće zrak od događaja, sav je pun zagonetaka. To je ono, što trebam, što tražim, gospodo! Tko gleda slikopis, želi se naći uviek pred novim zagonetkama. Kao i ja ovdje. Jeste li vi prvi put ovdje?«

»Pa i nismo.« Andrija Soltmann mu je nešto pričao, ali nije spomenuo svoga cilja. Međutim gospodinu je Chappyu bilo dovoljno, kad je doznao, da ima posla s učenjacima, koji su već bili u Sierri Nevadi, a i sad se spremaju uz sigurnu pratnju opet na taj put.

»Bit ću vam zahvalan za svaku uputu,« reče on. »Sjutra dolazi moj samovoz. Sjutra počinje veliki obretnički podhvat. Ja se ne mogu zadovoljiti tobožnjim Indijancima. To sam danas već rekao mojim ljudima. Ja tražim one prave.«

»Nije li vam to opasno?«

»Ta niste li i vi s nama, gospodo, u Sierri? I to mi je velika utjeha. Naprosto ću se prilиepiti uz vas. Vidim vam na licu, da ne poznajete straha. Hoćete li prodrieti do Mount Whitneya? Kako ste rekli — gotovo do njega? Oh, to je divno, kao naručeno! Kako rekoh, čim stigne moj samovoz — jutros sam ušao u trag čudu, koje mi je u blizini ove razbojničke spilje slučajno presjeklo put, ali uza sve to ja ću poći vašim tragom. Jeste li s tim sporazumni?«

»Mi se spremamo na ozbiljan posao,« odgovorio je Andrija Soltmann.

»I ja! A osobito me mami to, da mi tajite mjesto, kamo kanite poći. Ja naime i sam tražim takvo tajno mjesto. Ali pazite, gospodo — ne tražim ga s a m o j a!«

Mi nismo pokazali radoznalosti, tek smo čeznuli za tim, da nas taj brbljavi gospodin ostavi na miru. Ipak moradosmo priznati, da nas uza svu svoju brbljavost znade zabavljati, a na spavanje nismo mogli ni pomisliti, jer je izpod nas počeo grmiti orkestrion, što je nemilosrdno dopro i u sam M o r p h e r o v p o c k e t. Mister Chappy zamolio nas je iza toga, da pogledamo blago iz njegove »kućne ljekarne«. Ono je bilo smješteno u velikom kožnom kovčegu s nadpisom: »Oprez! Fotografske ploče! Staklo!« Mister Ruef stao je iz kovčega vaditi boce pune biranog vina i nekoliko brušenih čaša, a mister Chappy nas zamoli, da ga počastimo i da pokušamo njegov liek, koji je izvrstan napitak prije spavanja.

Smjesta je posegnuo za čašom i izkapio ju do dna uz poklik: »Želim vam svaku sreću u vašem podhvatu, gospodo moja! Da Bog da, palo vam u krilo sve, što ste u snu zaželjeli! A uklonilo vam se s puta sve, što vam je mrzko — izuzevši dakako moju skromnu osobu!«

Andrija Soltmann se na silu osmjehnuo i odgovorio, da mu se ta zdravica sviđa. Značajno me je pogledao. Tom željom kao da je slučajno pogodio njegove misli.

»Zašto ste rekli,« pitao je, »da bi nam nešto mrzko moglo biti na putu?«

»Takmaci!« odvrati mister Chappy. »Vrebaju sa svih strana!«

»A tako!«

»Zavidnici od navade. Neugodni suvremenici. Uhode — što ja znam. Spremate li se u lov na sive medvjede i jelene — već vas je jedan prestigao na tragu. Naiđete li na zlatnu žilu — već vam je nepozvan gost izpred nosa odnio plien. Izumite li nešto — izkoristit će vam bezsavjestan prepredenac taj izum, a vi ćete ostati praznih ruku!«

»Bože moj, ta vi ste — vidovnjak!« reče Andrija Soltmann, koji je već stao sumnjati.

»Na žalost nisam, premda kadkada želim, da to jesam,« odgovori slikopisac. »Onda bih znao, zašto se najzagonetniji doživljaj u mojem životu svršio tim, da su se osobe, s kojima sam se susreo, povukle u tako tajanstveni zakutak pustoši, kakav ste izabrali upravo vi. Sjutra ću ponuditi gospođi i njezinoj kćeri, da ću ih spremiti na sigurno mjesto. Gle! Vi se čudite? Ne vjerujete, da se u ovoj pustoši nalaze neke dame? Priznajem, da i sam u to nisam vjerovao prije tri sata. Odtada mi to čudo ne da mira, jer sam spoznao, da još cvate divlje cvieće romantike.«

»Zar ovdje?« zapita Andrija Soltmann.

»Ja sam čitav dan sjedio pred kućom,« reče graditelj, koji je došao s Owenskog jezera, »ali osim triju meksikanskih služkinja tubasta nosa u tom raju mješanaca nisam vidio žive ženske.«

»Na zdravlje!« srknu mister Chappy gutljaj vina. »Ali jednu milju na jugozapadu bili biste vidjeli dvie i od pobožnog iznenađenja pali na koljena. Kako rekoh, bile su to majka i kći. Ali mogle su biti i sestre. Ali sve ću pokušati, da ih osvo-

jim za slikopis. To su vam zviezde, koje jedanput zasjaje samo svake stote godine. A osim toga dvie zagonetke ... dvie prognanke ... dvie nesretnice ... što ja znam? Čuo sam samo, kako je jedna rekla: ‚Samo nas jedno može spasiti, drago diete: da što prije pobjegnemo odavle i potražimo utočište na nekom mjestu, koje nitko ne pozna?' U tom sam se času nakašljao, skinuo kapu — a obje su mi dame uz krik izčezle izpred očiju.«

»One vas dakle nisu čule ni vidjele?«

»Naprotiv. Ja njih nisam čuo. Ležao sam u travi pred r a n c h o m, na kojem sam čas prije zaludu drmao vratima. Kad sam naime prekinuo snimanje, pošao sam s misterom Ruefom ovamo. Pa kad nam nisu otvorili, legli smo. Malo sam zadriemao, kad li me probudi pojava, koju sam vam netom opisao. Molim vas, mister Ruef, potvrdite sve to, što sam sada rekao.«

»Istina od rieči do rieči!« uvjeravao nas je onaj s crnom bradicom.

»Detektivski slučaj,« našali se onaj iz Chicaga.

»Bajka,« tvrdio je još sveđer zaneseni mister Chappy. »Sjutra ću provaliti u r a n c h. Već sam se uvjerio, da nema ljutih pasa.«

»To je vrlo važno!«

Zapravo ga je slušao samo graditelj. Nama je dosadilo slušati priče o dvjema tajanstvenim gospođama, koje su za mistera Chappya bile odkriće na slikopisnom nebu. Krišom sam izmienio pogled s Andrijom Soltmannom, a nije potrebno spominjati, kako nismo ozbiljno vjerovali u tvrdnju toga čavrljavca, da će nas pratiti. Zacielo nije ni on to ozbiljno mislio. Kako je na primjer uobće zamišljao to, da će nas sliediti u samovozu?

»Komad puta iza M o r p h e r o v a p o c k e t a, tamo gdje poštanska kola skreću prema Ophir Cityu, ostavit ćemo cestu,« reče Andrija Soltmann, s kojim sam pristupio prozoru. »Tamo su same jaruge i pukotine, te ćemo biti sretni, budemo li i mazge preveli preko njih. Pogotovo u ovo doba godine su putevi, što vode po Sierri, tako strašni, da ih ne možemo uobće nazvati putevima, to su zagliblјeni puteljci. Iza nekoliko koraka gubi im se trag u mlakama i lokvama, a u ovom razkvašenom mulju mora zapeti svaki samovoz.«

Giesbert je već spavao — nije ga smetala buka dolje u gostionici. Mi smo još neko vrieme ostali uz prozor, a mister Chappy je sa svojim pomoćnikom i onim čovjekom, što se je veselio, da će naskoro ostaviti divlji zapad, redom odbijao vratove bocama svoje»medicine«. Još nije prestao trabunjati o onim dvjema divnim gospama, koje je htio spasiti.

Na tamnomodrom nebeskom svodu jasno su se izticali obrisi zubaca Sierre Nevade. Ali s jugozapada približavali su se oblaci, koji su naviештali kišu, i prelietali izpred mjesečeve ploče. Zahladilo je. Andrija Soltmann zatvori prozor.

Zamotali smo se gunjem. U polusnu čuo sam neugodne glasove negdje daleko. C o y o t i su zavijali, ali zavijanje im nije dolazilo bliže. Kukavice, nisu se usudili došuljati se do staja M o r p h e r o v a p o c k e t a.

Prenuo sam se, kad je graditelj iz Chicaga upalio svietlo i stao navlačiti velike čizme. Bio je još crni mrak. U to je i Andrija Soltmann digao glavu.

»Drago bi mi bilo,« reče on tiho, »da i mi odmah krenemo.« Povirio je prieko k misteru Chappyu, koji je pokrivač navukao preko ušiju. A onaj s bradicom »h e n r i q u a t r e« hrkao je kao pila.

»Ne će nam biti na odmet, budemo li daleko, kad se probudi ravnatelj slikopisa P a c i f i c-O m n i p o t e n s. Meni se čini, da je on ipak ozbiljno nakanio poći s nama na planinu.«

Probudili smo Giesberta. U dvorištu su već pucketali bičevi. U gostionici se dimila velika petrolejska svjetiljka — bacala je upravo toliko svietla, da smo mogli razabrati natmureno lice ljudi, što su spavali na podu i po klupama, a i nečist oko te tajanstvene družine.

Dok je Tominejo nahranio i opremio životinje, bila je skuhana kava. Tomineju su pomagali naši novi pratioci. Oni su po navici bili ranoranioci, a kad su ustali, nisu se ni umivali, tek su na čupavu glavu natukli stari, zgužvani pusteni šešir i pljucnuli u šaku.

Oprostili smo se od graditelja iz Chicaga; on se doista zavalio u poštanska kola. Pola sata iza toga, kad se je pomolilo sunce, ostavili smo i mi p o c k e t, u koji su došli novi gosti. Neki jahač je u dvorište dotjerao ovce, koje su se raztrčale između naših mazga i konja.

»Daj mjesta!« viknu Tominejo na jahača, koji je zinuo i buljio u nas. »Pazi na tvoje ovce!«

Ali mladić se i ne maknu na svojem izvezenom sedlu, zurio je u nas sav u čudu.

Mozgom mi sunu uspomena. Nisam li toga v a c q u e r a već negdje vidio? Nisam. Svi su ti smeđi momci po svojoj vanjštini, držanju i nošnji nalik jedan na drugoga kao jaje na jaje.

Andrija Soltmann reče: »Slikopisnog umjetnika smo se riešili.«

Potvrdih glavom. Tada još nisam slutio, da smo napravili račun bez ovoga pastira s ovcama, koji je u nas onako čudno buljio.

BIELE STIENE

Bez smetnje smo odmicali, samo nas je od vremena do vremena pljusak kiše opomenuo, da smo usred zime. Po hrbtu brdina pao je novi snieg, bile su nam tako reći na dohvat ruke, a ipak su i u podne ostale u istoj udaljenosti, čim bi nam iz šikare pukao pogled na planinske divove.

Samo rastlinje nas je na svakom koraku opominjalo, da smo ostavili umjereni pojas, terru templadu, kako ga nazivlju meksikanski, i uzpeli se u terru friu, pustije područje, pod rubove Sierre. Na sve strane izvirali su i rušili se niz uzke oluke bučni potoci, mjestimice bistri kao staklo, a mjestimice bieli kao mlieko, kao i voda ledenjaka. Po obroncima su se brda razsijale goleme kamene gromade, a mjesto lovorika i ravnih smreka, koje su još jučer resile doline rieka, u glavnom su rasle grbave jele i borovi. Stablo im izkrivljeno i kvrgavo, nijedno ravno, jer je svako od djetinjstva šibao biesni vjetar.

U taj divni okvir, oko gorskih bujica, koje su zapjenjene probijale prirodne prozore u klisurama, pristajali su kao naručeni naši kratkonogi novi vodiči, koji su bili čisti Indijanci i u onoj svojoj lošoj europskoj odjeći i pod izgužvanim pustenim šeširom, sa značajnim crtama Apaša. Sišli su s konja, na kojima su njihovi ratoborni predci, Cliffdwelleri,[1] u propnju jurili po šumama i prerijama,[2] — u ono doba, kad Amerika još nije poznavala oblakodera i indijanskih rezervacija. Život im je bio težak. Osjećali su propadanje svoje potlačene rase, koja je u miru mogla ići u lov na bivole, prije nego su bjelokožci došli ovamo i podmuklo, na prevaru, okrutno digli hajku na starosjedioce, da ih zatru tielom i dušom.

Ali naša četvorica nisu se rodila kukavicama. Crne im oči odsievahu lukavošću, a pokazivali su, da se vesele, što se opet vraćaju k svojem Owenskom jezeru, spojivši ugodno s korist-

[1] Spiljski stanovnici.
[2] Plodne ravnice u sjevernoj Americi.

nim, jer im je ta prilika bila dapače plaćena gotovim novcem. To moram spomenuti, jer indijanski su pratioci u glavnom na glasu kao neumorni trkači, koji su kadri držati korak s konjem i mazgom, a odporni su protiv oštrog podneblja zimskog pošumljenog gorja, ali istodobno znadu biti kukavice, nepouzdani, odani piću, a nadasve tupi i hiroviti, bez smisla za prirodu i šalu.

Sampson i Lewis, dvojica od te četvorice Indijanaca, na svu sreću nisu pokazivali svih tih loših svojstava. Najprivlačiviji im je pogled bio u trenutcima, kad im se pružila prilika, da se obilno nahrane.

Andrija Soltmann je više puta stao, da se s Tominejom posavjetuje o smjeru puta. U ovim krajevima, koje još nije izkrčila sjekira, znade u kratkom ljetu, a kadkada i u nekoliko tjedana u šumi izrasti nova šuma i izbrisati sve znakove i značajne osebujnosti, koje je čovjek od prije dobro upamtio. Oluje su razorile t a m b o e, skloništa, koja izmorenom putniku služe kao noćište. Debele vrieže povijuša pokrile su trule razvaline; gdje je još prije par tjedana putnik na primitivnom ognjištu sebi skuhao ili spekao nešto okrepe, razbujao se bodljikavi grm c h a y o t a i zauzeo sav onaj prostor, koji je prije služio za počivalište . . .

Inženjer Soltmann je bez prestanka zavirivao u izvrstnu »special-kartu« toga okružja, ali morao se je uvjeriti, da ni ona nije pouzdana. Na jednom je mjestu sve opustošio požar šume, na drugom pak kao da je zemlja progutala na daleko vidljivo mamutsko drvo,[1] na koje bi se bio oslonio kao putokaz. Poslije dugog traženja ipak bi nabasao na mjesto, gdje je stajao taj gorostas, i tako riešio zagonetku. Munja ga je pokosila i razmrskala, valjda zato, što je odveć visoko podigao glavu.

»Sjutra u podne bi nam dobro došao tlocrt otca O'Parrya,« reče Andrija Soltmann. »Dotle smo se mogli služiti kompasom i ravnati prema suncu. Zašli smo doduše stranputicama, toga ne može nitko poreći, ali i bogovi su odredili, da čovjek u znoju svoga lica može samo stići na cilj. Jedino je dobro, da se čovjek, koji je ukrao tlocrt, ne može ovdje snaći. On ne bi bio od koristi ni drugome, koji u tančine poznaje ovaj kraj; a mi se dosada nismo susreli ni s kim.«

»Dakle ste se nepotrebno zabrinuli, kad vam je sa stola nestalo tlocrta. Nema naime sumnje, da se on doista nalazi u poganim rukama Jonatana Morrisa.«

[1] Isto što i *redwood.*

»Na žalost. A isto tako jasno proizlazi iz njegova razgovora s MacSmileyem u Crnoj kotlini, prema kojem on drži, da tlocrt obuhvaća onaj odsjek Sierre, gdje sam s Tominejom proveo posljednji dopust. To će biti tvrd orah. Ni Placerovi claimovi nemaju toliko radnika, da bi mogli pretražiti područje, koje se krije na prostoru od približno stotinu tisuća četvornih kilometara u prašumama Siere Nevade.«

»Dakle samo slučaj bi mu mogao pomoći, mislite vi? Recimo, da nanjuši, gdje ste proveli dopust. Mučan će to biti posao.«

»Uza sve to ne smijemo podcieniti žilavost čovjeka lakoma za zlatom. Na žalost i sami znamo, da njegov put vodi preko lešina.«

Moj zaključak, koji sam stvorio u ranchu Wood-larku, stao se kolebati: da je naime Jonatan Morris krađom tlocrta u prvom redu htio inženjeru Soltmannu oduzeti mogućnost, da ostavi Placerove claimove. To mišljenje su oborili već strašni događaji u Crnoj kotlini. Ali nisam mogao vjerovati, da je Jonatanu Morrisu cilj neka neizvjestna maštarija, kad je bio uvjeren, da će se svojim gadnim spletkama dočepati posve drugih plodova. Možda je htio samo odvratiti pažnju, MacSmileya: ta mogao se je zadovoljiti tim, da će po svoj prilici zasjesti na ravnateljsko mjesto pokojnoga Jamesa Clifforda. Čovjek je mogao pomisliti i to, da će sada uobće biti nenadomjestiv na Placerovim claimovima i sav zaokupljen iztragom jezovitih događaja, kojima je začetnik bio zapravo on sam — o čemu smo se uvjerili.

Andrija Soltmann je o tom doduše drugčije sudio, ali složili smo se u jednome: da će još dosta vremena proći, dok nam taj gad uđe u trag. Ta i sami smo imali dosta muke, pazeći da ne zabludimo. A što je glavno: Za Jonatana Morrisa se je Andriji Soltmannu zameo svaki trag u Crnoj kotlini!

I opet smo se uzpeli na vrh klanca, gdje nas je dočekala ljuta studen, opet nas je čekao težak put niz strminu, pri čem smo morali više paziti na konje i mazge nego na sebe.

»Kad pomislim, kako je onaj slikopisni junak spomenuo, da će ovuda za nama poći u samovozu, moram se sve više smijati. A onu ludu osnovu, da spasi dvie gospođe, uobće nisam ozbiljno shvatio.«

»A ipak se je za to strastveno zagrijao, jer se nada osvojiti slikopisnu zviezdu, a možda i dvie odjednom. Ne mogu reći,

da je bio neugodan čovjek, ali onaj tobožnji razgovor dviju ljepotica bit će da je krivo čuo.«

»Slušajte, možda nije izključeno, da se je negdje u osamljenoj kućici odigrala neka tragedija. Kamo god stupi čovjek nogom, već ga prate muke i brige...«

»... a većinu od njih stvara on sam!« nadopuni Andrija Soltmann.

Kad smo stigli do prvog ljudskog naselja, izpunila je večer maglom gudure. Bijahu to neki rudari. Gostoljubiv ranch! Svega dvie drvenjare, a u njima dvie obitelji kopača zlata u najoskudnijim prilikama. Posljednji put se Andrija Soltmann kod njih nije zaustavio. Tada su upravo počeli graditi ranche. Kopače zlata domamio je ovamo pritok rieke Koern, počeli su izpirati zlato najprimitivnijim priborom, južnoameričkom bateom, zdjelom. Prvi su nalazi bili tako mršavi, da nisu mogli nabaviti ni najjednostavnijih sprava, ali Irci su u svom očaju i dalje čekali, ne će li se namjeriti na kupca ... na čovjeka s punim džepom novaca, koji im je bio jedina nada, ali taj nikako da bi se pojavio. Poslije tužnog izkustva i sami nisu više vjerovali, da bi ovdje mogao zgrnuti blaga, ali znali su, da na svietu ima još dosta žutokljunaca i neznalica, koji su gluplji od njih. U nadi, da će dočekati takvog glupana u toj pustoši, izdržali su na tim ruševinama, premda su se odavno izliečili od svoje pustolovne groznice.

Zacielo su vidjeli, da mi nismo ti željno očekivani žutokljunci, a sami su plemenitom skromnošću priznali, da im se za kopače zlata činimo prečestitima i preuglađenima. Andrija Soltmann je natuknuo, da se nalazimo na znanstvenom putovanju. Povjerovali su nam, a za obećane su nam dolare spremili noćište u staji i štaglju, za naše životinje napunili jasle alfalom,[1] a nas nahranili onim, što se je našlo u sirotinjskoj im kući.

Sjutradan je Soltmann sa mnom pregledao potok, jedinu nadu Iraca, ali našli nismo ništa, čim bismo bili mogli ohrabriti naše gostoljubive domaćine. Oni toga nisu ni očekivali. Bili su ljudi, koji su se predali svojoj sudbini, a nisu pokazali ni toliko radoznalosti, da izpituju, odakle smo i kamo idemo, dosta im je bilo, kad su čuli, da smo prenoćili u Morpherovu pocketu i da idemo na planine. Ti su nam dakle biedni kopači zlata mogli najbolje poslužiti, da nam zametu trag.

[1] Vrst djeteline.

Zaogrnusmo se kaputima i ogrtačima i krenusmo u šmrkavo jutro. Gorske bujice postale su bjesnije, a mutna im je voda svjedočila, da dolazi s ledenjaka na sniežnim glavicama Nevade. Uz velik napor i potežkoće moradosmo se preko više njih prebaciti, a životinje na lasu upravo vući preko brvna. Napokon se uzpesmo na gorski hrbat, to je bio stari znanac Andrije Soltmanna, kojega je Tominejo na posljednjem putu okrstio »cuchillo«, t. j. nož, jer je bio uzak i prišiljen kao oštrica.

Taj nam je »nož« još zadao muke.

Već sam spomenuo, da nastaju velike razlike u temperaturi po riečnim dolinama u unutarnjosti, kamo ne dopiru vjetrovi s mora, a ne javljaju se ni drugi povoljni utjecaji, tako da po njima u velikom dielu Kalifornije gotovo nema razlike između ljeta i zime, između suše i kiša. Ali mi smo sada stigli na prag gorja, koje je izloženo hladnim sjevernim vjetrovima, a po njegovim se gudurama i kotlovima u tili čas pojavljuju opasne magle, koje su guste kao i zloglasne im sestre u Londonu i pred novim Ioundlandom. U jutro nam je mraz naviestio preokret vremena. Kad je postalo nešto toplije, došla je iznebuha ta gusta magla, te smo nehotice od straha stali. Poslije nekoliko trenutaka nismo — što no rieč — vidjeli prsta pred nosom.

Prvi su se nagonski zaustavili konji, a za njima i mazge. Poput bielog mora preplavila je sve, upravo progutala litice i ponore, drveće i grmlje. Sav je okoliš utonuo u to more magle.

»Moramo stati!« viknu Andrija Soltmann, kad smo već stajali.

»Moramo stati i pričekati,« ponovi on. »To je doduše neugodna pojava, ali nadajmo se, da će i brzo proći, kao što je i došla. Dalje ići ne smijemo.«

Ali vjetar je snažno zapirio, a mi smo bili prokisli. Morali smo se spustiti na dno klanca. To su rekli i naši indijanski pratioci. Uz najveći oprez i napor pokušali smo. Pomakli smo se par koraka, progurali se kroz usjeklinu, težkom mukom se spustili niz strminu, progutalo nas je bielo ždrielo.

Ali jaki vjetar šibao nas je i ovdje. Indijanci su pokušali napraviti vatru, ali zaludu. Tominejo je savjetovao, da se vratimo.

Ali i to je bio opasan i gotovo neizvediv podhvat. Kad smo samo pomislili na divlje bujice, preko kojih smo morali prevaliti stabla, bilo nam je dosta. Natrag nismo mogli. Zarobila

nas je gusta magla, stjerala nas je među biele stiene, a svaki pokušaj, da ih priedemo, mogao nas je stajati glave. Najmanji posrtaj, i čovjek i životinja mogli bi se strmoglaviti u dubine.

Studen nam je kroz mokru odjeću sve jače prodirala do kosti, morali smo naložiti vatru. Strpljivo smo kušali kojekako, dok je ipak zaplamsala vatrica; trojica su imala pune ruke posla, da spriečе, kako je ne bi utrnuo vjetar.

»Bilo je skrajnje vrieme, señor Andrea,« reče Tominejo. »Jeste li čuli c o y o t e?

»Zar u pol biela dana?« iznenadi se Andrija Soltmann. »Možda si pogodio. Ti bi nam sivi prerijski vukovi zadali muke, da nismo napravili vatru. Ali oni su kukavice, a mi imamo za njih dosta naboja. Sada samo da nešto založimo i mirno promislimo.«

Mjesto, gdje smo se smjestili, nije bilo prikladno, ali drugo nam ne preostade, nego pod silu ostati tu, gdje smo bili.

»To je kao noć u podne — jer kad bismo mogli vidjeti sunce, stajalo bi nam okomito nad glavom,« započe Andrija Soltmann. »Ne digne li se magla, zlo po nas. Morat ćemo ostati nepomični i ovdje provesti čitavu noć. Razpršili li se, bit će najbolje, da poslušamo Tomineja i da se vratimo k Ircima. U najgorem ćemo slučaju izgubiti jedan dan. Zasada moramo biti spremni, da će naše tamnovanje potrajati preko noći. Takva je magla u Sierri zagonetka.«

Dakle slabe nade. Stoga smo spremili sve, kao da ćemo ovdje noćiti. Životinje smo privezali oko vatre, a mi smo s puškom u ruci čekali, što će biti. Žrtvovali smo dio limica s mesom; taj nam je zalogaj osvježio duh života, ali pomisao, da bi to stanje bezpomoćnosti moglo i dugo potrajati, nije bila nimalo utješljiva. Andrija Soltmann je računao, da će sjutradan stići do svoga škotskog prijatelja. Toliko smo ponieli i hrane, tako da smo već sada morali s njom biti štedljivi. U neku ruku bili smo nalik na skupinu, koju je zameo snieg, a jedina nam je želja bila, da se razvedri vrieme.

Sati su se otegnuli, a vedrini ni traga. Od vremena do vremena je dopiralo sablastno zavijanje c o y o t a odnekle iz neprovidne daljine, kao da su nas te nemani htjele podsjetiti: Čuvajte se, mi smo budni i čekamo. Životinje su se svaki put uzjogunile, a mi smo čvršće stisli pušku.

Vatra se nekoliko puta htjela ugasiti. Indijancima se ukočile ruke, kojima su bacali na nju granje. Oštre ledene iglice zabadale su nam se u lice.

»Sniega! Mnogo sniega, gospodine!« zavapi Sampson. »Za dva, tri sata navalit će snieg. Ondą nam nema spasa.«

Sampson i Lewis njuškali su, kao da su htjeli njuhom dokučiti, hoće li tu paklenu maglu zamieniti sniežna mećava.

»Bez krova nad glavom zatrpat će nas snieg prije noći,« proricao je Lewis. »Vodi nas natrag kolibama, gospodine, gdje stanuju izpirači zlata!«

»Ta još nema sniega...« Andrija Soltmann ne htjede u to vjerovati. S druge strane znao je, da Indijanci umiju točno pogoditi vrieme.

»Slušaj coyote!« odvrati Sampson, a Lewis nadopuni: »Nije ih probudila biela magla. Oni znadu, kako se svijaju jele, kad kucne njihov čas.«

»Njihov čas?«

»Kad se razbjesni sniežna vijavica, čeka ih gostba. Nijedan od njih ne će da propusti tu priliku.«

Bilo je oko četvrtog sata poslije podne. Andrija Soltmann je izračunao, da bismo prije mraka mogli stići do koliba Iraca, ako smjesta krenemo. Jasno je bilo, da je i to vratoloman podhvat. Ali ako su Indijanci pogodili, da će navaliti sniežno nevrieme, onda je od ta dva zla povratak kroz maglu svakako bilo ono manje. Znao je, što znači sniežna mećava u ovoj pustoši; ona je u najkraćem vremenu kadra nagomilati brda sniega, iz kojih nema spasa.

Tako odlučismo, da se vratimo. Privezasmo se užetom jedan uz drugoga i pokušasmo pogoditi isti put, kojim smo došli. Mi smo povjerovali — što se tiče sniega — njuhu naših Cliffdwellera, a oni su se pouzdali u naše puške. Sampson je poveo povorku. Nismo daleko ni odmakli, kad li se obistini proročtvo crvenokožaca: biesan vjetar stao nas nečim mekim pljuskati po obrazu. Kao po razporedu počela je mećava.

I sada se zbilo drugo čudo. Magla se pretvorila u snieg, u debele, velike pahuljice, tako da je onaj gusti, bieli sloj, koji nas je zarobio, gotovo bez prelaza zamienio val, što nam je šibao lice, a gustoćom nije zaostajao za kašom magle. Tek malo po malo stao se razvedrivati oštar zrak, a od vremena do vremena se snieg spustio tiho i težko. Ali onda se je promienila brzina njegova pada, a i oblik pahuljica mu, sve se pretvorilo u pravo vrzino kolo i bjesnilo, koje je upravo pritlačilo ljude i životinje.

Snieg je u tili čas za nama zameo trag naših stopala, granje se svijalo pod teretom, a pred očima su iz ničega rasle sniežne zidine.

Klizak puteljak pokrile su na metre duboke gomile, koje je izrigalo nebo, kad smo uz napon svih snaga jedva prešli preko potoka; a i to nam je pošlo za rukom samo zato, jer su na njem još ležala debla, koja smo dovaljali pri polazku. Ali znali smo, da taj puteljak vodi po strmom obronku, dok je pod njim duboka provalija.

Usred vijavice stadosmo, da se posavjetujemo. Morat ćemo skrenuti na drugu stranu, da izmaknemo opasnosti. Ali toga puta nismo poznavali. Da je bio manje opasan, bili bismo već jutros pošli njim. Sada je bilo kasno iztraživati, kakvo je tlo, sve je pokrio bieli sag.

Giesbert je uzprkos Tominejovim opomenama odriešio uže, koje je povezivalo redom sve nas počevši od Sampsona do posljednje životinje. Dogovorili smo se, da nitko ni na tren ne će pustiti iz ruke to jedino sredstvo sigurnosti. Ali Giesbert je htio izpitati širinu puteljka i upravo doviknuo, da bez brige možemo poći za njim. Tren zatim je posrnuo, pao i skotrljao se niz strminu, zaludu nastojeći, da se negdje zadrži.

Svima nam se ote krik... kad li iz oblaka sniega proviri Giesbertovo uplašeno lice.

»Ne miči se!« doviknu mu smjesta Andrija Soltmann.

Tominejo u tren oka strgnu s tiela laso, zavitla njim, ali zastade. Pogodi li ga, mogao bi ga strovaliti u dubinu. Ta čudo je bilo, da se je Giesbert uobće zaustavio.

Zato je oprezno spustio laso. »Señor Giesberto, podvežite petlju pod ruke!«

Dječak ne odgovori ništa. Nos mu bijaše pun sniega. Ali oprezno je laso prevukao preko ramena. Tominejo je drugi kraj omotao oko grma. Zatim je bez rieči stao izvlačiti dječaka. Giesbert nije bio mrtva gomila, nego se stao verati rukama i nogama, umalo da se po drugi put nije omaknuo. Ali sada je Tomineju pripomogao i Lewis, obojica čvrsto trgnuše uže, a čas zatim našao se Giesbert u Tominejovu naručaju. Čelom je snažno lupio Meksikanca po nosu — to doduše nije bilo predviđeno —, ali Tominejo nije mario, što mu je krv navrla na nos, glavno da je Giesberta izbavio iz očajnog položaja.

Stisnusmo ruku Meksikancu. Prošla nas je volja, da nastavimo put po tom puteljku. Odlučili smo pokušati sreću ravno kroz šumu i snieg. Tim smo se morali odreći nade, da ćemo izbiti na naš polazni put. Ali nismo imali vremena, noć nas je

mogla iznenaditi, a nama je bilo stalo do toga, da nas ne zateče na tim strmim klisurama. Napevši sve snage probili smo se preko prevaljenih stabala u guštik, koji barem snieg nije posve zatrpao. Bio je to prodor onako nasumce. Ali zapravo sve je bilo neprohodna bezputica. Što bi nam sada koristili tlocrti i znakovi?

Stvorili smo odluku, da ćemo se progurati do koliba kopača zlata, ne izdadu li nas sile. Izravna udaljenost nije mogla biti velika, ta mi smo uzbrdo i nizbrdo prošli mnogim zavojima i krivuljama. Spustimo li se samo u dolinu, što se je protezala do r a n c h a Iraca, mogli smo se nadati, da ćemo znakovima upozoriti te ljude na sebe. Jeka će ih naših hitaca probuditi, a to bi nam bio spas. Sve nas je ohrabrila sigurna nada.

Naša se šačica sva u znoju probijala kroz biele stiene, koje su bez prestanka rasle... stopu za stopom, računajući bez prestanka s tim, da bismo se mogli skotrljati u kakav ponor. Nekoliko puta moradosmo upravo munjevitom brzinom povući u vis životinje, koje su stale propadati niz strminu, da nas sve ne odvuku u sigurnu smrt. A to se događalo, premda smo se morali njima diviti, kako već iz daleka njuše svaki potočić i stanu pred svakom skrivenom zaprekom pod nagonom one oštroumnosti, koju pokazuje pas, kad sliepca opominje pred opasnostima na putu.

Napokon se spustismo u kotlinu, ali tu nas dočeka novo razočaranje. Bila je uzka, tiesna, presječena divljim potokom. To nije bila dolina u kojoj su stanovali Irci — jedina naša nada, za kojom smo žudili kao za najdragocjenijim blagom.

Zavijanje c o y o t a postalo je glasnije, oštri sjevernjak zanosio nam ga je do uha. I te su životinje stvorile sebi osnovu... kao i lovci, kad žele obkoliti divljač. I njih je izpunjala sigurna nada...

Izmoreni stadosmo, da odpočinemo. Nasmiešila nam se nova nada. Sniežna je mećava popustila. Oluja se ponešto stišala. Nije li to samo kratak odmor? Ili je nevrieme prošlo? Je li nas minula najveća opasnost, da nas zamete snieg? Na zapadu se iznad bielih krošanja pojavila blieda žuta pruga svietla. Je li to pozdrav sunca, koje će opet probiti kroz olovno oblačje? Hoće li nam sjutra opet sinuti?

Odjednom se to tajanstveno svietlo ugasilo. Nad šumom se spustio sumrak, ali više nije sniežilo. Napravili smo vatru i izvadili posljednje zalihe hrane. Pojavile se zviezde. Puni nade očekivali smo jutro...

Sad nam bijaše jedina briga, da odbijemo nasrtaj vukova.

»Pokažimo im, da smo budni,« reče Andrija Soltmann. »Ja sam vrlo blizu opazio nešto kao zelen sjaj očiju. Nije to bila obmana! Doista nije!« On potegne kokot na puški. Čas zatim prasnu hitac. Za njim još nekoliko ih. Gromko je odjeknulo među brdima.

»To će za prvi mah biti dosta!«

Vatra se jače razplamsala. Sa životinja smo skinuli sedla, raztovarili stvari. Indijanci se skutrili tik uz vatru, zamotali se u ogrtače. Sampson nas je umirio tvrdnjom, da u zraku nema više sniega.

Hoće li i ovoga puta pogoditi?

San nam ne htjede doći na oči. I mi smo posjedali oko vatre, naslonili se na sedla i zurili u bielu daljinu.

»Sjutra ću napraviti klizaljke,« reče Tominejo, »na njima ćemo moći dopuzati do koliba Iraca.«

Ali iznenada se prekide i naćuli uši. Nešto je zapucketalo u grmlju. Jedan je kamen pljusnuo u potok. Konji se trznuše od straha, a mi čvršće pograbismo pušku. Dok smo mi pogledom nastojali prodrieti kroz mrak, Giesbert je pušku već prislonio uz rame.

U tom času oglasi se u neposrednoj blizini povik. Opazili smo, kako se je srušio neki čovjek.

»Nemojte pucati!« viknu netko englezki. Onaj se lik opet izkopao iz sniega i uzpravio.

U tren oka priskočismo, a Giesbert zatetura, kao da je ugledao sablast. Mi smo već bili na mjestu.

»Miss Marley...« promuca Giesbert, ali čas zatim je vidio, da se je prevario. Posve iznemoglo stvorenje, koje smo digli, bilo je mlada djevojka neobične ljepote. Bujna, težka kosa uokvirila je bliedo lice — a što je bilo najčudnije — posve je bila nalik na miss Marley, koliko mi je ostala u pameti od onog susreta u upravnoj zgradi P l a c e r o v i h c l a i m o v a.

Kad je Andrija Soltmann pridigao djevojku, otvorila je velike, tamne oči, a na usnama joj zatitrao smiešak sreće.

Jedva dišući progovorila je mučno: »Spasite nas!.. zameo nas je... snieg! Spasite nas od vukova!«

A nato joj se glava spusti na grudi, težka, mokra kosa pade joj po licu.

Tko bi bio slutio, da se nalazimo blizu nekog ljudskog naselja? I da u tój bieloj pustoši ima ljudi, koji su još bezpomoćniji od nas? Što je potjeralo k nama tu djevojku: crveni odsjev naše vatre ili hitci? Jesu li u opasnosti ljudski životi? Ljudi, koji se sami nisu kadri obraniti od strašnih prerijskih vukova? Možda bezpomoćne žene?... Ili su zalutali kao i mi? A gdje su ti ljudi, što trebaju pomoći?

Kad je ona čudesna pojava na svu sreću opet otvorila oči, pročitala je sva ta pitanja u našem pogledu.

»Samo par časaka, gospodo,« reče mlada djevojka, kojoj je nježnost lica i krznom obtočena kabanica odavala, da ne pripada irskim kopačima zlata, a ni domaćim seljacima, »Ja ću vas voditi. Bez vatre smo, strah nas je... Ali kad sam našla vas..., a vi niste divlji Apaši, onda smo spašeni.«

»Divlji Apaši? Zar ste se i njih bojali? Zar su na vas navalili vukovi? Požurimo se, gospođice,« reče Andrija Soltmann. »Na sva druga pitanja odgovorit ćete nam kasnije. Sada samo recite: što je s vukovima? Gdje su vaši? Imate li dosta snage, da nas pratite?«

»Hvala vam, gospodine!« strese s lica naš neobični gost kosu. »Prebrzo sam trčala i nekoliko puta posrnula. Ali kako vidite, sve je dobro prošlo. A coyoti su se već toliko približili našem slučajnom skloništu, da je jedan od naših konja u smrtnom strahu pobjegao zajedno s lasom, kojim ga je privezao naš cow-puncher.[1] Vjerojatno je biedna životinja pala žrtvom tim krvožednim mrcinama.«

Spremni na borbu pošli smo kroz snieg za djevojkom, kojoj je moglo biti oko petnaest godina. Giesbert je nosio svjetiljku. Tominejo i Indijanci ostali su uz našu vatru.

»Tko bi bio slutio, da će nas iznenaditi ovo nevrieme? Jutros je samo sipila kišica, a vacquero, koji nam je pomagao pri odlazku iz Morpherova pocketa — vi zacielo poznate Morpherov pocket? — rekao je, da ćemo s našim brzim konjima još prije mraka biti pod krovom. A sada, gospodine, budite ljubazni i riešite mi drugu zagonetku: odakle me poznajete, odakle znate moje ime?...«

»Ja da vas poznajem?« začudi se i osmjehnu Andrija Soltmann. »Da znam vaše ime?«

---

[1] žigosač krava.

»Dakako. Još sam jasno čula, kad sam došla na doseg vaše vatre, kako je jedan od vas viknuo: Miss Marley. Nemojte se čuditi, gospodine. Meni je naime ime Mabel Marley.«

Andrija Soltmann razkolači oči, izbulji pogled u djevojku, kojoj su se obrazi zarumenili. U Giesbertovoj ruci zadrhta svjetiljka, koja je obasjavala nježne crte.

»Kako je to moguće? Zar ste vi...«

»... netko, tko je nalik na moju majku. Kažu, da je sličnost velika. Svi mi to vele, a ja im rado vjerujem. Vi dakle poznajete moju majku?«

Andrija Soltmann zanjiše glavom snebivajući se od čuda.

»Mabel Marley?« ponovi on. »Prema tomu miss Marley na Placerovim claimovima uobće nije...«

»... uobće nije miss Marley — vama to smijem odati, vi ste nam prijatelj — nego missis Marley, moja draga mama. Ali sad se požurimo. Moja će se majka bojati, što me tako dugo nema. Nisu me htjeli pustiti. Ali kad sam čula vaše hitce, pobjegla sam u noć, premda su me htjeli zadržati.«

Andrija Soltmann se još uviek ne mogaše snaći od čuda. Zaokupljen strahom stao je izpitivati: »Tko je miss Marley... missis Marley... vašu majku naveo na moj trag? To nije moglo biti slučajno.«

»Na vaš trag, gospodo?« pogledala nas je sada začuđeno Mabel Marley. »Ta rekla sam vam, da smo čuli vaše hitce, a kad sam odtrčala u smjeru tih hitaca, ugledala sam vašu vatru. A onda — ta još i ne znam, tko ste... samo mi je drago, da poznate moju majku. Eno vidite, tamo straga su naši konji. Sad ih imamo samo četiri. Konj mistera Chappya je pobjegao — to sam već spomenula.«

»Mister Chappy?!« Novo čudo — ali to nam je ime poput munje obasjalo tminu i riešilo zagonetku, koja je dovela do ovog susreta. Smjesta smo se spomenuli romantičkog trabunjanja ponešto luckastoga slikopisnog ravnatelja u Morpherovu pocketu o dvjema nesretnim, liepim ženama, koje bi on morao spasiti i odvesti na zabitno mjesto! On je dakle ostvario ono, u što nismo vjerovali. Njegovo na oko šašavo brbljanje bilo je stvarnost, a gospođa, o kojoj je govorio, bila je gospođa Marley, o kojoj nitko nije slutio, da je udata i da ima kćer, s kojom je htjela pobjeći u samoću.

Sad se je razpršila i sumnja, da je missis Marley po nalogu Jonatana Morrisa pošla za nama u potjeru. Ali zagonetno je ostalo, kako je mister Chappy odkrio naš trag, koji smo teme-

ljito zameli. To smo barem mi mislili. Ili je to bila samo igra slučaja, da je po drugi put nabasao na nas?

Malo još pa smo i na to dobili odgovor. Preverali smo se preko posljednjeg snježnog nanosa. Mabel je potrčala pred nama i čas zatim pala u naručaj jednoj gospođi, koja ju je stala cjelivati. Kad su se prestale grliti, prepoznali smo u starijoj od njih onu damu, koja je na Placerovim claimovima bila poznata pod imenom miss Marley.

Ona nas nije odmah prepoznala, jer je bio mrak, a od vjetra i nevremena smo bili posve izobličeni. Ali odanle, gdje su stajali osedlani konji, skočio je jedan čovjek i kliknuo radostno: »Spašeni smo! Našli su nas! Ta vražka cura imala je ipak pravo!« I izvukao je svoga druga izpod gunjeva, kojem je iz njih izvirivao samo vršak nosa. »Dođite, mister Ruef! Nisu to lovci na skalpove, nego — tako mi, ne varam se — naši prijatelji, koje tražimo! Sad ih imamo! Imamo ih! Napokon!«

To je vikao mister Chappy, a glas mu je zvučio kao pokvarena truba. Od oduševljenja svalio se u snieg, a kad se je iz njega izkopao zajedno sa svojim drugom, pružio nam je ruku.

Ravnatelj slikopisnog trusta Pacific-Omnipotens uzpuhao se kao bieli medo, kad iz krzna stresa ledenu vodu.

»Liepe li šale! Ali pomoć u pravi čas! Znao sam ja, da me vukovi ne će požderati. Što velite sada, gospodo moja? Ni u snu niste pomislili, da ćemo se ovako opet naći na okupu?« A onda se obrati gospođi Marley: »Milostiva, pomislite, oni su! Mjesto Apaša dovitlao nam je snieg naše prijatelje, a k njima sam vas htio odvesti. Sad smo sigurni, kraj je nevolji!«

Brže bolje stao je pričati, kako se nije dao smesti, kad smo iz Morpherova pocketa odmaglili na francuzku. On je poznavao samo jedno geslo: u potjeru za prijateljima! Bez muke nam je odkrio trag. Jedan mu je vacquero točno rekao, kojim smo putem pošli. Dapače odao mu je naš cilj... skrovito mjesto u planinama. A sjutradan je u tančine izveo svoju osnovu. Missis Marley je bez okolišanja zajedno sa svojom kćerkom prihvatila njegovu ponudu i zaštitu, i sve je išlo kao po loju — dok nije navalila ta prokleta snježna mećava i uvjerila ih, da je »povratak k prirodi« vrlo opasan podhvat.

Njegovo družtvo — njih petero: gospođa Marley i kćerka, ravnatelj i njegov mister Ruef, i meksikanski cow-puncher uobće nisu dospjeli u gustu maglu. To se je more magle spustilo dakle samo na ograničen pojas. Ali zato ih je strahovita snježna vijavica neugodno iznenadila i dovela u najtežu nepriliku.

Mister Chappy, koji se je za čudo brzo opet ohrabrio, nije se pokazao junakom, kao što smo domalo ustanovili. A i njegov se je pomoćnik ponio kao kukavica. Pa i cow-puncher umirao od straha iznenađen tim biesom prirode. Tomineju je kasnije pripoviedao, da nikad u životu iz bliza nije vidio sniega.

»Možda sam pomislio na to,« priznao je mister Chappy bez stida, »da opalim pušku, kako bih zastrašio vukove ili dao ljudima znak, ali to mi se činilo prepogibeljnim podhvatom. Dok čovjek skače okružen papirnim kulisama između tobožnjih divljih Indijanaca i Maorija,[1] lako je pucati, koliko te je volja; ali ovdje je samo jedan hitac mogao primamiti pravoga Apaša, koji ne pozna šale.«

»Ali vi ste čuli naše hitce, mister Chappy!«

»Dopustite! Danas imaju i divlji Indijanci puške i naboje. Stavljen pred izbor, hoće li me zamesti snieg ili će mi Indijanci sadrieti kožu s glave, radije sam izabrao snieg. Zato sam i preporučio gospođici Mabel, da potraži, tko to puca. A osim toga, znate, pojedinac je lako mogao nabasati na vukove. U ostalom — te su mrcine strašno zavijale — ali i to nije bilo najopasnije. One su plašljive životinje, zar ne?«

»Drugi su možda još plašljiviji. Miss Mabel Marley svakako vas je postidila svojom hrabrošću, mister Chappy.«

»U koga su jaki živci, taj može sve,« odvrati bezazleno slikopisni ravnatelj. »Otvoreno moram priznati: ja sam svoje živce precienio. Pomisao, da čovjek krene u pustoš Sierre Nevade, bez sumnje je uzvišena, ali usred noći i u snježnoj vijavici ruše se i najljepši snovi. Nego znate što, pođimo sada brzo k vašoj vatri. Na meni nije suha ni cigla nit. A sjutra, zar ne, usidrit ćemo se u skrovištu vašeg čuvenog starca? Već bih rado vidio toga šumskog duha. On je čini se čovjek, kojega tražim.«

»Kako je to moguće? Odakle znate...«

Mister Chappy uhvati inženjera Soltmanna povjerljivo pod ruku: »To sam vrlo lako iznjuškao. Vacquero, koji je vidio, kamo ste krenuli iz Morpherova pocketa, znao je po imenu vašega prijatelja... čekajte... kako je ono rekao... otac O'Parry — nije li tako? Neki siedi starac staroga kova, koji već ima preko stotinu godina — ako vacquero

---

[1] Urođenici na Novoj Zelandiji.

nije lagao —, a s Indijancima je prisni prijatelj, i danas još ubija sive medvjede i druge zvieri na koje se namjeri, a na daleko i široko poznat je pod imenom — lovac iz Los Angelesa —«

»Dosta! Vi ste se sastali s vacquerom Gabrielom. Nitko drugi vam toga ne bi bio znao kazati.«

»Tako je! Mladiću, što je na sivom konjiću sa svojim blagom — to jest s ovcama, koje su milozvučno blejale — krenuo na planine, bilo je ime Gabriel. Kad sam mu razložio, da ću poći za vama, jer sam s vama sklopio prijateljstvo i sve drugo utanačio, odao mi je sve. Vas mi je poslalo nebo, kao da sam mu namignuo... Čim sam se s vama upoznao, sinulo mi je u glavi: samo ovaj će ti čovjek moći pomoći pri ostvarenju tvojih umjetničkih i čisto čovječanskih osnova. Opasnost, u kojoj su lebdjele dame, nije trpjela oklievanja — premda mi još uviek nije jasno, u kakvoj opasnosti su se one nalazile —, a budući da ja nisam čovjek, što ste zacielo već i ustanovili, koji bi zapeo na pola puta... Hop!« Mister Chappy je posrnuo i ljosnuo u snieg. Upravo smo stigli na pola puta do naše vatre.

Nebo se razvedrilo nad šumom, zrak je bio nepomičan. Vatra je mirno plamsala. Sampson je pomaknuo lulu u ustima i prorekao, da će sjutra biti liepo vrieme.

Kad smo se približili vatri, kriknu tiho i kratko missis Marley.

»Je li to moguće? Ta ja — ja vas poznam!«

Sad je tek pravo mogla razabrati crte u licu inženjeru Soltmannu i Giesbertu. A i mene je pogledala uplašenim i neshvatljivim pogledom.

»Ta kad su nabrajali žrtve strahovite eksplozije, čula sam i vaše ime, mister Soltmann! A sada vas ovdje vidim... I vas i vašega sina! Zar ste i vi...«

»Pobjegli s Placerovih claimova?« Andrija Soltmann potvrdi živahno glavom. »Vi ste to htjeli pitati?«

»Oh... sve mi je to kao crna zagonetka. Nameće mi se pitanje, nisu li me izdali i prodali? Što je istina? Zar je sve to samo puki slučaj?«

»Da smo se ovdje susreli, milostiva, svakako. Ja nisam za stalno računao, da ćemo se naći u ovako čudnom položaju.«

»Pa da se ne skameniš od čuda!« zagalami mister Chappy. »Vi se poznajete? Stari ste znanci? A zašto mi, tako mu, niste to odmah rekli? Ili zašto niste zajedno pobjegli s vaših... Placerovih claimova... ili kako ste ono rekli? Jest, tako mi neba, sad sam se opet našao pred zagonetkom!«

»Koja će odmah biti riešena.« Andrija Soltmann povede gospođu Marley k pokrivačima, koje je Giesbert razprostro blizu vatre. »Ja sam pobjegao s mjesta, koje ste spomenuli. Recimo, da sam pobjegao. I to kao tobožnji mrtvac, missis Marley. Ali u isti mah ni kriv ni dužan, što moram naglasiti vedra čela!«

»Čudnovate činjenice! To bi mogao biti napeti slikopis. Jedan bježi, druga bježi... oboje čezne za samoćom...«

»Ostavite nas malo na samu, mister Chappy!« odlučno je zamolio Andrija Soltmann, tako da ga je morao poslušati.

»Kako da ne uslišim želju spasitelju moga života!« odgovori slikopisni ravnatelj, koji nije mogao šutjeti, ali odstranio se i zapovjedio: »Mister Ruef, donesite brzo kovčeg s pločama!« A iza toga se obrati k meni i doda: »Prava sreća u nesreći, da nije pobjegao konj s mojom kućnom ljekarnom. To bi bilo urodilo nepredvidivim posljedicama.«

»Kakvim posljedicama?«

»Strašnim: prokleti čopor drečavih derviša, htio sam reći: sivih coyota bio bi se ohrabrio sladkim napitkom. Ta vi znate, kakvi se čudotvorni liekovi kriju u mojoj kućnoj ljekarni.«

Andrija Soltmann raztumači gospođi Marley, kako je u prvi mah pomislio, da su ga izdali i odkrili njegovu pomno čuvanu tajnu.

Missis Marley stisnu mu ruku: »Sve ćete doznati. I ja sam pobjegla, a jedina mi je želja, da se sa kćerkom sakrijem na sigurno mjesto. Vi valjda već nagađate, pred kim bježimo.«

»Nije li to možda isti onaj čovjek, koji je i mene primorao, da na vrat na nos ostavim claimove?«

»Ne spominjite mu imena!« zamoli missis Marley. »Kasnije ćete sve doznati. Sada vam samo zahvaljujem, što ste se za me zauzeli. Čovjek se namjeri na dobre prijatelje uviek, kad je nevolja najveća. Vjerujete li vi, da ćemo stići na sigurni, drugim ljudima nepoznati cilj, o kojem mi je govorio mister Chappy? Ja sam se njemu povjerila. On je nehotice prisluškivao moje rieči i ponudio mi svoje usluge.«

»Znam,« kimnu glavom Andrija Soltmann. »Budite uvjereni, da vam nitko od nas ne će dosađivati pitanjima. Mister Chappy je svojom čudnom pronicavošću doznao, kamo sam odlučio krenuti s mojim zemljakom, s kojim ste se već upoznali

na Placerovim claimovima. Zasnovani sam odlazak samo pospješio poslije onih strašnih događaja, koji su vam poznati.«

»Mislite li na strahovitu smrt Jamesa Clifforda?« Andrija Soltmann je opazio, kako missis Marley drhće. »I s tim stoji u vezi moj nenadani odlazak. Ali molim vas šutite! Ne govorimo o tom.«

»I moj odlazak stoji u uzročnoj vezi sa zločinom u Crnoj kotlini.«

»Bože dragi! Dakle je i to bio zločin? Nije to bio nesretan slučaj, kako su uvjeravali sav sviet? Znate li to za stalno?«

»Isto tako stalno, kao što sam sa svojim meksikanskim pratiocem izbjegao zločinačkom atentatu i bio svjedok razgovoru nekog MacSmileya sa začetnikom zločina u Crnoj kotlini.«

»A tko je taj — začetnik?« gotovo je bez glasa progovorila missis Marley.

»Vi ste izrazili želju, da ne spomenem ime toga čovjeka.«

»Svemogući Bože! Još i to!« Missis Marley pokri lice rukama, zajeca. Andrija Soltmann je niemo čekao.

»Nesretnik!« ote joj se usred jecaja. »Ta nesretna pohlepa za zlatom! Zašto se ne mogu opametiti ti za zlatom lakomi ljudi! Oni su prokleti, kuga za čovječanstvo...«

Andrija Soltmann je sa sve većim iznenađenjem slušao duboko potresenu ženu. Još nije znao, zašto je bježala, ali držao je, da je Jonatan Morris, čijeg imena missis Marley nije bila kadra proizustiti, već prije morao igrati neku ulogu u životu te nesretne žene... odsudnu ulogu još prije nego je ta žena još uviek liepa lica, koje je međutim odavalo trag bola i sjete, došla na Placerove claimove, još prije nego se je oddielila od svoje nedorasle kćeri i nadjela sebi ono »miss«, dakle naziv za neudatu ženu.

I u neku ruku kao da je miss Marley znala, koja pitanja zaokupljaju niema joj zaštitnika, rekla je tiho: »Jedno ću vam reći već danas, mister Soltmann... zadovoljite se s tim privremenim razjašnjenjem, kad ste toliko plemeniti, te ne navaljujete pitanjima... Više puta sam sebi već zaželjela smrt, samo pomisao na moje diete uzdržalo me je na životu. To nije moj prvi bieg pred mužem, čije sam ime nekoć nosila, a sad ga se ipak bojim. Mislila sam, da mi se zameo svaki trag, a on me je ipak našao. Kasnije i moju kćer, kojoj je on otac. Kad sam na Placerovim claimovima htjela udariti temelj novom životu, morala sam se s njom razstati, kao što

sam se prije toga razstala s mužem... i tako ste me upoznali pod mojim djevojačkim imenom Marley. A kasnije su se zbile sve one strahote, o kojima danas još ne mogu govoriti.«

Andrija Soltmann stisnu gospođi Marley ruku s dubokim suosjećajem: »Rieči nisu ni potrebne. Ne naprežite se, vama treba mira. Vatra i ovi gunjevi će vas grijati, a brigu za noćni mir i najbližu budućnost ostavite mirne duše nama. Naše brige su sada zajedničke, missis Marley. Mogli bismo reći, da nas je povezao zajednički cilj, a blagoslovljen neka bude slučaj, koji nam je u misteru Chappy doveo posrednika. Kako sada stvari stoje, ne mogu se srditi na nj, što je pošao za mnom.«

Mi smo još dugo ležali budni, dok su majka i kći stisnute jedna uz drugu u snu duboko disale. I u misteru Chappyu nije uzplamsao plamen života, premda se je okriepio »liekovima« iz svoje kućne ljekarne. Kad se je uvjerio, da su Sampson i Lewis i ona druga dvojica Indijanaca pitomi primjerci iz pasmine crvenokožaca, da ćemo opasne šumske nemani moći protjerati našim oružjem, složio se i on uz vatru i uvjeravao nas, da nas ne će smetati za noćne straže, kojoj smo mi vještiji od njega. I njegov pomoćnik, mister Ruef, zamotao se dramatskim zamahom u svoj španjolski plašt, koji se osušio kraj vatre, spremio se na dug san, jer su mu tegobe toga dana bile pretežke.

Mi drugi slušali smo, kako vjetar liže obronke brda i trese grančice jela. Taj vjetar nije bio više onakav, kakav nas je mlatio po danu. Sampson nije bio loš prorok vremena. Od vremena do vremena pomilovale bi nam čelo blaže struje zraka uz čudan šapat zelenila, topliji valovi — vjestnici nagle promjene u vremenu.

A zavijanje coyota sve se više udaljivalo, dok ga je moglo jedva čuti i najosjetljivije uho.

Zato je nad krošnjama drveća zasvjetlucalo sve više zvjezdica, a tu i tamo se od svojih sestara odciepila po koja velika, sjajna zviezda, pojurila u velikom luku niz čelično modro nebo i ugasla iza brda...

U SUSRET KOLIBI

U osvit je zapirio rosni vjetar. Rujna zora prosula se po raztrganim brdima. Maleni se tabor brzo digao na noge, a kako je naša zaliha već sinoć bila gotovo izcrpljena, došao

nam je kao naručen susretljivi mister Chappy sa svojom zalihom.

Za pitanje, hoćemo li se vratiti kolibama Iraca ili svježim snagama nastaviti put do cilja onkraj »c u c h i l l a«, brzo smo našli odluku. Sampson je posve mirno ustanovio, da nam nebo ne će danas naprkositi, da će se snieg raztopiti, čim prigrije sunce.

I doista, snieg se je već topio. Potoci su zagrgotali zapjenjeni kao od obiesti. Iz bielog su saga već izvirivala crna rebra razpuklih stabala.

»Mi ćemo opet uhvatiti mojega Boba,« reče mister Chappy. »U mraku čovjek vidi i čuje sablasti. Tko može reći, da su Boba požderali vukovi?«

»Govorite li vi to o svojem konju? Nemojte se mnogo nadati. Vukovi nisu bili sablasti.«

»Dakako da nisu. Naravno, ja govorim o svojem konju, kojega sam sâm okrstio imenom Bob. Noge su mu kao u jelena, bokovi kao u maratonskog trkača. Konj — da mu nema para ... na svu sreću nije na njem bila moja kućna ljekarna. Sada, kad nam sav sviet pokazuje opet prijaznije lice, ne sumnjam, da se je snagom svojih podkova obranio od svih c o y o t a ... upravo kao i mi.«

Giesbert zanjiše glavom: »Gledajte, ne moramo daleko ni poći, kako bismo mistera Chappya uvjerili, da može pokopati svoje nade.« Ruku pruži i pokaza na obronak ni stotinu koraka iznad kotline, gdje se je oko nekog tamnog predmeta okupilo desetak crnoglavih jastreba, dižući galamu i lomatajući krilima.

»Zar još ne razumijete, mister Chappy? Dragovoljno zdravstveno redarstvo nastupilo je službu. Ne vidite li tamo strvinare?«

»Vi dakle držite . . .«

»Da te životinje brzo i temeljito obavljaju svoju dužnost i da su se spustile na plien, koliko su im ga ostavili vukovi, koji su od straha pred hitcima pobjegli. Izpod jata već jasno razpoznajem biela rebra crkle životinje.«

»Ne bismo li u to družtvo zaprašili nekoliko naboja ili barem nešto sačme?«

»Strašan je prizor,« zatrese glavom Andrija Soltmann, »kako se te crne mrcine natežu oko pliena, ali kako već rekoh, one su neka vrst zdravstvenog redarstva — od prilike kao i psi u Carigradu —, one u najkraćem vremenu odstrane raz-

tvorne tvari, koje bi inače okužile sav zrak. U nekim je okružjima zato i najstrože zabranjeno ubijati strvinare. Za velike su c o r r a l e na primjer te životinje od neprocjenive koristi. Bolestna se životinja zavuče negdje pod grmlje, tako da je nitko ne vidi, i tu ugine, ali strvinari oštrim okom smjesta odkriju svaku mrtvu životinju. Oni su smetljari u velikom kućanstvu prirode.«

»Bezobrazno, drzovito družtvo, to moram reći! Odkrijte poklopac kamere, dragi Ruef!« viknu mister Chappy. »Ako je to doista nastradao moj jadni Bob, barem da nije neslavno poginuo.«

Potjerao je svoga pomoćnika pod španjolskim plaštem, tako da je u tren oka postavio stalak i spravu za snimanje.

»Divne li kulise, ta šuma pod sniegom!« slavodobitno je klicao. »Sjajne li prirodne snimke, zahvaljujući proždrljivosti tih skotova, koji se to žešće otimlju o zalogaje, što im se više približujemo. Naši će takmaci pozelenjeti od jala.«

I zbilja snimka je uspjela. Što su ostavili c o y o t i, oglodali su u međusobnoj borbi strvinari. Kad smo dospjeli do mjesta, našli smo od konja samo kostur i nekoliko žilavih koža. Strvinari su se srditi uzvinuli u vis i dugo kružili nad kosturom i ne trepereći širokim, crnim sjajnim krilušinama.

Po ostatcima kožnih krpa prepoznao je mister Chappy svoga konja i sav je bio potišten.

»Dragi profesore,« pitao je Andriju Soltmanna, »vi nam obećajete, da ne ćemo još jednu noć noćiti pod vedrim nebom?«

»Nadajmo se,« odgovori inženjer Soltmann, odbijajući naslov profesora. »Ali napokon vam moram — a to će biti uvjet, budete li htjeli ostati uz nas — —«

»Ta molim vas! Zar sam nalik na čovjeka, koji bi se dao otresti?« U tom trenu đipnu njegov novi konj i malo da ga nije zbacio sa sedla, nespretno je samo odskoknuo i nos zadjeo konju u grivu. Kad se je uzpravio i za nevolju opet namjestio, nastavio je: »Zar biste me mogli ostaviti u toj pustoši, koja vrvi zvjerima. Toga vam ne bih rekao! Vaše su drage učenjačke oči iza konveksnih naočala vrlo oštre.«

»Moje su naočali konkavne,« izpravi ga Andrija Soltmann nasmiešivši se, »jer sam kratkovidan. Konveksna stakla trebaju dalekovidni.«

»Molim, meni je svejedno, jeste li vi kratkovidni ili dalekovidni. Iznesite vaše uvjete! Ja ću ih izpuniti.«

»Tražim od vas svečano obećanje, da nikom ne ćete odati,

tko sam i kamo sam pošao. Držim, da sam za sobom zameo trag. Nešto je znao jedini vacquero Gabriel.«

»Onda grdite njega, nemojte mene. Što se mene tiče, ja sam niem kao morski pas. Ja ću sve pokupiti, ali meni ne može nitko ništa izmamiti. Sa mnom ćete biti zadovoljni. A sada dopustite, da vas nešto zapitam, mister Soltmann. Vi ste noćas dugo razgovarali s gospođom Marley — to doduše nije čudo, jer se odavno poznajete. Recite, možete li mi pružiti nešto nade?«

— »Nade... kakve nade?« začudi se Andrija Soltmann.

»Hoću li, kako se ono kaže, jednim udarcem uloviti dvie muhe? Hoću li postići ne samo cilj moje poslovne čežnje i prodrieti u ovaj kraj veličanstvene planinske pustoši, kako bih se — da se pjesnički izrazim — na vječnom izvoru prirode napio svih slasti, nego i osvojiti gospođu Marley ili njezinu liepu kćerku za moju pomičnu vrpcu?«

»Kako to mislite?«

»Jeste li stekli dojam, da bi jedna od njih — a možda i obadvie mogle zasjati kao zviezde na slikopisnom nebu? Da bi se kao zviezde odale umjetnosti, kojoj sam ja neumoran promicatelj? Ta i sami osjećate, da mi to pitanje leži na srdcu, zar ne?«

»Ja gledam sviet u drugom svietlu,« osmjehnu se Andrija Soltmann, »a u njem zauzima slikopisna umjetnost samo toliko mjesta, koliko se je kadra prilagoditi, da služi znanosti i pouci.«

»To mi je žao. Ja osobno ne prezam ni pred kakvom žrtvom, a od sinoć znate i vi, ni pred kakvom životnom opasnošću« — tu je konj slučajno krenuo uz strminu, a mister Chappy brže bolje je uhvatio grivu —, »da pred iznenađeno občinstvo iznesem oboje... i znanost i pouku. Kao primjer služi moje netom obavljeno snimanje nezasitnih grabežljivaca. — Ali sve to nema nikakve veze s mojim pitanjem. Ne biste li mogli zamisliti ove obje dame, koje smo uzeli pod naše okrilje, u jedinstvenom slikopisu, koji kanim izraditi na pozadini ovog prašumskog i planinskog kraja?«

»Iskreno moram reći: ne mogu! Koliko vam god služi na čast, dragi gospodine Chappy, što ste se bez predomišljanja zauzeli za dame, toliko ne vjerujem, da bi one u svom duševnom raspoloženju bile voljne pristati na vaše želje. Missis Marley težko snosi teret bola i nije bez ozbiljnih razloga pobjegla u samoću.«

»Posve razumijem,« potvrdi Chappy. »Bez razloga se nitko ne će izložiti opasnosti, da ga smrve usovi, da ga skalpiraju Apaši ili nabiju na kolac, da ga živa požderu vukovi, ili da mu strvinari omaste bradu crievima. Bez razloga niste ni **vi** pošli u Sierru, i vama lebdi pred očima znanstveni cilj. — Ja nisam radoznao. — **Svoje** sam vam razloge iznio u bučnom Morpherovom pocketu. A brige, koje su natjerale gospođu Marley i njezinu kćer, da potraže samoću, razumijem, premda ništa ne slutim. Ali kod svih ljudi je poželjno, da povežu koristno s ugodnim — ili obratno. Pored predmeta kojem služi vaš podhvat, imate **vi** pred očima staroga vitežkog lovca, kojega bih vrlo rado vidio. A **ja** sam uz svoj idealni poslovni pohod uzput naišao na najromantičniju pustolovinu, da ljepše ne mogu poželiti. A missis Marley bit će sretna, kad na putu bola nađe zabave. To je moje mišljenje. O tom ćemo još razgovarati.«

Andrija Soltmann slegnu ramenima ne zamjerajući ništa slikopisnom ravnatelju. U ostalom missis Marley dozvat će ga sama k pameti.

»On ostaje čudan svat,« rekao je meni, kad smo jahali rame uz rame. »Njegov mi je sviet dalek kao zviezde. Reći ćete, da sam čovjek stare mode. A ipak vidim, da je i on jedan od onih, što zgrću zlato. Dok sam ja proučavao knjige i računao, njegov se je slikopisni veleobrt razvio i postao jak gospodarski činbenik.«

»Je li vam opet kovao u zviezde kulturno poslanje slikopisa? Kao ono onomadne u Morpherovu pocketu?«

»On veli, da radi njega stavlja život na kocku. Teoretski je doduše izvedivo to poslanje, ali u praksi će se izjaloviti na tome, što se rieči kultura i posao ne sriču. A što se tiče gospođe Marley, pošao je Charley Chappy, taj plemeniti širitelj kulture i osvajač vrhova, krivim putem. Ona je mnogo toga prepatila, a čekaju ju još težke borbe, tako da ne može imati razumievanja za njegove gotovo smiešne osnove.«

»Jučer sam vidio, kako plače i rukama pokriva lice. Hoćete li ih povesti sa sobom k otcu O'Parryu?«

»Obećao sam joj. Još ne znam, kako su joj duboke brige, ali ustanovio sam, da je na Placerovim claimovima snosila ulogu mučenice, patnice, njemice.«

»I da ju je na bieg natjerao nalaz mrtvaca u klancu kod rancha Azuce.«

»Tu ima nekih veza. A što je glavno: Ona mrzi istoga čovjeka, kojega mora svatko mrziti — i zato ću uložiti sve što mogu, da ju spasim na sigurno mjesto.«

»Jonatana Morrisa?«

»Nije smogla toliko snage, da proizusti njegovo ime, ali ona i njezina kći ne skrivaju se ni pred kim drugim, ne bježe. Obećao sam joj, da ne ću ništa izpitivati.«

»A hoće li vaš prijatelj na planini imati mjesta i za njih?«

»Ne bojte se. O'Parryeva brvnara je veća od mojega starog rancha Wood-larka, a što se tiče vitežtva i plemenite susretljivosti O'Parry se može takmičiti sa svakim plemenitašem. To mu odaje svaka riec, kad priča o prošlosti. Bit će da je u Škotskoj odgojen u otmjenom domu. Ali ni o tom ne znam ništa.«

»Cuchillo« se oštro zarezao u vedro nebo. Svuda je iz sniega provirivalo nizko, oguljeno i kržljavo drveće. Kao što je magla bila ograničena na uzak pojas, tako je i snieg pokrio samo jedan odsjek brda. Mi smo već stigli do područja, gdje je između kržljavih omorika i breza bilo dosta mahovine i lišaja.

Opet smo se spustili u kotlinu, niz koju je rieka valjala brze valove. Oni su nosili grane, stabla, razbijenih dasaka, znak, da dolazi s onih visina, gdje su izpiraonice zlata, koje je razorilo nevrieme. Žuta nam je struja na čas samo namela pred oči sav onaj talog, krhotine i smeće surove i nesređene uljudbe, ali hip zatim svega je opet nestalo u nepovrat.

I tlocrt je pokazivao, da je pruga uz ovu rieku posijana naseljima kopača zlata.

A duboko dolje izpod nas u širokoj dolini obasjanoj suncem raztegla se duga povorka... kretala je prema iztoku, nadkrivena kola, natovareni konji, stoka bez tovara, mužkarci, žene, djeca... jato obitelji, koje su tjerale brige; svi bijahu siromašni zlatom, ali zato bogati razočaranjima; takvih skupina lako je često naći po prerijama na granicama područja zlata.

Jedan je iza njih zaostao. Pušku objesio preko leđa, žurio se duž rieke. Od njega doznadosmo tužnu poviest. Ona povorka dolje bile su posljednje obitelji iz rudarskog naselja, koje je oskudievalo rudačom, a oskudica je urodila borbama između pojedinih posjednika. Sad su spasile ostatak modernog pribora, koji su godinama težkom mukom dopremili u tu pustoš, da potraže novu sreću na drugoj rieci.

Mister Chappy nas je stigao, kad je kopač zlata podbo konja i u propnju pojurio za povorkom lutalaca.

»Zanimljiv momak,« reče on, »ali nalik je na razbojnika. Na svakoj je strani za pojasom imao tri stope dugu kuburu. Što bismo bili učinili, da ih je uperio u nas i viknuo: Ruke u vis!? U ostalom dosta smo čuli o običajima tih šumskih ljudi. A ako baš ne mora biti, odričem se rado sumnjive časti, da zapadnem u družtvo takvog kopača zlata ili rudara.«

Andrija Soltmann izmieni sa mnom vragoljast pogled.

»Kad bi vas čuli,« rekao je, »mogao bi čovjek pomisliti, da su svi kopači zlata razbojnici.«

»Ima i izuzetaka, ali sigurno je sigurno. Kopača zlata, razbijača, razvratnika, igrača vidio sam često u istom družtvu, svi će odmah posegnuti za nožem, a tko ne da milom, dat će silom. Znam ja to! Vidio sam ja toga dosta, često puta sam dospio u žestoku vatru.«

»Zar vi, mister Chappy? Vi da ste se izložili takvoj opasnosti?«

»Opasnosti? Ta što vam pada na um! Svi su oni pucali samo sliepim nabojima. Ta ja govorim o slikopisnom snimanju. Nemojte se smijati, gospodo! Vruće je bilo kao u pravoj bitci. Kao dječak sam već sudjelovao u jednom slikopisu o kopačima zlata.«

Dobro smo se nasmijali. A gotovo smo zaniemili od veselja, kad je, i ne sluteći, da se nalazi u pratnji pravih kopača zlata, mirno nastavio: »Sad ćete razumjeti, zašto izbjegavam to nepouzdano družtvo.«

»A što biste rekli, mister Chappy,« zapita Andrija Soltmann, »kad biste čuli, da upravo sada jašete među dvojicom kopača zlata?«

Slikopisni ravnatelj izbulji pogled. Ali onda se nasmije i zatrese glavom: »Vi? Vi, gospodo, i kopači zlata? — Nemojte, tražite vi nekoga drugoga, koji će vam u to vjerovati. Ja ne ću. Ali drago mi je, što ste tako dobre volje: to mi je siguran dokaz, kako ste uvjereni, da ćemo prije mraka stići pod krov. A kad vas to veseli, neka bude, i ja ću se drage volje vladati, kao da ste kopači zlata. Vi ste htjeli sebi zamesti trag... to razumijem. Ali ako želite, da vas smatraju pravim kopačima zlata, i da sigurno postignete svoj cilj, zašto se niste dali od mene i od mistera Ruefa preodjenuti? Noću u Morpherovu pocketu bilo bi to išlo vrlo lako — nekoliko poteza

kistom, nekoliko šarenih krpa —; statisti, koje sam odanle poslao kući, imali su pun kovčeg kojekakvih odjeća.«

»Možda će ovoga puta proći i bez preodievanja. I vi ste sami protiv oponašanja.«

»Svakako! Inače me ne biste vidjeli u podhvatu, koji iziskuje najveću uztrajnost i odrješitost. Bude li sjutra liepo vrieme, verat ću se kao divokoza po svim okolišnim brdima. Ta u susjedstvu vašeg čuvenog starog lovačkog prijatelja ima ih u svim veličinama?«

»U svim veličinama i cienama,« glasio je podrugljivi odgovor.

»No dakle! All right! Zinut ćete od čuda, kako ću hladnokrvno i bezbrižno snimati na najvratolomnijim mjestima. U tom leži sva tajna. A što biste rekli sada? Ne bi li škodilo, da po drugi put onako pošteno založimo?«

Zaustavismo se, da odpočinemo. Giesbert je damama pomogao sići sa sedla. On ih je pratio poput vjerna viteza ili štitonoše. Konji su lakomo stali čupati dugu travu. Za čas je zaplesala vatra, a vode smo donieli iz nedalekog potoka. Mister Chappy je dokazao, da se je bogato obskrbio hranom, tako te bi nam je bilo doteklo i za nekoliko dana.

Izpod nas se širila nepregledna dolina. Poput zelenog mora protegla se prema iztoku. Iznad nas i iza nas gorski lanci; od čista zraka činilo nam se, da su posve blizu.

A pred tim lancima ležala je nada Andrije Soltmanna, nada, koju je on nazivao svojom budućnošću.

Već sam uzput primietio, kako je često puta kroz dalekozor nemirna pogleda promatrao daljinu. I Tominejo je postao nekako nemiran.

Iznenada je vitkim prstom pokazao prema nebu. Zapravo ne prema nebu ... nego na jednu uzvisinu izpred niemih planinskih divova, a šapnuo je samo jednu rieč.

Andrija Soltmann je na taj šaptaj skočio na noge i digao k očima dalekozor.

»Naš redwood!«[1] rekao je. »Doista eno našega redwooda!«

Odmah sam razumio, što je mislio. Sjetio sam se pisma, koje mi je vacqero Gabriel u Frankovu »Saloonu« predao, da ga odnesem na Placerove claimove. U pismu je staroga O'Parrya bilo govora o jednom redwoodu. Pod

[1] Drvo, vrst crnogorice, četinjače; *Sequoia Sempervirens.*

takvim je kalifornijskim orijaškim drvetom, koje je poznato kao jedno od čudesa novoga svieta, otac O'Parry zakopao drugi primjerak onoga tlocrta, na kojem je bio točno zacrtan put do pocketa na O'Parryevoj rieci. Prvi primjerak je ukrao Jonatan Morris.

»Još malo sati pa ćemo stići na cilj,« zagrli Andrija Soltmann Giesberta. »Ali ne ćemo poći ravno k onom drvetu, nego prije toga k mojem prijatelju O'Parryu. A k njemu ću sada pogoditi put — gotovo bih rekao: i u mraku. Uobće je tlocrt naše čudotvorne rieke bio mjera opreza za slučaj, da se nešto dogodi: da netko ukrade tlocrt iz onoga pisma ili da mi slučajno O'Parry ne bi mogao poslužiti kao vodič do našega nalazišta.«

»Prvo se je dogodilo.«

Andrija Soltmann potvrdi glavom: »Kao da je otac O'Parry vidovito predvidio, što će se zbiti na Placerovim claimovima. Ali nadajmo se, da ćemo staroga prijatelja naći još čila i zdrava. Požurili smo se. A da vam pravo kažem: otca O'Parrya ne mogu uobće zamisliti bolestna. Premda je vrlo star, on je slika i prilika snage i svježine.«

Visoko, gorostasno drvo ostavismo s desna. Stadosmo se uzpinjati opet uzbrdo, u susret veličanstvenim gomilama gorja, koje je s pravom nosilo svoje zimsko ime Sierra Nevada: Ledenjaci, snježnici, glave okrunjene blistavim ledcima, nepristupačne, bezputne, djevičanski netaknute.

Osjećali smo rjeđi zrak, pluća su morala raditi dvostrukom snagom. Ali nitko ne zaostade. I sam je jezik mistera Chappya zaniemio. Zadubio se pobožno u promatranje. Nikakva slika, nikakva kulisa nije izčarala nešto nalik na te sniežne poljane, poškropljene žarom i blistavilom, na te provalije, sutjeske i šutljive šume, koje je sunce obasipavalo mlazovima zrakâ, a povrh njih su neprestano odsievali novi nazubčani obrisi poput dragulja, kao da nikada ne će biti kraja krasotama.

Na očigled toga uzvišenog veličanstva u osamljenim visinama i divoti, po kojem su se redala biela priestolja kao da se je i ravnatelj svemoćnog slikopisnog trusta Pacific-Omnipotens osjećao biednim patuljkom.

Napokon, kad je sunce gotovo utonulo u sumrak, opazismo na obronku šumovitog brda drvenu kolibu ... posve samu, kao da je zaljuljana u san smrti. Oko nje su već lebdjele

tamnomodre sjene predvečerja. Ali visoko iznad nje, visoko gore zažarile su se grimizno glavice, okrunjene sniegom.

»O'Parryeva kuća! Dom mojega prijatelja!«

Do nje je bilo još četiri stotine koraka.

Andrija Soltmann ne mogaše više izdržati; trgnu pušku s ramena.

U planinsku se tišinu zasieče jedan, drugi, pa treći hitac. Jeka se gromko lomila o vrleti.

Hitcima je Andrija Soltmann htio pozdraviti starca s planina i naviestiti mu naš dolazak.

Napeto smo prisluškivali, mahali rukama.

Ali u brvnari se ne maknu ništa, nitko nam se ne odazva. Malo po malo zastro ju je mrak.

Andrija Soltmann pobrza pred svima prema kolibi.

USRED DUBOKE NOĆI

Brvnara bijaše malena i nizka. Iza nje je između velikih jela stajala suša plosnata krova, koji je bio pokriven velikim kamenjem kao ono planinske kuće u Švicarskoj.

Vrata nisu bila zaključana. Ta rekao je Andrija Soltmann, da ovdje stanuje čovjek, koji nije cjepidlaka, ograničenjak, nego čovjek široke duše. On je vjerovao svim ljudima, što su zajedno s njim stanovali u toj pustoši, premda su bili udaljeni po nekoliko milja i dana hoda. On se nije bojao tatova, jer nitko ne bi bio ni pomislio, da otcu O'Parryu ukrade i najmanju sitnicu.

Obično je bio kod njega jedan mladić, mješanac, kao i većina stočara na ovim planinama, potomak punokrvnih Indijanaca. Ali i njega nije bilo.

Andrija Soltmann stajao je pred ulazom u kolibu. Vrata je ostavio širom otvorena. Po tome smo znali, da nije našao prijatelja.

Vrata su vodila u maleno predsoblje, a do ovoga se nalazila velika soba, kojoj je gotovo čitavu jednu stienu zapremila peć. Podsjećala je na rusku seljačku sobu. Za običnim stolom od hrastovine stajala je hrastova klupa, po stienama je visjelo rogovlje jelena, a na podu je ležalo nekoliko vučjih krzna, između širokih drvenih naslonjača. Postelja velika, široka, na njoj jastuci od kože i pokrivači od medvjedova krzna.

»Prazno!« prošapta Giesbert promatrajući pobožno tu prostoriju. »Nema ni vatre u peći.«

»Prazno!« ponovi i Andrija Soltmann. Lice kao da mu je probliedilo u sumraku. »Sve je netaknuto. A nigdje nema ni O'Parrya ni njegova momka.«

Kao da smo jedan drugom s čela pročitali misli, ali nijedan se nije usudio, da ih glasno rekne. Niema je tišina nastala u toj prostoriji urešenoj rogovljem i krznima. Samo od časa do časa čuli smo jecaje večernjeg vjetra u jelama.

»Dođite samo unutra,« pozva Andrija Soltmann gospođu Marley i njezinu kćer. »Na cilju smo. Ovdje ste kao kod kuće. To je načelo mojega prijatelja.«

»Je li otišao na put?« oglasi se mister Chappy. »A sve je ostavio otvoreno i bez nadzora. Možda se ne će ni vratiti? Što mislite? Kad čovjek stanuje u kraju, gdje je valjda sve puno medvjeda... uobće u ovakvoj strašnoj samoći — mora se bojati ne samo zvieri i divljaka, nego i razbojnika i tatova.«

»Otac O'Parry nema se ovdje čega bojati.« Andrija Soltmann otare čelo. »Gdje je Tominejo?«

»Sprema životinje u sušu,« reče Giesbert.

Ali u tom času pojavi se na pragu Meksikanac... blied kao krpa. Nešto je prišapnuo gospodaru. Andrija Soltmann se trgnu.

»Dođite!« reče mi tiho. »Tominejo je vani nešto našao.« A onda još tiše doda: »Kaže, da je svjež — grob.« Gotovo je mucao. »Naravno, mogao se je prevariti, ali i meni se u glavi roje kojekakve misli. Sjetite se onoga mjesta u pismu, gdje O'Parry piše o svojem zdravlju. Ja ga nisam ozbiljno htio shvatiti, ali sad mi je neugodno pri duši.«

Nekoliko koraka postrance od suše nađosmo mjesto, gdje je zemlja bila svježe prekopana i lopatom opet utoptana.

»Puste tlapnje!« zatrese Andrija Soltmann glavom. »Nije to grob.«

Ali ipak nam se u dušu ušuljala neizvjestnost i mučila nas satima, dok smo nastojali, da se što udobnije smjestimo u domu odsutnoga gospodara. Iz crta Andrije Soltmanna ne htjede izčeznuti zabrinutost, premda smo koješta nagađali, zašto je koliba prazna. Ta moglo se je štošta dogoditi, ali što bi nam moglo dopustiti sumnju, da se je zbila neka nesreća, ako ne uzmemo u obzir činjenicu, da nema domaćina?

»Rano izjutra znat ćemo, na čemu smo. Sam ću odjahati do c o r r a l a.«

»Dajte mi pušku, don Giesberto!« poviče Tominejo. »Ja idem smjesta!«

»Sada? Ta mrak je.«

»Znam ja put do corrala, don Giesberto. Još prije ponoći bit ću kod pastira. Ali uz stanovite uvjete pratit će me Sampson.«

»Kakvi su to uvjeti?«

»Señor artista mogao bi ih izpuniti ili odbiti,« svrnu Tominejo pogled na mistera Chappya, koji je već otvarao svoju čuvenu kućnu ljekarnu. Ona kao da je bila neizcrpiva.

Mister Chappy sav zgranut mahnu rukom: »Ta valjda ne ćete tražiti, da i ja idem s vama? Tvoj je master Sampson poludio. Ni deset me bivola ne bi izvuklo u tu crnu noć!«

»No, señor!« zanjiše Tominejo glavom. »Ne traži Sampson, da vi pođete s nama. Jer tko ne pozna puta, nastradao bi, spotakao bi se o klisure u rieci ili pao u ponor. Ja poznam put, a noć je vedra, puna zviezda. Sampson nije poludio, nego se samo pomamio.«

»Pomamio? Ne razumijem. Nije li možda ljudožder, pa bi htio mene pojesti?«

»Ne će on jesti, señor — nego piti! Sampson se pomamio za bocom vina, kojih vi imate dosta u torbi.«

»Za bocom vina? Obješenjak!« Mister Chappy se nasmije i reče svojem pomoćniku: »Mister Ruef, dajte mu bocu crvenog lieka!«

Ali sad se umieša Tominejo: »Nemojte sada, señor — nego tek kad se vratimo.«

»U redu! Vidim, ti misliš na sve.« Mister Chappy se obrati nama: »Šteta za to pametno čeljade!«

»Zašto šteta?«

»Jer se nikad više ne ćemo vidjeti. Taj se mladić ne će vratiti, a vrati li se, bit će mrtav.«

»Pustite te bezsmislice. On doista pozna put. Vi podcjenjujete Tominejovu domišljatost.«

»Domišljatost? Nisam ja ni tvrdio, da on nije domišljat. Ali gladan vuk ne pita, ždere li profesora ili analfabeta, umjetnika ili običnog Meksikanca. Ja se, kako rekoh, odričem prava, da odem u tu strašnu noć i da poslužim kao pokusni uzorak.«

»To je pitanje već riešeno. Tominejo i Sampson su otišli. Ali ne žalite, što ćete za taj podhvat žrtvovati jednu od vaših dragocjenih boca.«

»Ne mari, mister Soltmann. Ta vidim, koliko vam je stalo do toga, da nađete svojega prijatelja.«

»Bog mi je svjedok! Inače ne bih bio pristao na velikodušnu Tominejovu ponudu. Ali on je vješt oružju...«

»Dakle i sami priznajete, da je ta pustoš puna divljih zvieri?«

»Puna divljih zvieri — to je ipak pretjerano. Ali Sierra Nevada je bogata divljači, inače je ne bi lovac iz Los Angelesa bio izabrao svojim lovištem.«

»Sad mi je jasno. O tom svjedoče rogovlje po zidovima i krzna na podu. Ali zagonetka mi je, kako je stari lovac tolike godine izdržao u toj pustoši.«

»On je srastao s lovom — to je rješenje te zagonetke. Od prilike isto onako, kao što ste se vi sljubili sa svojom umjetnošću.«

»Sljubio... liepo! Meni je pravo. Ali oženio se nisam. Jedina mi je želja, da kasnije, kad se do sita naradim, uživam na lovorikama svoga rada. Upamtite: na lovorikama, ne na krznima u planinskoj kolibi, gdje vas kroz nekoliko tjedana snieg odreže od svieta, a noću uviek čujete sive medvjede. Ja to znam, ali toga ne volim.«

»Vi to znate? Zar ste već čuli noću sive medvjede?«

»Ne samo medvjede!« ozbiljno će mister Chappy, »i jaguare, lavove i tigre. Sve te krvoločne grabežljivce. Pola noći često puta nisam mogao spavati od rike tih mrcina.«

»Svaka čast! A u kakvom junačkom podhvatu ste vi to sudjelovali?«

Mister Chappy oprezno izvuče čep iz boce.

»Podhvatu? Tko govori o podhvatu? Tu sam riku čuo pred svojim stanom. U Los Angelesu sam naime stanovao u neposrednoj blizini zvjerinjaka, a obično sam spavao kod otvorenih prozora.«

»Tako mu! To je iznenađenje!« viknu netko i glasno se nasmije. I mi prasnusmo u smieh, kao da smo se oslobodili neke móre. Missis Marley pošla je s kćerkom spavati u susjednu izbu. A i mi smo već bili pospani. Andrija Soltmann se diže.

»Tominejo se prije jutra ne može vratiti. Stoga nema smisla, da ostanemo budni i na straži. Ja ću još jedanput obići kuću. Noć je divna, vedra, zvjezdana, da —«

Tu se prekide, a i mi napesmo sluh.

»Hitac!« viknu prvi Giesbert. Ali čuli smo ga svi. To je mogla biti samo jeka hitca.

Smjesta smo potrčali pred kuću, u mrak. Ali jeka je zamrla, ni odkuda glasa, tek je vjetar tamo među jelama iza suše tužno zacvilio. Jedan je konj lupnuo nogom o daske. Inače podpuna tišina.

Mister Chappy prekide šutnju: »Vaš je Meksikanac u borbi. Nadajmo se, da je ostao pobjednik.«

»Pođimo mu u pomoć,« viknu Giesbert.

»Držim, da to nije potrebno,« reče njegov otac: »Meni se čini, da je hitac pao na suprotnoj strani, da nije došao odanle, kamo su pošli naši ljudi. U ostalom, ako je hitac izpalio jedan od njih dvojice, nema razloga zabrinutosti. I Sampson je rekao, da je dobar strielac. A budući da je pao samo jedan hitac, držim, da nema opasnosti. U slučaju potrebe bio bi pucao i drugi.«

»A tko ga je izpalio?«

»Neki Indijanac!« hrabro će mister Chappy. »Apaš... ubojica... budimo sretni, da se nismo na nj namjerili.«

»Ne razbijajmo glavu,« reče Andrija Soltmann. »Prije su pastiri jedan drugom davali znak hitcem. I lovci dolaze u taj kraj. O'Parry nije jedini lovac na divljač u toj pustoši, premda je on jedini, koji ovdje trajno stanuje. A ima sijaset i drugih mogućnosti. A trčati za tim hitcem ne bi imalo smisla. Sam moram priznati, da ne poznam puta, kojim su pošli Tominejo i njegov drug, a ni puta u Whitneysku kotlinu.«

»Prava sreća!« progunđa mister Chappy i još se bolje zamota, jer je pomno pazio na zdravlje.

»Ali zato poznam dobro put do rieke,« nastavi Andrija Soltmann. »Nego znate što, sada je vrieme počinku.«

Mister Chappy je doduše izjavio, da od uzrujanosti ne će moći stisnuti oka, ali čim smo legli, prvi je on čvrsto zaspao.

Usred noći — nitko nije znao, kako dugo smo spavali — probudi nas nešto sve gotovo u isti mah. Vani se oglasiše glasovi, neko stenjanje i jecanje...

Tek smo skočili na noge, kad li se širom otvoriše vrata, a noćni vjetar navali unutra kao hladan val. U sumraku se pojavio taman lik, divovske veličine, uzpuhao se, skinuo kapu s glave, očima je pokušao probiti tminu. Razkoračio se bez rieči, poput sablasti, u sumraku neizmjerno krupan...

»Halo!«

Tek je to viknuo, kad li Andrija Soltmann kliknu radostno. Jednim je skokom bio pred gorostasnim likom na pragu.

»O' P a r r y! Hvala Bogu! To ste vi!«

Od srdačnog stiska zapucketale su kosti.

»Ja sam, prijatelju Soltmanne! Ja sam glavom, nije to još moj nemirni duh! Moglo je i drugčije proći. Prestrašili ste se, kad sam otvorio vrata. Ali sada prije svega: od srdca mi dobro došli! Jeste li doveli antilopu, jeste li? Tako mu, ta mladić je veći od vas! I veliku pratnju, kako vidim. U redu! Već sam ih prebrojio... svatko je dobro došao, tko s vama stupi u ovu kuću.«

Za čas je zaplamsalo nekoliko svieća. Razpreo se razgovor. Za gospodarom se došuljala dva krupna, crna novofundlandca, O'Parryevi vjerni pratioci u lovu.

»Lezi, Barry, Aubry!« Poslušno legoše i stadoše mudrim, izrazitim pogledom promatrati goste. »Velite, da ste sa sobom doveli i dama? I one su dobro došle, samo se bojim, da u mojem osamljenom domu ne će naći nikakve udobnosti. Smjestili ste ih u izbu? Među moje puške i sedla, bivolje kože i krzna? Dobro, sjutra ćemo se za sve pobrinuti. Za sve vas, gospodo. Drago mi je, da za prvi mah imate krov nad glavom. A sad mi recite samo jedno, dragi prijatelju: jeste li vi to dojurili u čarobnim čizmama?«

»Vi nas još niste očekivali?«

»Tako brzo nisam. Zar sam vas prestrašio? Slabo mi je bilo, budite uvjereni. Nekoliko sam tjedana ležao bolestan i već sam mislio, da ne ću više ustati. Stare su mi noge otekle sve do gore. Mislio sam, da mi je dragi Bog poslao čizme za put u vječno lovište. Ali preko noći sve se okrenulo. Svojski sam se izznojio i opet mi je išla u tek lula. A malo zatim mogao sam posegnuti i za batinom i puškom. To je bilo upravo sjutradan, iza kako sam vam po skoroteči, planinskom kozliću, kako sam ga nazvao u pismu, poslao viest u c l a i m o v e. A danas — držim, da ste čuli moj hitac. Prije tri sata sam u Whitneyevoj kotlini ustrielio neobično velikog g r i s l y a.«

»G r i s l y a? Dragi O'Parry, to je dakle bio vaš hitac?

»Dobar hitac,« potvrdi lovac iz Los Angelesa, »a medo, kojega sam s Barryem i Aubryem iztjerao iz zimskog brloga, nije, tako mi, bio slabić. Morao sam objema rukama pograbiti dvocievku i pogoditi ga snažnim udarcem po lubanji među

oči. Tek tada se svalio — i prestao pjevati. Sjutra ćemo ga dovući ovamo.«

»Svaka čast!« javi se mister Chappy. »A je li ta grdosija doista mrtva?« Od samog mu se slušanja naježila koža.

»I ja vam čestitam! Sada znam, da ste još onaj stari junak.«

»Bolje reći, da sam opet donekle čvrst na nogama, kad to iziskuje potreba. Ali ja tu brbljam usred noći, a uzbunio sam vas u najljepšem snu.«

»To ne smeta. Toliko vriedi taj događaj i naša radost, što smo vas našli čila i zdrava, uzprkos najgorim slutnjama.«

»Dobro je, što ste našli otvorena vrata. Mislio sam i na to. Jeste li založili? I to je dobro, jer danas vas još ne bih mogao pogostiti butinom ili šapama mojega g r i s l y a. A dame — hm — prve dame kod mene u gostima, pozdravit ću sjutra. A sada da još pošteno naložimo peć. Bowie —« obrati se mješancu, koji ga je pratio u lovu — »baci brzo najveće klade u vatru! Tako, gospodo, vidite, evo i ja sam se već izpružio — spavajte sladko dalje, kao da vam nisam prekinuo sna.«

Svi ga, dakako poslušasmo, pogotovo kad se je iz peći stala širiti ugodna toplina.

»Što sam sretan,« reče mi Andrija Soltmann prije nego je zadriemao.

»To smo osjetili i mi. Sad je sve u redu.«

»Biedni Tominejo, koji je uzalud pošao u noć.«

»Zato smo se riešili straha, koji je u nama izazvao hitac.«

»Ali zamislite,« umieša se mister Chappy, koji se pod pokrivač od devine dlake zavukao do nosa, »što bi bilo, da smo se slučajno namjerili na ranjenoga g r i s l y a! To se ne da opisati.« Cvokotao je zubima, premda je ležao najbliže uz peć. »Medvjedi — neposredni susjedi... grdosije, koje čovjek mora dotući kundakom! Laku noć, gospodo — s tim se moj stan kraj zvjerinjaka ne može uzporediti.«

IZPOVIED GOSPOĐE MARLEY

Naša zabrinutost radi Tomineja i potomka c l i f f-d w e l l e r s k o g plemena bila je izlišna kao i strah za život otca O'Parrya. Bez ikakve smetnje su u razmjerno kratkom vremenu stigli do c o r r a l a, pred kojim je na ulazu prema

običaju u Kaliforniji jedan v a c q u e r o spavao na t e m p e s t r i.[1] A taj pastir, slučajno Škot kao i otac O'Parry, umirio ih je, kad im je rekao, da je minulog dana vidio mistera O'Parrya s dvocjevkom i naprtnjačom na leđima, kako se u pratnji svoga momka, »Riggers Bowiea« vere uz Richlandsku strminu. Škot ih je dugo promatrao kroz dalekozor, sve dok nisu zamaknuli u šumu. A da potvrdi svoje rieči, pokazao je dalekozor, koji je uviek nosio sa sobom.

I tako se sretno vratiše. Dok je Tominejo još pripoviedao, posudio je Sampson od Giesberta džepni nož, jer njegov veliki c u c h i l l o nije imao vadičepa, a to je masteru Sampsonu sada bila jedina briga. Ne trebamo spominjati, da se je Indijanac toga jutra s prezirom odrekao kave, ali zato je gotovo čitav dan naokolo teturao, pjevao bojne pjesme svojih predaka, držao govorancije i vladao se poput krivonogog crvenokožca, koji je bio sviestan, da je savjestno izvršio svoju dužnost, ali osim toga do dna izkapio bocu jakoga vina. Na čast mu služi, što nije ni s kim zapodievao kavge i nikoga napao nožem.

Zažmirili smo na oba oka, jer su nas toga dana imala ostaviti ova četvorica Indijanaca. Zapravo smo i mi bili krivi, jer je zakonom bilo zabranjeno Indijancima davati alkoholno piće. Sjutradan su Sampson, Lewis, i njihovi drugovi pošli svojim putem. Pošteno smo se razišli: ništa nam nisu ukrali.

Zato su nas kasnije natjerali nehotice u opasan škripac.

Divno nas je jutro izmamilo pred kuću. Domaćin je izišao iz brvnare u visokim čizmama bez traga iznemoglosti poslije bolesti, bez traga sustalosti iza noćnog lova. Široke grudi gorostasa kao da su htjele razporiti kožni prsluk, a kosa mu biela kao snieg. Lice opaljeno, izrovano nevremenom, oči duboke, dobre, mudre, samo što im pogled nije odavao nepromjenljive, trpke zbilje kao što to često biva kod staračkih očiju.

Uzprkos teretu visoke starosti stajao je nepogrbljen, gotovo ravan kao svieća, otmjena i slobodna držanja i kretnja.

»Kao patriarh,« šapnu mister Chappy svojem pomoćniku.

O'Parry je pozdravio dame, uvjeravajući ih, da im rado pruža svoju zaštitu. Ni jednom riečju nije pitao, zašto su došle ovamo. Zadovoljio se kratkim razjašnjenjem Andrije Soltmanna.

[1] Malena kula od dasaka, na podnožju od motaka visokom od prilike dvanaest stopa, služila je kao stražarnica, a i štitila pastira od napadaja sivog mndvjeda.

»Ljeto i proljeće istodobno pod mojim krovom,« rekao je uljudno pružajući im ruku. Dok im je nježna ručica počivala u njegovoj lovačkoj ručetini, promatrao ih je srdačnom toplinom. Tim je završio svoj vitežki doček.

»Ne ću vas zadržavati, znam, kamo vas srdce vuče,« rekao je Andriji Soltmannu. »Svakoga čeka drugi posao. Ja idem po medvjeda.«

Iz suše su izvukli saonice, da Bowie na njima doveze medvjeda. O'Parry je osobno htio poći po njega. Ja sam se pridružio Andriji Soltmannu, koji nije htio izgubiti ni časka, samo da što prije stigne na svoju žuđenu rieku. Pratili su nas dakako Giesbert i Tominejo. Mister Chappy međutim se ponudio, da će čuvati kuću.

»Prvo,« obrazložio je to, »dame ne smiju ostati bez mužke zaštite . . .«

Mi izmienismo podsmieh.

»Drugo: gospodo, još sam previše zanesen krajobrazom, koji mi je užitkom izpunio moju umjetničku dušu. Ni deset bivola ne bi danas moglo odvući s toga divnog mjesta.«

»Sve ćete naći onako, kako je bilo, kad ste otišli,« reče otac O'Parry Andriji Soltmannu. »U jesen su samo pastrve skočile preko kamenja, inače nije nikakva životinja došla u vaš potok —«

»U naš potok? U vaš potok!« izpravi ga Andrija Soltmann.

»Ja sam ga samo našao — eto to je sve. Svakako, čuvao sam našu tajnu. Sve je drugo vaš posao i vaša sreća. Želim vam, da vas prati kao i za onih dana, kad sam vas ovdje gledao, kako uživate od sreće.«

»Ja sam marljivo radio. Sad se sve slaže na točkicu, sve sam izračunao. Izdrži li rieka, kao što je počela, bit će dobro.«

»A vi ste sve izpitali kao pravi geolog. To sam smjesta znao,« obratio se O'Parry meni. »Pričao mi je prijatelj Soltmann, kako ste došli, kao da ste mu pali s neba. A i ono drugo: Kako je u c l a i m o v i m a uzkipio pakao, a vi ste se na vrat na nos pridružili nama.«

Dobar komad puta išli smo zajedno. Taj je kraj morao uzbuditi svakoga, ne samo slikopisca poput mistera Chappya, koji se je iznenada našao u divovskom svietu, kakvoga mu nikada ne bi moglo dočarati ni najvještije naslikano platno.

U šumi kao da je čovjek zabludio u sviet davne prošlosti . . . to je bila šuma, o kojoj su pričale stotine indijanskih priča, o lovcima, o duhu velikoga Manitua[1], o krvničkom kolcu, o lovu na s k a l p e, o ratničkim plesovima, o lukavstvu i izdajstvu u borbi crvenokožaca protiv bielaca — ali i o plemenitosti i vitežkim vrlinama. Indijanac je naime bio — ne samo u starim pričama o »mestvićima« — poštenjačina, sve dok nisu došli bielci i svojim »f o u l p l a y«[2] zarobili dušu i tielo crvenokožcima. Po zakutcima Sierre živjeli su: »Plavo pero«, »Siva čavka«, »Crni bivol«, »Crveni oblak«, kako nam svjedoči stara indijanska pjesma »Veliko iskreno srdce«:

»Brdo, rieka, šuma, riba, divljač,
Svemu gospodar crvenokožac.«

A na drugom mjestu stoji ovo:

»Dođe bjelokožac, s njim veliki dim,
Crvenokožac bjelokožcu daje sve,
Bjelokožac crvenokožcu nosi pakao.«

Miris šume probudio je uspomene iz davnih vremena. One su lebdjele nad ovim gorskim bujicama i kamenim gromadama, o njima su šaputale krošnje drveća. Ali i otac O'Parry nam je potvrdio, da su u toj planinskoj pustoši izumrla i posljednja divlja plemena. Ostatke su smjestili u indijanske rezervate, daleko dolje u dolinama, gdje je vojska državnih činovnika i izrabljivača upravljala sudbinom toga naroda, koji je propadao.

Nedaleko spomenutog r e d w o o d a stigli smo na razkršće. Giesbert nije znao, bi li pošao s otcem ili s O'Parryem u kotlinu, gdje je ovaj prošle noći ubio medvjeda.

Ali ostao je uz otca, više ga je privlačio otčev cilj života, tajanstvena rieka, premda se starcu nije mogao dosta nadiviti.

»Tamo ćemo naći daščaru, u kojoj sam posljednji put noćio s Tominejom,« reče Andrija Soltmann. »S vremenom će se nanizati koliba do kolibe, a drugima će ostati brus.«

To je dakako bila pjesma budućnosti. Prije svega valjalo je izpitati područje zlatnih žila. To je bio moj zadatak, a to se nije dalo svršiti preko noći. Bio sam radoznao, hoće li se potvrditi dosadašnji Soltmannovi podatci. Njegov izum nije bio ni u kakvoj vezi s mojim geoložkim iztraživanjem. On nije bio stvoren za određeno nalazište ili izpiralište; ali njemu se činilo, da su se ovdje sjedinili svi uvjeti za dobivanje zlata, a to je bio cilj njegova izuma.

[1] Najveće indijansko bogatstvo.
[2] Prljava igra.

Četvrt sata iza toga dospjesmo do obale rieke. To je bila O'Parryeva rieka!

Našli smo i daščaru. Ona je stajala na drugoj obali, ali do nje je vodio prirodan most od izlizanih pećina. Andrija Soltmann i Tominejo moradoše ju sagraditi na drugoj obali, jer je ova bila preuzka i prestrma.

Giesbert je skačući s kamena na kamen prvi stigao na drugu obalu. Sav oduševljen je pričao, kako je on sebi već odavno o svemu stvorio sliku po pričanju otca i Meksikanca — ali sve je to u stvarnosti tisuću puta ljepše, veličanstvenije, osebujnije.

Pošli smo još komad puta niz rieku do mjesta, gdje se je zapjenjena voda smirila i proširila kao jezerce. U takvoj se vrsti korita Andriji Soltmannu posljednji put nasmiešila sreća.

Prvi nas je pogled uvjerio, da je to aluvialni šljunak. O količini toga šljunka nije se moglo ništa ni nagađati. Ali bio je zlatonosan, to je dokazivala skupocjena bočica, koju je Andrija Soltmann nosio pod haljetkom, puna žute kovine, od koje su se Jonatanu Morrisu upalile oči.

Promatrao sam okoliš. Već sam u mislima gledao, kako ga prosieca prokop, uz koji će se dizati munjara za pogon strojeva, što će mrviti kamenje. Stali smo kovati osnove, kule u zraku nicale su kao gljive, dok se napokon ipak ne ograničismo na to, da sastavimo razpored rada za nekoliko dana. Dotle će dopremiti sprave, pa ćemo poduzeti stručni juriš na kamenje i vodu.

Vrieme je u radu prolazilo, kao da mu se žuri, a kad se je sunce popelo do zenita, sjetismo se, da smo s O'Parryem urekli sastanak. I naše je želudce stao opominjati onaj osjećaj, koji je obično najbolje mjerilo za vrieme.

Dočekalo nas je iznenađenje. Mister Chappy je proživio nekoliko tjeskobnih trenutaka umišljene obsade. Opazio je, da prema brvnari ide neki Indijanac. Brže bolje je zabravio vrata i prozore, a za svaki slučaj puškom naoružao svoga pomoćnika Ruefa i gospođicu Mabel Marley.

Ali kad se je »divljak« približio, prepoznali su u njemu staroga znanca. Bio je to stočarev sin Gabriel — onaj, što je mistera Chappya u M o r p h e r o v u p o c k e t u naveo na naš trag.

Kao stari znanac sviju nas nije imao mira, htio je vidjeti, jesmo li živi stigli na cilj.

»Znao sam, da ste dospjeli u maglu,« rekao je, »a onda je navalila sniežna vijavica. Ljudi su pričali, da ste svi poginuli, da su vas pojeli vukovi?«

»Koji ljudi?« zapita Andrija Soltmann.

»Oni kopači zlata, kod kojih ste prenoćili.«

»On govori o Ircima. To mi nije drago. Mislio sam, da ću lakše zamesti trag. Eto vidite, ovdje nema novina, ali priča jedan drugomu sve što zna.«

Andrija Soltmann je mislio na Jonatana Morrisa. Ako li on doista pođe u potragu za nalazištem zlata, uz svoju prepredenost će lako dospjeti na cilj, upravo kao što je nas nanjušio mister Chappy.

Gabriel je bio drugog mišljenja: »Irski su kopači zlata našli vašega konja, kojega su oglodali vukovi, i rekli, da se nitko nije spasio. Oni će to isto pričati svakomu, tko bi za vas pitao.«

»Dobro. To bi bilo nama u prilog. A ti nisi nigdje vidio nikakvog gospodina, ni u M o r p h e r o v u p o c k e t u ni uzput, koji bi bio krenuo u ovaj kraj?«

»Nisam, gospodine.«

O'Parry je dovukao g r i s l y-medvjeda. Još nikad nismo vidjeli takve grdosije. Bio je dug oko dva i pol metra, a strašni mu čaporci deset centimetara.

»Otac obitelji,« reče O'Parry. »Ženke mu još nisam našao. Mužjak kadkada ide na izviđanja, a medvjedica riedko ostavlja mlade.«

Mister Chappy je vrlo oprezno obilazio oko mrtvoga mede. »Vi držite, da još negdje u blizini živi i medvjedica?«

»Još joj nisam našao traga.«

»Slaba utjeha,« reče mister Chappy. »A živi li dugo takva medvjedica?«

Kad je čuo, da medvjed znade prekoračiti i petdesetu, spopala ga jeza.

»Ne ću da vam dosađujem,« reče on. »Vi ste doduše najmlađahniji starac, s kojim sam se dosad upoznao, ali morali biste oko vaše brvnare oplesti zapreku od žica nabijenih električnom strujom. Vjerujte mi, to bi vam se izplatilo.«

Još nije vjerovao, da kanimo urediti izpiraonicu zlata, tek kad je opazio sprave, koje su bile natovarene na mazgama, nekako se smeo.

»Čestitam!« rekao je. »Odavno sam se prestao čuditi. Moram ipak reći, da sam vas držao ozbiljnijim čovjekom, koji

ne može naći užitka u ovakvim pustolovinama. Kažite mi otvoreno: vi se tim bavite samo kao športom?«

»Po čemu to zaključujete?«

»To je posve jednostavno; o tom sam vam već govorio: nedostaje vam odjeća i nešto boje na licu, da budete pravi ,m u c k — a n d g o l d-r a c k e r'.[1] Nema umjetnika, koji bi se bolje razumio u uloge kopača zlata. Ali vi ste me naveli na sjajnu misao. Kod vas ću sve proučiti. Lov na medvjede, idile u izpiraonicama zlata — sve ću to ovdje redom snimiti posve vjerno prema prirodi. Moji će takmaci požutjeti kao limun od zavisti!«

Pred gospođom se je Marley hvalio s dosadašnjim i budućim uspjesima slikopisnog trusta Pacific-Omnipotens. Natuknuo je, kolike neizmjerne plaće plaća družtvo zviezdama. Spomenuo je, da traži zviezdu. Ali gospođa Marley nije marila za to čavrljanje. I Mabel je radije slušala Giesberta, kad joj je pričao o dubokom koritu O'Parryeve rieke, o vjevericama i daždevnicima, nego li slikopisnog ravnatelja, koji je u velikom luku obilazio i oko mrtvoga g r i s l y a.

Giesbert se brzo sprijateljio s gospođicom Mabel.

»Dokle ćete ostati kod nas?« pitao je Giesbert.

»Dok nas dalje ne potjera briga; rekla je mama,« odgovorila je Mabel.

»Kad bih mogao doznati, kakva vas briga mori, ja bih joj zakrenuo vratom. Zgazio bih ju, znate, kako zgazimo zmiji glavu.«

»Vjerujem vam,« uzdahnu ona. »Ali to je strašna tajna. »Ja je ne smijem nikome povjeriti.«

»Vama je dakle poznata?«

»Ne u cielosti. Mama zna više, zato više i trpi. Ne pitajte ništa, Giesbert!«

Giesbert je sjedio njoj do nogu na obronku, koji je svakog jutra bio zeleniji. Srdito je čupao stručke trave.

»Što se mrgodite,« reče Mabel, »kao da među prstima držite neprijatelja, kojega biste htjeli smrviti?«

»Vašega neprijatelja,« glasio je odgovor.

U večer, upravo kad su došli prvi radnici, koje je našao Andrija Soltmann uz pomoć O'Parrya i Gabriela, reče Giesbert

[1] Zapravo čovjek, koji kupi smeće i zlato. *Muckrackerom* nazivaju u Americi i novinara, koji žigoše družtvovne nedostatke.

otcu: »Moramo pomoći gospođi Marley. To je važnije nego graditi kolibe.«

Iznenađeno je otac pogledao sina. Gotovo se prepao, jer ga nije razumio. Mislio je, da je mladić predugo ležao na suncu. Iza toga mu pogled pade na gospođu Marley, koja je uz otca O'Parrya sjedila pred vratima kuće.

»Što znaš, sinko?«

»Na žalost mnogo ne znam. Ni Mabel ne zna svu tajnu. Ali vidio sam, da si dugo i ozbiljno razgovarao s gospođom Marley. Ti znaš sve. Zar ne, mi ćemo joj pomoći svim silama? Ta oni sve nade polažu u nas.«

Andrija Soltmann pogladi mladiću užareno čelo: »Strpi se,« opomenu ga uz dobrostiv smiešak. »Ne natovaruj svoje mlado srdce brigama. Budi sretan, da te je samo okrznula ozbiljnost života, da te još nije zarobila. Mladost uživa veliku prednost: ona živi bezbrižno i uživa u svojim snatrenjima.«

»Zar je to prednost?«

»Ne bi bila prednost, kad brige u kasnijem životu ne bi bile tako težke i mučne, da njihovu teretu kadkada ne može odoljeti ni najsposobniji čovjek. Ti vjerojatno ni časka nisi posumnjao, da se svojski trudim, kako bih gospođi Marley pomogao u njezinoj nevolji i brigama. A sada idi i pogledaj naše radnike; čini se, da su veseljaci.«

Giesbert se udalji. Iz daščare su odjekivali smieh i pjesma: Sjutra će već graditi daščare uz obalu rieke.

Razgovor između gospođe Marley i Andrije Soltmanna, koji nije izmakao Giesbertovu oku, nije bio slučajno čavrljanje ili nekoliko uljudnih rieči, kao što ih izmjenjuje dvoje, koje samo zato razgovara, jer ne će da šuti, nego je bio plod duboke pobude kod gospođe Marley, da se u neku ruku izpovjedi. Ona je opunomoćila Andriju Soltmanna, da u tu tajnu uputi i mene i našega domaćina. O'Parry se toga odrekao, ne želeći zaviriti u te tajne, ali ja sam za večernje šetnje napeto slušao Andriju Soltmanna.

»Očekivao sam mnogo,« počeo je Andrija Soltmann približivši se rubu šume, »ali takvom se rješenju zagonetke nisam nadao. Ostavljam vam na volju, da ju nazovete romanom ili tragedijom. Svakako je poviest te nesretne, progonjene žene trnovit put muka.

Prvo veliko iznenađenje, kako se sjećate, bilo je za nas, kad smo doznali, da ona nije gospođica Marley nego udata žena i mati gotovo odrasle kćeri. Mogli smo zaključiti, da joj

je muž neki mister Marley. Ali nije tako. Gospođa Marley uzela je za se i za svoju kćerku opet svoje djevojačko ime.«

»To nije ništa neobičnoga u žalostnom slučaju razstave braka. Gospođa Marley je proživjela nesretan brak, iz kojega nije htjela ponieti nikakvih uspomena, pa ni imena.«

»Oboje ste pogodili, potvrdi Andrija Soltmann. Vi zacielo odavno naslućujete, pred kim je pobjegla gospođa Marley, zar ne?«

»Držim... pred zamjenikom ravnatelja Morrisom —«

»Tako je! On joj je bio muž. On je otac liepoj Mabel. Slušajte me! Nesretna je gospođa rodom iz San Franciska. Otac joj je bio profesor na sveučilištu Stanford Leland u Palu Altu. Od toga sveučilišta nije ostalo ništa, tek jedna zgrada. Sve druge zgrade, laboratoriji, muzej, knjižnica, sve je to palo žrtvom strahovitom potresu u travnju 1906., koji je razorio divni grad na Zlatnim vratima. Profesor Marley je nastradao životom u požaru, koji je tri dana bjesnio među razvalinama grada. Očajnoj kćeri prvi je priskočio u pomoć pod krinkom nesebičnosti Jonatan Morris. Sirota djevojka, ostavši bez otca i majke, koja je već prije umrla, povjerovala je tobožnjem prijatelju, koji je zapravo bacio oko na znatan imetak, što je ostao iza profesora. Udala se za nj. Tek u braku nakon kratkog vremena spoznala je, da je Morris pustolov i bezdušan gad. Nevjerojatno brzo proigrao je sav njezin imetak. Tada je počela prava Golgota za nesretnicu. Morris je postupao s njom upravo divljački surovo i prosto, ne prezajući ni pred tvornim napadajima. Na koncu ju je ostavio, ali i dalje ju je mučio: Ona je našla utočište kod neke rođakinje; od vremena do vremena napastovao bi ih obje Morris, da im pod raznim izlikama iznudi što više novaca.«

»Hulja!«

»O tome nema sumnje. Morris je lakoumno raztepao i taj novac, postavši i sam u svojoj lakoumnosti žrtvom tobožnjih kopača zlata. To je ponukalo staru gospođu, rođakinju gospođe Marley odnosno gospođe Morris, da ju nagovori, neka zatraži razstavu braka. Ali Jonatan Morris znao je lukavo odglumiti pokajnika, računajući pri tom na imetak stare gospođe, koji je također bio znatan. Na svoju je ženu navalio obećanjima, stao joj se hinbeno ulagivati, tako te je ona popustila, s njim se pomirila i pošla u Wingdam. Tu je naskoro za nju počeo novi pakao.

Natjerana gotovo u ludilo gospođa je Marley pobjegla od svoga muža. Ali je smjesta za njom pošao u potragu i stao joj izdaleka koječim prietiti, nastojeći, da ju opet uhvati u svoje zlikovačke mreže, jer je znao, da je stara rođakinja njegovoj ženi ostavila sav svoj imetak. Nakon dugog lutanja, skrivanja i borbe našla je pod imenom ,miss Marley' utočište na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a. Plemeniti Clifford pomogao je i njoj, kao što je u svoje vrieme pomogao i meni. Ali gospođa Marley je počinila veliku pogrješku: Zatajila je, da ima kćerku, pa i kasnije nije smogla toliko hrabrosti, da to prizna ravnatelju Cliffordu, premda je jasno uvidjela, da u svemu uživa njegovo najveće povjerenje. Nije u sebi mogla svladati stida, da mu prizna istinu o svojoj mučeničkoj prošlosti. I to se je stanje sve više pogoršavalo, kad li se jednog kobnog dana —«

»Pojavi Jonatan Morris...«

»Tako je. Taj strašni nečovjek odkrio je opet njezino skrovište. Smjesta je uočio, kako će moći izkoristiti i taj položaj, pogotovo jer je izpipao jednu tajnu: da ravnatelj Clifford snubi gospođu Marley, ne bi li mu postala ženom. Doznao je dakako i to, da je ona pred njim zatajila svoju prošlost i brak. Uz pomoć prepredenog lopova, onoga MacSmileya, kojega je sa sobom doveo iz Wingdama, pronašao je i skrovište djeteta. Kad je pokupio sve te dragocjene podatke, poduzeo je juriš. Stao navaljivati najzločinačkijim prietnjama... dapače i ubojstvom kćerke joj, koja se je nalazila u seoskoj samoći, te je tim na koncu postigao, da se je za nj zauzela nesretna žena i izradila kod ravnatelja Clifforda, da ga je namjestio na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a. Uzput moram spomenuti, da se je pri tom poslužio krivotvorenim svjedočbama. Tako se je uz preporuku svoje žene dočepao mjesta zamjenika ravnatelja, za koje je slučajno bio razpisan natječaj u novinama.

Sada su se stali nizati događaji, kojima nema ravnih u poviesti ljudske opačine i zlobe. Ravnatelj Clifford unatoč svojoj dobroti i plemenitosti duše, unatoč svojem sliepom povjerenju u sav sviet oko sebe, stao je sumnjati, a da sam nije pravo znao, u što. Morris je osim MacSmileya doveo sa sobom iz Wingdama još jednog prljavog prijatelja — onoga Closkya.«

»To je onaj debeli, ćelavi nadzornik, što im je pomagao kod zločina u Crnoj kotlini?«

Andrija Soltmann potvrdi. Oko nas se posve smrklo. Tinjali su samo vršci naših cigareta. Pred nama se oštro izticahu obrisi r e d w o o d a na tamnomodrom noćnom nebu.

»Od straha, da ih ne razkrinkaju, morao je taj prljavi trolist bivših Wingdamaca brzo raditi. Ali na to ih je natjeralo i nešto drugo: odstrane li s Placerovih claimova Jamesa Clifforda, mogle bi im procvasti ruže. Postane li Jonatan Morris ravnatelj toga velikog posebničkog poduzeća, moći će s njim gospodariti po miloj volji.«

»Sve to razumijem. Ali tko bi Morrisu bio jamčio, da će dobiti mjesto ravnatelja, ako nestane Clifforda?«

»Nitko. Ali Morris bi sam bio poduzeo sve, da se dočepa i toga mjesta. On je to međutim već i postigao. Krivotvorene izprave, mita, obećanja dioničarima poduzeća, nadzornom osoblju, pa i samim radnicima — sve su to sredstva, kojima se bezsavjestna družba takvih lopova znade probiti kroz sve zapreke. Clifford je poginuo od zločinačke ruke iz zasjede. Jezovita drama u klancu rancha Azuce potakla je gospođu Marley na posljednji očajnički korak. Kad je prozrela tu razbojničku igru odlučila je zauviek pobjeći s mjesta, gdje se je nadala naći mira pred svojim strašnim progoniteljem. A drugi čin toga podhvata doživjeli smo i mi. Bieg s kćerkom pošao joj je za rukom. Uzput se je slučajno namjerila na mistera Chappya.«

»A ovaj se strašno nespretno ponio.«

»Vratimo se,« reče Andrija Soltmann. Mjesec je obasjao sav okoliš, šumni valovi rieke izpod nas poigravali su se s njegovim zrakama. Nehotice nas je nešto vuklo k toj rieci. Ali sada ne mogosmo dalje. Pred nama kao da je zinulo ždrielo crnog pakla, u kojem nismo mogli ništa razabrati. Sjutra će odjeknuti ovdje udarci sjekire.

Iznenada začusmo iz dubine neko čudno gunđanje, a malo zatim zapraska granje ... iz guštare skoknuše dvie, tri, četiri životinje i strjelovitom brzinom odmaknuše uz obronak.

»Kakve su to životinje?«

»Jedna vrst antilopa ... antilokapre! Bježe pred svojim progoniteljem.«

»To bi mogao biti samo medvjed.«

»Ništa drugo. Dolje na našoj rieci. To moramo reći O'Parryu ... ali ne danas. On bi inače žrtvovao opet svoj dragocjeni san.«

Napeto smo osluškivali, hoće li se što maknuti u dubini. Ali sve je ostalo tiho. Noć je bila bez vjetra.

Vraćajući s k O'Parryevoj kolibi nastavio je Andrija Soltmann prekinuti razgovor.

»Mister Chappy je na svoj put pošao bez potrebnih mjera opreznosti i slučajno je poveo gospođu Marley prema cilju, kojemu je Jonatan Morris najlakše mogao ući u trag. Ali toga on nije mogao slutiti.«

»Vi dakle vjerujete, dragi Soltmanne, da će nam ta hulja ući u trag. Jeste li to rekli i gospođi Marley.

»Nisam. Ona se mora oporaviti i smiriti, prepatila je dosta. Ta živjela bi u vječitom strahu. To joj želim prištedjeti. A pojavi li se doista jednog dana taj nesretnik — morat će s nama obračunati!«

SUMNJIVI NEZNANCI

Između omorika, što su poput zida prema sjeveru ogradile obalu rieke, počeo se dizati Soltmannov laboratorij. Postrance su nikle kolibe za prerađivanje tvoriva, a komad niže niz rieku gradili su stanbene kolibe za radnike. Uza svu jednostavnost prvih pomoćnih zgrada vidjelo se, da je to zamišljeno kao temelj velikom podhvatu, tako te je konačno i mister Chappy spoznao, da sve to nije samo hir pustolova.

Stari O'Parry požurio se drugog jutra, da nađe trag medvjedu, pred kojim su vjerojatno bježale antilope. Uz pomoć svojih stalnih pratilaca, Aubrya i Barrya, nije dugo morao ni tražiti. Jedan je medvjed sišao do obale rieke, ali odmah skrenuo u šikaru. O'Parry je bio uvjeren, da je to bila ženka ubijenoga grislya, i neumorno je sliedio njezin trag. Nekoliko je puta držao, da ju je već gotovo dostigao, ali svaki put se izgubio trag, jer je medvjedica komad puta prevalila po vodi u koritu rieke. Nije naime riedka pojava, da medvjed u rieci lovi i ribu. A za vrućih dana godi mu hladna kupelj, jer ga je priroda obdarila toplim i gustim krznom.

Sjekire su marljivo odjekivale šumom uz rieku. Svuda su krčili na oko neprohodnu šikaru. Radilo se neumorno po suncu, po kiši, po vjetru. Tominejo je s najspretnijim nadničarima vadio piesak i kamenje iz rieke, a Andrija Soltmann radio u svojem »laboratoriju«. Njegove su sprave bile postavljene, prvi su pokusi urodili liepim uspjesima.

Ja sam imao manje sreće, jer sam iztraživanjem ustanovio, da sadržaj zlata nije tako obilan u tim nalazima, kao što se je nadao Andrija Soltmann, ali u prvi mah se nije ni o tom mogao stvoriti konačni sud.

Kad su maleni strojevi proradili u »laboratoriju«, radnici su radoznalo zavirivali u tu »čarobnu kuhinju«. Andrija Soltmann je namjestio dinamo-stroj s razmjerno nizkom napetošću, ali s jakom strujom, a za pogon mu je služila vodena turbina. Lice mu je zasjalo od radosti, kad su šljunak i piesak, koji je služio kao elektroda, sasuli u elektrolitičku kupelj, u kojoj se je izlučivalo zlato.

O'Parry je također nekoliko puta došao u »laboratorij«, kimnuo glavom i veselio se, da sve ide kao po loju. Ali dugo se nije zadržao, jer je još uviek tražio medvjedicu. Držao je, da se ona krije u nekoj dubokoj spilji. Traganje je međutim bilo dosta neugodno, jer je vješto lovčevo oko odkrilo neke znakove, prema kojima je lukavi medvjed posjećivao upravo onaj dio rieke, koji smo mi prekapali.

»Taj g r i s l y, čini se, negdje oko ponoći pregledava, što ste izkopali iz rieke,« rekao je O'Parry. »Postavit ću mu mamac, a ne bude li ni to pomoglo, odredit ćemo noćnu stražu.«

U večer je Bowie donio crieva koze, koja su trideset koraka izpod Soltmannova »laboratorija« objesili o drvo. Podno mamca su pričvrstili nešto nalik na motovilo.

»To je Ariadnina nit,«[1] nasmijuljio se O'Parry, »Ta nit ne će puknuti, a medo ne će na nju ni paziti. Kad se navečera i krene u svoje skrovište, odmotat će se nit i odkriti nam njegovu tajnu, kojoj nisu kadri ući u trag ni Aubry i Barry.«

»Je li to vaš izum?«

»Ariadnina nit? Nije. Ne ću pod stare dane da se kitim tuđim perjem. To sam naučio od jednog prepredenog zvjerokradice. To mu zapravo nije bio obrt. Negdje je nešto skrivio, pa se potucao po svietu, da zabašuri svoje zlodjelo; bio je već sve i sva: sudoper u San Francisku, lovac žaba u New Yorku ... tamo doista love velike žabe..., pa glumac u Salt Lake Cityu i propovjednik u Utahu. U kratko — neka propalica. Ovdje je, kako rekoh, ,nastupio' u ulozi zvjerokradice, dok ga nisam uhvatio. Taj obješenjak kao da je to i htio, jer je izjavio, da će se stalno nastaniti u ovom kraju, ako se ne odkupim. Učinio sam to. Dao sam mu nešto novaca i tako mu omogućio, da ode među kopače zlata u Sakramento ili Wingdam.«

»Dakle iznuđivač?«

[1] Ariadna, kći kretskoga kralja Minosa, dala je atičkom narodnom junaku Tezeju klubko, kad je pošao u podzemlje, da ubije Minotaurusa, proždrljivu neman, kako ne bi zabludio u labirintu podzemlja, nego se po tragu razmotane niti vratio na zemlju.

»Tako nekako. Nije bio ni skroman. Ali riešio sam se toga klipana, koji je bio zreo za vješala. Njegova prisutnost bila bi mi prava muka.«

»Je li bio Amerikanac?«

»Nije, dragi Soltmanne. Na žalost bio je moj zemljak. Sad su već prošle četiri godine, da me na sreću taj MacSmiley nije počastio svojim posjetom.«

»MacSmiley?« lecnuo se Andrija Soltmann. »Recite, je li to ime razšireno u vašoj staroj domovini?«

»Pa i nije, koliko je meni poznato,« začudi se otac O'Parry. »Jeste li vi nekoga poznavali s tim imenom?«

»Bit će da je to igra slučaja. Na P l a c e r o v i m c l a i m o v i m a tjera nepodobštine jedan čovjek toga imena — jedan od pouzdanika bezsavjestnog Jonatana Morrisa. A i to se slaže: on je bio kopač zlata u Wingdamu.«

»I jedan od ubojica, o kojima ste mi pričali? Tako ćete jednog dana ustanoviti, je li vaš lopov istovjetan s mojim. Nemojte dugo oklievati, izručite što prije vlasti te neljude.«

»Nije potrebno, da me opominjete, što mi je dužnost,« reče Andrija Soltmann. »Obtužnicu sam u glavnom već sastavio. Još koji dan pa će biti gotova, samo bismo morali naći pouzdanog teklića.«

»Za to ću se ja pobrinuti,« reče O'Parry.

Vratili smo se u kuću. Mister Chappy upravo je držao predavanje gospođi Marley o neslućenom razvitku slikopisnog umieća. Odkad je čuo, da se u našem neposrednom susjedstvu nalazi živ medvjed, i to vrlo opasan primjerak, koji prkosi i lovačkoj mudrosti O'Parrya, nije bez prieke potrebe uobće izilazio iz kuće.

Andriji Soltmannu se vrtio po glavi MacSmiley: »Nije to igra slučaja. Ja bih rekao, to je isti čovjek. Znate li, što to znači?«

Kad sam ga pogledao bez odgovora, nastavio je: »Izvješće o zločinu u klancu r a n c h a A z u c e i o eksploziji moram smjesta odpremiti, ako se ne želimo susresti s Jonatanom Morrisom. Ovaj naime nije ni slutio, da će mu MacSmiley biti najpouzdaniji vodič, jer dobro pozna ovaj kraj.«

»I dovesti ga do O'Parryeve kuće?«

Andrija Soltmann potvrdi glavom: »Mi ne smijemo gospođu Marley izložiti strahu pred susretom s njezinim mučiteljem, zato moram što prije svršiti sve poslove. Ja sam postigao svoj cilj ... polučio sam sve, što sam htio. Prije vašeg

dolazka govorio sam o svemu s O'Parryem; njemu naime pripada polovica dobitka: i od zlata iz rieke i od moga izuma. Rekao sam mu, da će nam dobitak naskoro omogućiti, te ćemo mu moći sagraditi pristojnu kuću. Ali on o takvim osnovama budućnosti ne će ni da čuje. On kaže, da je on za to prestar, premda se još čini po vanjštini dosta krepak i svjež.«

»Zar ga ništa ne vuče natrag u Los Angeles? Ne znam kakve su mu imućtvene prilike, ali možda su one bile jednim od razloga, da je tako dugo živio kao pustinjak. Možda će sada, kad će imati dovoljno sredstava, promieniti svoju odluku. Uz svu ljepotu samoće, koja ga ovdje okružuje, ne mogu zamisliti čovjeka, koji ne bi čeznuo za ljudskim družtvom. Ta čovjeku, koji je silom prilika morao biti sam, i jedan prijatelj znači utjehu, nadu, blaženstvo, zabavu.«

»I ja sam o tome razmišljao,« reče Andrija Soltmann. »Naš velikodušni prijatelj ima dosta sredstava za život, barem koliko ja znam. On potječe iz ugledne škotske obitelji, a i sam mi je odao, kako je nekoć sanjao o tome, da će baštiniti ponosan dvorac. Ali odkad se je dušom i tielom odao svojem omiljelom lovu, zadovoljan je, što može živjeti kao slobodan čovjek ovako na slobodi.«

»Tako je! Znam, da govorite o meni, dragi prijatelju!« O'Parry je došao, a da ga nismo primietili. Sjeo je do nas na klupu, odakle je pucao širok vidik prema vedrom jugu.

»Vi se pitate,« nastavio je, »nije li mi još ni sada žao, što sam se povukao na ove planine, gdje ni dašak povjetarca, ni ljudski glas ne buni taj nepomični okoliš? Sada, kad marljivo vadite iz rieke žutu kovinu, htjeli biste me strpati u nagruvane stanove ‚velikoga svieta', koji sam ostavio prije mnogo godina.«

»Da, dragi O'Parry, o tom smo govorili. Točno ste čuli.«

»Samo posljednje rieči. Ali znam, što ste mi htjeli savjetovati. Prije su mi o tom često puta pisali stari prijatelji, jer nisu mogli shvatiti, zašto živim u tom vječitom sniegu, zašto se izlažem hladnom vjetru samoće, kao da je u meni ugaslo i zamrlo svako čuvstvo za umjetni sjaj tamo dolje. Priznajem, da sam se i sam sebi pričinio preosamljenim, gotovo mrtvim, ovako odrezan od onih, koji su mi nekoć bili mili i dragi. I na družtvenosti i na samoći počiva kletva, u jednom i u drugom krije se ista opasnost: jednoličnost. Ali i sami znate, da moja samoća nije bila podpuna — i ovdje se je našlo dosta mostova k ljudima. Tko god je došao, bio mi je dobro došao.

Ali da se vratim dolje u gradove, koji su dubkom puni svieta i vreve, odavno me ne vuče želja. Ovdje sam se ugniezdio, odmamiti me danas ne bi mogao ni onaj zov, na koji sam prije kadkada i čekao. Ni onda, kad izpalim i posljednji naboj ne ću ostati osamljen: za to ste se pobrinuli vi. Ovako živo nije ovdje nikad bilo, a kad bi se izpunila želja misteru Chappyu, doskitala bi se ovamo i družina slikopisnih umjetnika. Ali toga ne ću nikada dopustiti. Ne bojim se, da bi mi mogli pokrasti srebrninu — u ostalom ne bi je ni našli —, ali sve kad bi to bila prijazna, vesela, moderna čeljad — za mojim bi mi stolom bila prebučna.«

»Da, kad bi bili po kalupu mistera Chappya. Ali vi ste u ostalom našli prikladno sredstvo, da ga odvratite od njegova nauma: hranite ga pričom o medvjedu. Odkad je čuo, da —«

»Znam, znam! Ali jednog će mi dana dolijati taj sivi šaponja.«

»A onda — onda ćete izmisliti priču o novom medvjedu. Ili ćete najaviti dolazak čete pravih crvenokožaca, divljaka. To će djelovati najsigurnije.«

»Smilovat ćemo mu se još neko vrieme. On me sa svojim marljivim misterom Ruefom ne smeta.«

Ruef je pod španjolskim plaštom, koji je treperio oko njega, skakutao nedaleko od nas od ploče do ploče, koje je izložio suncu.

»A Indijanci prolaze ponekad ovuda,« nastavi O'Parry. »Samo što to nisu ratoborni divljaci. Upravo jutros mi reče Bowie, da je na izkrčenoj čistini vidio skupinu šatora i dim.«

»Gdje?« zapita Andrija Soltmann. »A jesu li to bili Indijanci?« Već je opet sumnjao da nas netko progoni, ali umirio se, kad je čuo, da su šatore razapeli na onoj strani, gdje se nalazi Gabrielov c o r r a l.

I Giesbert je nešto čuo o njima, a Bowie, s kojim se je odavno sprijateljio, pričao mu je o njima čudne stvari. Silom je htio, da ih vidi.

»Zašto ne bi?« O'Parry zovnu svoga mješanca. »Bolje, da mi posjetimo njih, nego oni nas. Kako rekoh, ratoborni nisu, ali dosadni prosjaci. Ako hoćete, povest će vas Bowie na taj izlet.«

Andrija Soltmann je htio svršiti svoje izvješće. Mi drugi smo rado izkoristili tu priliku. O'Parry nas je odpratio do ruba jednog ponora, odakle smo u daljini među grmljem vidjeli oblačiće plavkastog dima.

Mister Chappy je oklievao, ali kad je vidio, kako smo se naoružali, ohrabrio se. Bowie je bio na glasu strielac, a osim puške je ponio velik samokres. Onaj komad šume, kroz koji smo morali proći, činio se razmjerno malen, a obronke Sierre obasjavalo je žarko sunce. Ta na tom nam se putu ne može ništa dogoditi!

I Mabel je dobila dozvolu, da pođe s nama. Iza dva sata hoda stigli smo na čistinu, gdje se nekoliko indijanskih obitelji upravo spremalo na odlazak. Uz njih smo opazili dvojicu jahača na sivim konjima. Jedan je od njih, čim nas je ugledao, pojahao nama u susret. Još prije nego je skinuo široki šešir, da nas pozdravi, prepoznali smo u njem Gabriela.

»Što je?« upitah poslije pozdrava i potapšah mu konjića, koji je bio isto onako čupav kao i onda, kad sam v a c q u e r a prvi put vidio na Monte Pinu pred »Frankovim Saloonom«. »Kakvi su to ljudi?«

»Ljudi, koji rado judu ovnetinu,« pokazao je rukom na jednog starog Indijanca s kratkim crnim perčinčićima i naušnicama od školjki, s lulom u zubima. »Noćas su nam ukrali ovna, koji je bio pretio kao i njihove žene i dojenčad.« Biesnim je pogledom ošinuo starca. »Dakako, svi nieču i poriču, kunu se, da se hrane samo hrčcima. Ali Pitt i ja potjerat ćemo ih.«

Pitt je bio drugi v a c q u e r o, smeđe puti kao i čizme mu, a veselih, blistavih očiju. Već je razgovarao s misterom Chappyem, koji se je divio »nepatvorenosti« njegove odjeće. Čas zatim obratio se starom Indijancu: M i a s i n k i - s i k o, o l d f e l l o w?«, što znači od prilike »Kako je, stari momče?« Ali mjesto odgovora zatresao je starac glavom.

Zaludu ga je mister Chappy obasuo s još nekoliko mrvica blaga indijanskog jezika.

»Kakvi su mu to pravi crvenokožci, koji ne razumiju ni svoga jezika?« snebivao se on.

»Svako pleme ima drugi jezik,« raztumači mu Gabriel. »Kad izumru Indijanci, veli moj otac, nestat će sa zemlje nekoliko stotina jezika. A ovi ovdje ne razumiju uobće ništa, osim kad im pod nos turite samokres.«

»A vi ste s njima tako i razgovarali?«

Gabriel kimnu glavom: »Ali od mastnoga ovna nismo našli ni kosti. Zakopali su ga u grmlju.« A onda mahnu glavom na mistera Chappya i zapita me: »Je li to velik gospodin? Vrlo velik gospodin?«

»Kako si došao na tu misao?« Mister Chappy je već kod žena kupovao pojase i izvezene cipele. A Giesbert je za gospođicu Mabel htio kupiti krasno izvezen pokrivač. Ta sirotinja, koja nas je podsjećala na naše cigane, životarila je od prodaje tih rukotvorina.

»Zašto mislim, da je to vrlo velik gospodin?« reče Gabriel. »Jer je jučer na Stoneyevu c o r r a l u poštanski kočijaš, koji vozi iz Visalije do rezervacija, pitao za nekog velikog gospodina; njega je tražio neki čovjek, što je došao iz Bakersfielda. A taj veliki gospodin, kažu, da stanuje ovdje na planini. Poštar je rekao, da je grof.«

Iznenadio sam se. Toga naslova nisu mogli izsisati iz prsta ni Gabriel ni poštar. Samo što misteru Chappyu nije pristajao. On je doduše nastupao, kao da je Bog zna što, ali za stalno nije bio plemenita roda.

»Nije li poštar spomenuo ime?«

»Nije, gospodine. Zaboravio ga je. Ali netko drugi će doći gore i tražiti toga velikog gospodina.«

Pitao sam dalje sve radoznalije, tko je taj čovjek. Gabriel je samo znao, da je poštar razgovarao s nekim starijim gospodinom, koji je bio odjeven na gradsku.

»A on se nalazi na Stoneyevu c o r r a l u? Je li to neka poštanska postaja?«

»Jest, gospodine. Pet sati je udaljena odavle. Uz cestu, što se vijuga prema Visaliji, kraj vodopada leži svratište, koje je gospodin Stoney dao u zakup nekom crncu, Tomu Hawkinu, glasovitom šakaču ... On je u Renu u Nevadi pobiedio pred stotinu tisuća gledalaca, ali izgubio je jedno oko, a donja mu je vilica od lima ...«

»Bit će da je od aluminija, pa to je dobro i liepo,« prekinuh Gabrielovo zorno opisivanje. »Ali mene zanima samo taj na gradsku odjeveni gospodin, koji kani doći k nama gore, a traži nekog grofa. Je li tako?«

»On će za stalno doći do kuće otca O'Parrya. Samo čeka na vodiče. Oni traže neku rieku —«

»Što? Tko traži rieku?«

»Neki bogati tuđinci, ako sam pravo razumio poštara. A jedan od njih hoće da dođe k otcu O'Parryu. Rekao je, da ga dobro pozna, a na stolu su proučavali velike zemljovide. Sve sam to izpipao od poštara.«

Nisam više mario za Indijance, koji su se već spremili za odlazak, a mister Ruef ih je slikao. Stao sam sumnjati.

»Zašto si to izpipavao od poštara?«

»Jer me je mister Soltmann izgrdio, što sam ovom misteru« — pokazao je na slikopisnog ravnatelja — »u Morpherovu pocketu odao, kamo je on krenuo. Držim, da je to učinio radi onih dviju gospođa, koje je taj gospodin doveo ovamo, da ih nitko ne nađe.«

»Možda. Tko vam je to rekao?«

»Tominejo.«

»A što se tuđinaca tiču gospođe?«

»Ne znam. Oni su se propitkivali, tražili su dvie gospođe, jednu stariju i jednu mlađu.«

»Dakle i p a k !« ote mi se. To ne može biti samo slučajno! U prvi mah htjedoh smjesta odjahati do Stoneyeva corrala, da se uvjerim, u čemu je stvar. Dva neznanca traže rieku i dvie gospođe... to bi mogli biti samo Jonatan Morris i njegov pratilac, koji je spomenuo, da pozna O'Parrya. Pa upravo danas smo razgovarali o MacSmileyu...

»Danas ne biste našli tih bogatih tuđinaca kod Toma Hawkina, gospodine,« ubaci vacquero. »U cik zore pošli su na planine, a onaj čovjek, kojega hoće da dovedu k otcu O'Parryu, rekao je, da će se vratiti tek sjutra.«

»Tek sjutra?... Dobro je, Gabrielu. Sve ću to odmah kazati inženjeru Soltmannu. Ali vi ćete šutjeti, zar ne? O gospođama valjda nije nitko znao ništa reći?«

»Ne znam, gospodine. Poštar me je izpitivao, jer se je nadao bogatoj nagradi od bogatih neznanaca. Ali iz mene nije ništa izmamio.«

»To si spretno uradio.« Htio sam ostaviti Gabriela, ali on je izjavio, da će s nama poći do otca O'Parrya, jer su se udaljili ti Indijanski kradljivci. To mi je bilo drago, jer će sam Andrija Soltmann moći razgovarati s Gabrielom.

Uzput reče mister Chappy, da se je razočarao: Ti su Indijanci bili neprikladni za slikopis. Glupi, a nisu bili ni odjeveni kao pravi Indijanci, dodao je češući se i izkrivljujući lice, ali to na sreću ne može doći do izražaja na slikopisnom platnu: — žene im zaudaraju kao kuga.

GLAS VELIKOGA GROMOVNIKA

»Krenimo drugim putem,« predloži Gabriel, kad sam mu rekao, da ćemo Andriju Soltmanna naći dolje na rieci. »Bliži je. Poznate li indijansku grobnicu?«

Potvrdih glavom. Onomadne mi je Tominejo pokazao humak i raztumačio, što je to. Kažu, da je u njoj pokopan u punoj ratnoj opremi veliki poglavica starog plemena Gavrana. Kopači zlata su od vrha do dna prekopali grobnicu, ali mjesto zlatnog nakita našli su veliku gomilu kostiju od bivola. A sjutradan su četiri stotine koraka izpod grobnice našli sve oskvrnjivače groba prerezana grkljana. Ali od tada je prošlo gotovo petdeset ljeta. Otac O'Parry bio je u to doba još lovac u Los Angelesu. »El Pueblo de la Reyna de Los Angeles«[1] bio je tada naselje od par tisuća žitelja, od kojih je velik dio svake godine odlazio u sjevernu Kaliforniju, kamo ih je vukla groznica za zlatom. Iz toga Los Angelesa, koji je danas sebi težko predočiti, kad čovjek vidi uzkipjeli život toga velegrada, priređivali su tegobne lovove na medvjede za slučajne lovce i poduzetne gospođe, a O'Parry im je dva, triput u godini služio kao vodič i lovački stručnjak.

Od tada nije više nitko dirao u indijanski grob; humak se dizao poput otoka iznad ravnih pašnjaka. S njegova se vrha otvarao divan vidik u pobočnu dolinu, što se je prostirala do nove »naseobine Soltmann«. Duboko smo zašli u dolinu, ali dugo smo još vidjeli obronke, po kojima je razštrkana mirno pasla stoka, a negdje se okupila u veliko stado.

Gabriel zakovitla laso u neodređenom krugu, kao da bi sve htio uhvatiti.

»Sve je to naše!«

»Koliko glava od prilike, Gabriele?«

»Ne znam.«

»A ipak ste odmah znali, da su vam Indijanci ukrali ovna?«

»Bio je privezan uz tempestru, na kojoj je spavao Pitt, danas su ga htjeli zaklati. Svima su pastirima rasle zazubice za mastnom pečenkom. A noću su došli neprijatelji...«

Bez prestanka sam mislio na neznance... Ta i oni su neprijatelji, koji se ovuda šuljaju, da nam otmu našu svojinu. Kako li će naše viesti djelovati na Andriju Soltmanna?

Po prašini i žezi stigli smo do drvenjara. Nismo ga našli sama. O'Parry još nije odkrio traga svojem grislyu. MacSmileyeva stupica, »Ariadnina nit«, dobro je poslužila. Razbojnik je točno došao na večeru, na kozja crieva, ali je uzicu,

---

[1] Naselje kraljice anđela.

u koju se zapleo, odvukao na drvo i popeo se na krov Andriji Soltmannu. Ariadnina nit je ostala na krovu.

»Ugodan gost, nenadan posjet,« dočekao nas je Andrija Soltmann. »Naš prijatelj O'Parry računa, da će se još navratiti.«

»Mogao bi se navratiti,« popravi ga stari lovac. »Ali noćas ću obračunati s našim medom. On je negdje u blizini našao spilju, koje još ne poznam, premda si umišljam, da znam svaki grm i kamen u ovoj kotlini. Ja doduše nisam više vješt penjač, a guštara se razbujala. On će opet doći, a velika je mrcina. Gledajte, kako je ovdje izgrebao i oštetio vrata, kao da ih je htio provaliti. Ponovi li svoj noćni posjet, razvalit će krov. I to se je već dogodilo. Prije pet, šest zima jedan je to napravio na Stoneyevu c o r r a l u, spustio se kroz rupu na krovu, zadavio kravu, izvukao ju kroz istu rupu i odnio. Bio je crni b a r i b a l, a gladko mu krzno sa žućkastom njuškom leži u mojoj kolibi.«

Namignuo sam Andriji Soltmannu, dok je O'Parry uz pomoć svoga mješanca namještao novu stupicu.

Andrija Soltmann bio je dobre volje; njegova elektrolitička kupelj izpunila je i danas sve nade. Njegov je u tančine dotjerani izum izključio i najmanji gubitak zrnaca i prašine, što je kod običnog izpiranja neizbježivo.

U prvi mah nije razumio, zašto onako uozbiljen pratim raztreseno njegova razlaganja. Moje izvješće djelovalo je na nj kao grom iz vedra neba.

Već iza prvih rečenica probliedio je. Prva mu misao bijaše: »Gospođu Marley moramo smjesta spremiti na sigurno mjesto.«

»Ne smijemo je nikako ostaviti samu. Hoćete li joj priobćiti to novo odkriće?«

Andrija Soltmann se zamisli. Najprije je zatresao glavom. Ali onda je odlučio uputiti ju u tajnu opasnosti, koja više prieti njoj nego li nama, ako je zbilja sve onako, kako je to poštar pričao našem vjernom v a c q u e r u.

I posljednju sumnju razpršio je Gabriel još jednim dodatkom. Tuđinci su u Stoneyenu c o r r a l u uzeli za vodiče Sampsona i Lewisa, onu istu dvojicu, koji su nas nedavno od M o r p h e r o v a p o c k e t a pratili na Sierru!

»Na vas ne će Jonatan Morris ni misliti, dragi Soltmanne,« rekoh ja. »Vas i Tomineja za nj nema više na svietu.«

»To držim i ja. Ali Sampson i Lewis su Morrisu međutim tako točno opisali gospođu Marley i njezinu kćer, te će znati, da je na pravom putu.«

»Možda ipak nije posve tako. Inače bi bio već ovdje ili kod O'Parryeve kuće. A on eto traži rieku po brdima.«

»O'Parryevu rieku! A uz pomoć one dvojice C l i f f - d w e l l e r a će ju i naći. Na svu sreću — prekasno. Ali gospođu Marley ne će nikada naći prekasno, jer doklegod je na slobodi, prieti joj najveća pogibelj.« Andrija Soltmann lupi šakom po stolu. »Zlo sam učinio, što nisam već poslao izvješće vlasti. Zlikovci bi bili već u buturnici. To je moja krivnja, moja velika krivnja, moja velika krivnja! Ništa nisam bolji od svih lakomaca za zlatom, koje mi osuđujemo. Meni je bilo prešnije, da što prije zaposjednem taj zakutak. Brinuo sam se samo za ono, što sam smatrao vlastitom srećom.«

»Ni drugi, ni vi ne smijete sebi ništa spočitavati,« položih mu ruku na rame, »što ste iza onog strahovitog događaja u Crnoj kotlini mislili samo na jedno: kako ćete spasiti svoju kožu i izmaknuti, a da vas nitko ne vidi. Mi smo o tom već izmienili misli, kad smo se poslije nesreće sastali u šumi. Ja sam vas opomenuo, da je što brži odlazak upravo nuždna obrana protiv nasilnika, koji gaze svako pravo. A i poziv otca O'Parrya, koji ste primili dan prije toga, nije dopuštao odgode. U kratko, sve to još uviek opravdava svaki vaš korak. Ali i ja vam preporučujem, da izvješće smjesta pošaljete k najbližoj redarstvenoj postaji.«

»A znate li, kako je daleko do nje? Ovdje u ovoj sniežnoj pustoši svatko je sebi redarstvo. Vlast, koja ima da primi moje izvješće, udaljena je nekoliko dana. A sada ćemo O'Parryu povjeriti tu neugodnu novost. On će nam poslužiti mudrim savjetom i najbolje znati, što bismo mogli učiniti, da osiguramo gospođu Marley i njezinu Mabel. — Gabrielu, a što si ti još htio reći?«

V a c q u e r o je pažljivo slušao, a jedanput zatresao glavom.

»Razumio sam, gospodine,« reče on, »da biste vi svakako htjeli dozvati redare . . .«

»Tako je, vlast. Ali kako god bio brz tvoj konj, na vrieme više ne bi mogao stići na cilj. Hvala ti, što si spreman i na tu uslugu.«

»A da se vratim samo do našega c o r r a l a?«

»Pa što bi tamo, mladi prijatelju?«

»Naši cowboyi imaju naime spravu, na kojoj mogu govoriti i s drugim krajem svieta. A vi biste htjeli govoriti samo s Visalijom ili Fresnom.«

»Što je to?« Jedan drugome dobacismo iznenađen pogled.

»Pitajte otca O'Parrya,« nastavi Gabriel. »On će vam to bolje raztumačiti.«

Sad smo već znali, što je to, i prije nego nam je to potvrdio O'Parry.

»Cowboy s — krugovalom? To bi bila najnovija tekovina. Pravo je onda nedavno rekao O'Parry, da u toj pustoši nema više prave samoće, jer još ima dosta mostova, koji povezuju ljude. Ako stoji ono, što govori Gabriel, onda su prošla vremena, kad su cowboy i vacquero u samoći prerije bili odrezani od svega uljuđenog svieta. Moderni čovjek, sve da pobjegne u pustinju, ne može izmaknuti tekovinama usavršene tehnike. Vacquero s krugovalom — na tako sjajnu pomisao nisam došao ni u snu!«

»Američka biljka.«

»Koju ćemo smjesta izkoristiti.«

O'Parry nas je mirno slušao. On je bio posve istog mišljenja kao i Andrija Soltmann.

»Sada znam, da će čovjek, o kojem ste mi pričali one jezovite strahote, stići prekasno. Zemljišta nam ne može oteti.[1] Ugroziti bi mogao samo gospođu Marley, ali ona je pod našim okriljem. Kod nas je najsigurnija. To je barem moje mišljenje. A Gabriel neka odjuri u ime Božje i nahajka visalijske oružnike na mistera Morrisa. Gabriel vas nije krivo obaviestio. Krugoval je prodro i na naša brda. Premda sam se zakopao u ovu samoću, ipak se nisam odrekao novovjekih izuma. Samo što to nije ‚američka biljka', nego njemački izum. Pastirima su na sedlo pričvrstili dvie male antene, tako da mogu stalno ostati u vezi s corralom.«

»To moram pogledati!« Odlučio sam poći s Gabrielom. Andrija Soltmann je na brzu ruku napisao nekoliko dobro smozganih rieči, da ih krugovalničar javi najbližoj postaji providenoj krugovalnim uređajem.

---

[1] Na nalazištima zlata vriedi zakon, da svatko gubi pravo na izabrano zemljište, ako u određenom roku na svojoj omeđenoj čestici ne počne raditi. Tada može svatko zaposjesti zemljište, a taj postupak u jeziku kopača zlata nazivlju: *to jump a claim* = skočiti na *claim*.

Prvi pastir, s kojim smo se susreli, imao je sitnu spravu za primanje, a sprava za odašiljanje nalazila se na ranchu San Fernando, gdje je bio Gabrielov otac. A do njega je bilo još dobrih deset kilometara.

Sa zanimanjem sam pregledao »konjića s krugovalom«. Na sedlu su bile pričvršćene dvie sitne antene, a jahaču je o vratu visjela brzoglasna slušalica, sićušna sprava za primanje, tolika, da bi stala u šaku, a kad je nije trebao, mogao ju je objesiti o sedlo.

»Sprema se oluja, poručio je tvoj otac,« reče vacquero Gabrielu.

»Ta nigdje na nebu nema ni najmanjeg oblaka.«

»Nema. Ali tvoj nas je otac upozorio. Sad znamo, da moramo biti oprezni.«

»A mi se moramo požuriti,« reče Gabriel meni. »Ako je moj otac pogodio, poći ćemo doduše oluji u susret, ali ako pojašemo u propnju, mogli bismo u ranch stići još suhi.«

»A zašto mora biti oprezan tvoj drug?«

»Ništa drugo nego da okupi oko sebe mlađe pastire. On će sa životinjama izići na kraj i kod najgoreg nevremena.«

Šuteći smo jurili preko polja. Jarko je sunce žeglo s vedra neba, na kojem doista nigdje nije bilo traga i najmanjem oblačku.

»Tko bi kraj te vedrine mogao tvrditi, da će nas iznenaditi oluja?« Uz jednu strminu moradosmo poći korakom.

»Moj otac, vidjet ćete ga, uviek govori, da promjenu vremena čuti u čizmama. Ali on ju naslućuje i po krieštanju arara, a i po komešanju osa. A minula je noć bila mlaka.«

Ali nebo je ostalo vedro. Napokon se u daljini pojavio plosnat krov farme. Još komad puta, i približismo se posljednjem stadu goveda, a malo zatim stigosmo pred dugačku zgradu.

Dočekao nas je starac siede kose i mudra, iztrošena lica. Gabriel mi ga predstavi: njegov otac. Kratko mu razložih, što me je dovelo ovamo. Smjesta me povede k stroju i odkuca moju viest. Izrazitim riečima i izcrpivo je obaviestila najbliže redarstvene postaje o zločinima Jonatana Morrisa i o vjerojatnom mjestu njegova boravka na Sierri.

Kobna je striela bila odapeta s luka. Bio Morris gdje mu drago — sjutradan će od Los Angelesa do San Franciska, od zaljeva San Diega do Velikog Slanog jezera u stotinama no-

vina osvanuti težka obtužba Andrije Soltmanna — od Wingdama do Placerovih claimova spominjat će Morrisovo i MacSmileyevo ime s užasom i gađenjem.

»Vi ćete ovdje prenoćiti?« zapita me Gabrielov otac.

»To nisam kanio. Moj prijatelj nestrpljivo čeka, jer bi htio čuti, da je njegova viest sretno odpremljena.«

»Kako god želite, señor. Tada će vas pratiti jedan od mojih cowpunchera.«

»U tom ćemo slučaju pokisnuti dvojica — ako dotle dođe pljusak, koji ste prorekli.«

Farmer se osmjehnu, a tvrde mu i iztrošene crte poprimiše mek izražaj, koji je bio značajan i na Gabrielovu licu. Sad sam tek primietio veliku sličnost između ovoga siedoga starca i »planinskog kozlića«, kako je O'Parry u šali nazivao mladića. Otac, koji u toj pustoši nije bio nepristupačan najmodernijim tehničkim izumima, i sin, koji je sebe smatrao ravnim pastirima, što su radili za otčevo bogatstvo, obojica kao da su bila izrezana iz istog debla.

»Puede usted estar tranquilo... budite bez brige,« odgovori stari gorštak, odbijajući dimove cigare, »možda će vrieme pričekati. Mogli biste i suhi stići do otca O'Parrya, ako budete jahali isto tako brzo kao i na putu ovamo.«

»Ja ću sam pratiti señora,« ponudi se Gabriel.

»Toga ne mogu primiti.«

»Umirite se,« umieša se farmer. »Moj sin ne će badava prevaliti nikada svoga puta; bude li trebalo, pomoći će pastirima. Ali ne oklievajte!«

Smeđa je služkinja doniela tople kave, Gabriel je nešto hrane strpao u torbu. Na koncu mu otac pruži vrećicu s praznim nabojima, da mu ih O'Parry napuni.

»Pues, hasta luego... buen viaje... Do viđenja, sretan put!« Još stisak ruke i mi odjurismo. Opazio sam, kako je starac tjerao, da se požurimo, premda je nebo još uviek bilo vedro i plavo.

Iznenada viknu Gabriel: »Eno prvih zlogukih ptica, señor!«

Rukom je mahnuo u onom pravcu, gdje se je u daljini dizao zeleni humak grobnice indijanskog poglavice Gavrana. I zbilja, tamo sam ugledao nekoliko oblačića, koji su jedrili

nad rubom neba, nalik na ptice selice, kad im se žuri. Kad smo dostigli prvo stado, zamečalo je plašljivo nekoliko teladi. U stado kao da se je ušuljao neki nemir.

»Kadkada i ne čeka,« nadovezao je Gabriel na otčeve rieči o kiši, koje sam gotovo zaboravio.

Nebo se zbilja nije šalilo. Oni još netom bezazleni oblačići rasli su strašno brzo, širili se, razgranali se, nabujali.

Malo časaka i sav je obzor pred nama bio more oblačina. Bieli oblačići pretvorili se u tmaste nemani. Ali ni kapi kiše, tek iz velike daljine odjekivala je upravo jezovito sve jača grmljavina. Naši su konji zabacili glavu i pojurili kao ludi napried, a da ih nismo ni tjerali. Zrak je zastrlo mutno žutilo, koje je postajalo sve tamnije... počelo se smrkavati, a nas kao da je pritisnuo tlak nadprirodnih sila.

Iznenada se pred nama na preriji, koja je utonula u tamu kao za pomrčine sunca, nešto divlje razplesalo... razvitlao se golem oblak prašine, kao u vrzinom kolu valjala se crna gomila. Malo zatim ošinuše nas po licu prve debele kapi. Sad sam vidio, da je ona gorostasna crna ploča, što se je pred nama vrtjela na ravnici, bila nepregledno stado goveda.

Gabriel me povuče pod tempestru corrala. »Pričekajte ovdje, señor!« I već je skočio sa sedla, brže bolje je privezao moga konja. »Čujete li, kako pjevaju? Moram im pomoći!«

Modra munja sievnula je nad indijanskom grobnicom... a u isti mah odjeknuo je odanle užasan krik. Ali Gabriel ga nije više čuo. Pojurio je k onoj gorostasnoj, živoj gomili, što se je okretala u krugu i valjala, a iz nje se čulo kao neko pjevanje i toptanje nekoliko tisuća nogu.

Sad sam razabrao, kakav se prizor odigrava preda mnom. Sjetio sam se, kako je Gabriel rekao, da će njegov drug sa životinjama izići na kraj i kod najgoreg nevremena. Vacquero je zacielo okupio sve druge pastire, a oni su sada golemo stado gonili u krugu kao velik mlin. Čim se životinje od straha pred nevremenom stanu vrpoljiti, objahuju pastiri stado, a da ga umire, pjevaju jednozvučnu pjesmu. To je znak za životinje, da su njihovi čuvari budni, pjesma ih malo umiruje. Ali kad počnu sievati munje i gruvati gromovi, ne pomaže ni to. Tada moraju u uplašenim životinjama ukrotiti bezumne i neobuzdane sile, silom im odvratiti nagone od ludovanja i divljanja. Jahači potjeraju konje brže oko stada, a uz njih

počnu kasati najprije najbliže životinje, dok na koncu ne pojuri u krugu čitavo stado.

Da pastiri nisu stvorili taj nevidljivi obruč, bilo bi došlo do nesreće: uplašeno bi stado bilo pobjesnilo i pojurilo po preriji, gazeći i rušeći pred sobom sve, dok se ne bi zaustavilo pred strmom stienom ili izbilo na rub provalije, u kojoj bi na stotine životinja našlo svoj grob.

Krivo mi je bilo, što me je Gabriel tu prikovao kao osuđenika, koji se ne smije maknuti. Kad sam iza indijanske grobnice čuo onaj krik, uzpeo sam se na konja.

Ništa nisam vidio. Kiša je pljuštila kao iz kabla. Na mahove sam samo desno vidio golemo kolo goveda, kojima su se gladka, mokra leđa uzplesala kao valovi mora, a između njih širokoplećate likove c o w p u n c h e r a. Humak preda mnom ležao je u tami.

Ali upamtio sam smjer. Potjerao sam brže konja. Vikao sam.

Zaludu! Nema odgovora. Sjetio sam se Indijanaca, koje su danas u podne potjerali Gabriel i njegovi drugovi. Da se nisu oni stisnuli oko humka? Ne, bio bih morao čuti kola. Sad sam već razabirao grobnicu u onom sumraku.

Opet viknuh: »Hej! Hej!«

Ništa se nije maklo. Možda mi se samo pričinilo, da sam čuo krik, kad je munja sievnula nad indijanskom grobnicom?

U to se trgnu konj. Širom razkolačih oči. Preda mnom su na zemlji ležala tri čovjeka. Srednji se malo pridigao, imao je zasukane rukave.

»Giesbert!« U tren oka skočih s konja i potrčah k dječaku, koji je u mene izbuljio pogled, kao da me pita, što hoću. Kraj njega je ležala Mabel Marley; pokrio ju je svojim ogrtačem, izpod njega su provirivali samo dugi, zlatni pramovi kose. Ležala je nepomično, kao da spava. A nekoliko koraka postrance od nje pritisnuo glavu o zemlju, pružio noge i ruke kao mrtva žaba... mister Chappy.

Pogledom stadoh tražiti naokolo, ali misteru Ruefu i Bowieu ni traga.

»Giesbert, što se je dogodilo? Je li vas pogodila munja?«

Giesbert prieđe rukom preko čela i očiju.

»Hvala Bogu!« otelo mu se s usana. »Kao da me je nešto zasliepilo, bit će da sam se onesviestio. Ne znam, što se je sa mnom zbilo. Modra, biela munja...« A onda se naglo digao na noge i nadvio nad Mabel.

»Živa je!« poveselio se. »Otvara oči! I nju je zajedno sa mnom oborila munja. Kako dugo je to trajalo?«

»Samo nekoliko časaka!« I ja sam se uvjerio, da je Mabel došla k sviesti.

»Samo nekoliko časaka?« začudi se Giesbert. »Meni se pričinilo kao vječnost. Sanjao sam dug san... o sebi, o gospođici Mabel... o zelenom ledenjaku, po kojem smo jurili. Ledenjak je probio nebo. Mabel je pružila ruku, skinula s neba zviezdu... a ona joj se u ruci pretvorila u runolist... iznebuha je kriknula... okliznula se...«

»Dosta, dragi mladiću! Kasnije, kasnije!« Mirio sam ga. On je užarenih obraza pokušao dozvao k sviesti Mabel. »Ja sam čuo taj krik i došao. Ali vas je samo troje. Nisu li s vama bili Bowie i mister Ruef, kad je provalila oluja?«

»Jesu, bili su s nama do posljednjeg časa.«

Pregledao sam mistera Chappya, koji se nije micao. Opipao sam mu bilo. Hvala Bogu, kuca. Dapače kucalo je jako. Obrnuo sam ga. Osviestio se, počeo je žmirkati očima. Kiša je prestala.

»Što je s vama, mister Chappy?«

»Mrtav sam...!« šapnu slikopisni ravnatelj. »Jeste li ubili bivola?«

Ozbiljna sam lica promatrao i opipavao mistera Chappya, pridigao ga. Čelo mu bijaše krvavo. Valjda je udario o kamen.

»Jeste li pali na glavu?«

»Toga mi još nitko nije rekao!« Mister Chappy se sabrao. Uvjerio se, da nigdje blizu nema bivola. Samo u daljini su kasale u krugu životinje, koje nisu bile bivoli, nego obična goveda. Ipak je još nesigurno pitao: »Što je s bivolom? Znate li, što znači takva biesna mrcina?«

Odgovorio sam mu, da tu nema divljih bivola. Po svoj prilici ga je oborila munja. Malo po malo priznao je mister Chappy, da je valjda sanjao, kako je na nj navalio biesan bivol, natakao ga na rogove i bacio u ponor dubok tisuću metara.

Dok je govorio, opazih, kako je iz jedne udubine nalik na spilju provirila smeđa glava: Bowie!

Njega i mistera Ruefa bacio je udarac u tu udubinu, ali na sreću nisu bili ozbiljno ozlieđeni. Mister Ruef je najduže

ostao onesviešćen. Zajedničkim silama moradosmo ga vratiti k sviesti uz pomoć umjetnog disanja.

I to nam je pošlo za rukom. Svi su bili spašeni, tek još kao omamljeni od straha. Međutim je dotrčao i Gabriel sa svojim drugovima. Gutljaj iz njegove čuture okriepio ih je sve.

»Strašan kraj,« uzdahnu mister Chappy. »Sjutra se vraćam u svoj dragi Los Angeles. Neka ovdje lome kosti s grisly-medvjedima, bivolima, Indijancima i munjama naši takmaci — ja ne ću!«

Stresao se i triput snažno kihnuo.

IZNENAĐENA STRAŽA

Odmah moram napomenuti, da mister Chappy svoje strašne prietnje nije ostvario.

Novi dan je kod njega izbrisao tragove oluje, jedino mu je ostala hunjavica. Nebo je bilo vedro, a na jučerašnje nas je nevrieme podsjećalo samo fijukanje hladnog vjetra.

»Salud y pesetas — zdravlja i zlata!« zaželio nam je vođa radnika, kad je došao po upute za dnevni posao. Danas je valjalo kilometar izpod laboratorija izkopati korito za vodno spremište. Radnici su bili dobre volje i šalili se s Bowiem, koji je uz njih bio na straži s dvocievkom. Svi su znali, da medvjed negdje blizu ima skrovište, ali nisu se bojali: ta bilo ih je mnogo na okupu, a u svih žilave ruke, sjekire i budaci.

O'Parry je zaludu čekao na medvjeda. Te noći nije životinja posjetila mamac ni zamrsila Ariadninu nit. Smjesta smo stali tvrditi, da je potražila drugo lovište, jer joj je u neposrednoj blizini naselja postalo preživahno. Ali stari lovac je tresao glavom.

»Ja naslućujem nešto drugo. Vidjet ćemo, imam li pravo. Ali sada imamo važnijeg posla. Dragi Soltmanne, vi izgledate kao da niste stisli oka.«

»Nemojte se čuditi,« uzdahnu Andrija Soltmann. »U meni se porodila sumnja, jesu li ona dvojica, što su se u gostionici kod Toma Hawkina dogovarala s poštarom, doista bili Jonatan Morris i njegov ortak MacSmiley.«

»To nam dosta jasno potvrđuje njihovo zanimanje za rieku i dvie dame. Ne, o tom ne može biti sumnje. Ali sve da nas je slučaj i prevario, a to držim izključenim, ona dvojica ne će izmaknuti svojoj sudbini.«

»Onda smo bez potrebe prestrašili gospođu Marley. Čuo sam, kako je sirota jecala svu noć, to me se neugodno dojmilo.«

»Bolje da je na sve bila spremna,« odlučno reče O'Parry, »nego da se je iznenada susrela s čovjekom, koji je prava neman. U ostalom ja sam s njom već govorio. Ona je spremna na sve. Gle — eno dolazi ona sama!«

Premda je bila blieda i težko pogođena gorkim bolom, ipak je ostala vrlo liepa. Čovjek bi bio rekao, da je starija sestra svojoj kćeri. Ali u očima joj je danas počivalo i nešto drugo: čudna odrješitost.

»Hoćete li povesti mene i Mabel k rieci?« zapitala je.

»Kako ste došli na tu misao, missis Marley?« začudi se Andrija Soltmann. »Ta nigdje niste sigurniji nego u ovoj brvnari.«

»Evo što sam odlučila: Jonatan Morris neka oboje, što traži, nadje na jednom mjestu ... i rieku, kojoj žudi za zlatom, i mene, kojoj ne će da dade slobodu. U prvom redu vuče ga želja za riekom —«

»To je veliko pitanje ...«

»Nije, znam ga ja dobro,« strese glavom gospođa Marley. »I upravo zato, jer znam, da će najprije poći k rieci, hoću da s vama budem tamo, gdje ga najsigurnije možemo dočekati. Kad bih ovdje sama morala čekati, da se pojavi, to bi mi samo produžilo i povećalo muke.«

»Ne biste ostali sami,« reče O'Parry. »Ja vas ne bih ostavio. Premda sam star, u mene se možete pouzdati.«

»To znam, mister O'Parry! Na plemenitosti, o kojoj ste mi pružili već na pretek dokaza, ne mogu vam nikada dosta zahvaliti. Ali ne ću, da radi mene postanete zapećkarom. Gospodo, molim vas još jedanput: povedite mene i moju kćer dolje k izpiralištu.«

»A ono, što ste odlučili?« upita Andrija Soltmann, kao da je već pristao na želju gospođe Marley. »Zar ćete dopustiti, da pred vas dođe vaš ... taj čovjek?«

»Ja se ne bojim. Sada više ničega!«

»Dobro,« dokrajči O'Parry naše oklievanje. »Zaključat ću vrata. Preko moga praga ne smije stupiti noga tih nedostojnika. Odobravam vašu odluku, mylady. Kad ćete poći, dragi Soltmanne?«

Andrija Soltmann odvrati, da je već spreman. I gospođa Marley htjede, da što prije krenu. Zovnula je kćerku, koja je živahno razgovarala s misterom Chappyem. Mabel se smijala, kad joj je mister Chappy opisao strašan san, koji je jučer proživio onako u nesvjestici.

»... tisuću metara, razumijete li, izpod mene zievalo je ždrielo strahovitog ponora. Bivol me je nabo na rogove kao pečeni krumpir na vilicu. Još mu vidim vatrene oči i plameni dah. To je bio slikopis, pravi slikopis, koji sam proživio munjevitom brzinom. Uloga, koju ne želim ni najgorem neprijatelju — u najgorem slučaju samo mojim takmacima —, a velim vam, da nipošto nije bila prikladna za mene.«

»To shvaćam, mister Chappy,« rekla je Mabel.

»Vaša dosjetljivost je dražestna, miss Mabel! Svakog dana odkrivam u vama nove vrline. Jučer ste se hrabro ponieli.«

»Nije tu trebalo nikakve hrabrosti, a za dozivanje u pomoć pobrinuli ste se v i.«

»Netko je morao učiniti i to. Svakako onaj, koji je kadar stvoriti brzu odluku. To je jedino, što biste još morali naučiti.«

»A što to?«

»Da stvorite brzu odluku i da se bacite u naručaj umjetnosti. Vi biste se smjesta kao zviezda popeli na umjetničkom nebu, a sjajem biste nadmašili sve druge slikopisne zviezde.«

»Ne trudite se dalje, mister Chappy. Ja se nikome ne ću baciti u naručaj. Ni vašem glasovitom družtvu.«

»To vi samo tako govorite. Ali ja ću čekati, ostat ću ovdje i za volju toj uzvišenoj svrsi voljan sam prkositi svemu.«

»Poštovani gospodine,« oglasi se u tom trenu O'Parry, »ja ću zaključati vrata, pa bi bilo dobro, da i vi pođete s nama dolje k rieci.«

»Nemoguće!« razkolači oči mister Chappy. »Ja nisam ni kopač zlata, ni lovac. Osim toga — hapči, hapči! — svira mi još u svim kostima težka munja. Ni deset me deva ne bi odvuklo u kotlinu, gdje svoje pelivanštine izvodi vaš petdesetgodišnji g r i s l y!«

»Time vam ne možemo ni poslužiti. Mi idemo pješice.«

»Ali ja nemam ni trunka volje, da počinim samoubojstvo. Pustite me u miru božjem ovdje gore s misterom Ruefom. Upravo danas moramo dovršiti vrlo važne ploče.«

»Dobro, siliti vas ne ću. Ali ostat ćete pod vedrim nebom. Sudeći po nekim znakovima, mogao bi danas ovamo doći neželjeni gost.«

»Indijanci?«

»Još gore. Zato i idemo u kotlinu, a ovdje ćemo sve zabraviti. Birajte.«

»Hvala liepo! Zašto niste to odmah rekli? Da biram? Nemam što da biram. Naprotiv, odavno sam želio, da izbliza pogledam, što tamo dolje radi mister Soltmann. Imate li dosta naboja?«

»Ne brinite se! A eno upravo nose Giesbert i Gabriel novu zalihu.«

Giesbert je pomogao Gabrielu pri punjenju praznih naboja.

»Je li istina, da svi idemo dolje u kotlinu?« zapitao je sjajna pogleda pun očekivanja.

»Tako je. A za tebe smo izabrali posebnu dužnost. Ti si veranju vješt kao vjeverica, zato ćeš kao predstraža na velikom r e d w o o d u preuzeti službu izvidnika. Pristaješ li?«

Nitko sretniji i ponosniji od Giesberta, što ga je zapao taj častan zadatak. Ta u njem je kipjelo nešto nalik na divlju gorsku bujicu, što između paprati i šipaka skače poput kliktanja planinske prirode. Iz očiju mu sievaše želja za pustolovinama; a ovo je više nego pustolovina ... danas će pokazati, što umije. Znao je, što je na kocki. Na razstanku je liepoj Mabel stisnuo ruku.

»Mislit ću na tebe!« progovorio je svečano.

»Kamo ideš? Zašto se žurite?« pitala je ona, jer nije znala, da im prieti opasnost. Ona sama je poslije napora jučerašnjeg dana čvrsto spavala i ništa nije sanjala. »Zašto se svi spremate na odlazak?«

»Budi bez brige,« pritegnu on jače pojas i nastavi, samo da izbjegne pravom odgovoru. »Dogodilo se što mu drago, tebi ne će vlas pasti s glave. Mi bdijemo nad tobom. Zbogom!«

Zagledala se za njim, ne znajući, čemu sve to. Ide li Giesbert u lov? Čemu ono tajanstveno šaputanje s otcem O'Parryem? Čemu ona odlučna crta oko okrajka usta, a sada i za-

grljaj s otcem? I već odilazi brzim korakom, prati ga samo Gabriel. Prvi put nije razumjela svoga prijatelja...

»Tominejo mora ostati uz vas,« reče gospođa Marley Andriji Soltmannu. »Nemojte zaboraviti, da je on zajedno s vama u Crnoj kotlini nastradao životom!«

»Kako da to shvatim?«

»Ta je mjera opreznosti u vezi s odlukom, koju sam stvorila.«

»Vi držite, da bih se i danas skrivao s Tominejom, premda sam po svem svietu raztrubio zločin počinjen u klancu r a n c h a A z u c e?«

»Pogodili ste,« potvrdi glavom gospođa Marley. »Važni su razlozi, zašto i ja idem s vama.«

Andrija Soltmann sve još nije dokučio, na što smjera gospođa Marley.

»Idemo!« javi se uto stari O'Parry. »Kuća je zaključana. Bude li tko pokušao provaliti kroz prozor, dočekat će ga Gabriel.«

»Ta on je čas prije otišao s Giesbertom na visinu k velikom drvetu.«

»Ali Giesbert će tamo ostati sam na straži. Meksikanac će se vratiti. I njemu sam dao točne upute.«

Već smo bili u šumi. Mjesto, gdje su iz zemlje nikle nove daščare, još je mirno driemalo. Žune su kuckale, divlji golubi gukali. Radnici su već bili na radilištu gore uz rieku.

»Nemojte se dosađivati,« oprosti se O'Parry pred kolibom. »Daleko ne ću otići.«

Andrija Soltmann je gospođi Marley tumačio čuda svoga novog carstva. Govorio je o svojem novom izumu stvarno i razumljivo. Ali danas mu je težko bilo usredotočiti misli na rad, koji mu je inače bio sve u životu. A u istom se stanju nalazila i gospođa Marley. Ono, što je lebdjelo u zraku, zaokupilo joj je sve misli. I nju je zarazila uznemirenost.

Vrieme se otezalo. Nekoliko sam se puta popeo na šumoviti obronak, s kojega sam mogao vidjeti r e d w o o d, gdje je Giesbert sjedio kao izvidnik. Mladić se tako vješto skrio, da sam ga zaludu tražio s dalekozorom.

Mister Chappy se prilagodio sudbini. Koliba mu se pričinila sigurnijom nego je mislio. Živce mu je umirila prisutnost

izkusna lovca, a stao se diviti i Andriji Soltmannu, koji je iz šupljikave stanice gline svojim čudotvornim strojevima žmikao zlato, koje nije bilo krivotvorina. Sinulo mu je svietlo, napokon je uvidio, da to nije šport iz dangube ni učenjački hir, nego rad, o kojem dosad nije imao pojma. Samo jednomu je prigovarao: sve to nije bila idila kopača zlata, kakvu je on tražio za slikopis. Šuma, kotlina, rieka puna okrunjenih pećina, brzice, vodopadi, strme obale; sve mu se je to sviđalo — ali naselje kopača zlata bilo je previše sređeno. Sve je to bilo predotjerano, prečisto. To ne može razdražiti maštu obćinstvu. To bi moralo biti začinjeno divljim priborom.

Već je bilo podne, a još se nije javio Giesbert, koji je mogao pregledati svaki prilaz k O'Parryevoj kući. I tišinu u dolini nije ništa narušavalo. Već smo mislili, da ćemo i sjutradan našu strpljivost morati staviti na istu kušnju.

Ali nitko od nas nije slutio, što se je u to doba odigralo pod Giesbertovom stražarnicom.

Dječak je sa svoje visoke busije jasno vidio sav okoliš oko brvnare, ali zato mu je vidik bio zatvoren prema dosta strmoj strani zaravanka između O'Parryeve rieke i izsušenog korita, što je sezalo do indijanske grobnice. A osim toga je prilaz od Stoneyeve farme prolazio nepreglednim područjem, obrašćenim šumom i gustim grmljem, punim usjeklina.

I Giesbertu su prolazili sati izpunjeni bezplodnim čekanjem, a do uha mu je dopirao samo cvrkut ptica. S vremenom mu je tu postalo vrlo neudobno. Ali stisnuo je zube, odlučivši, da se pokaže dostojnim povjerene mu dužnosti, dok ga ne zamiene.

Ali do toga nije došlo. Giesbert je na jednom pristanku iznenada ugledao neke pomične točke. Kroz dalekozor je vidio, da je to skupina jahača, a s njima nekoliko životinja, koje su bile nečim natovarene. Samo na nekoliko trenutaka bijahu ti likovi vidljivi, onda ih je nestalo iza stiena, razasutih po zelenom sagu.

Jesu li to bili oni, koje su očekivali? To nije bio pravac, na koji je Giesbert imao paziti. Mogli su biti i pastiri na putu u svoj c o r r a l. Giesbert stade misliti, bi li svojima javio, što je vidio. Ali u svom razdraženom častohlepju nije htio javiti nešto neodređenoga. S Gabrielom se dogovorio, da će ga obaviestiti, čim opazi nešto sumnjivoga. Ali mislio je, da je i

to još preuranjeno. Skupina će se za koji čas opet pojaviti, pogotovo ako je pošla u pravcu O'Parryeve kuće.

Ali jahači se ne pojaviše. Napeto je dalekozorom pretraživao obzor, međutim nepomičnu tišinu pred njim nije poremetio ni oblak prašine ni mala skupina svojim pokretom.

Na koncu je Giesbert mislio, da je sve to bila optička varka ili posljedak napetosti živaca. Oprezno se okrenuo i pogledao prema O'Parryevoj kući. Gabriel je pušeći kratku lulu stajao posve ravnodušno kao i prije jednog sata, a nedaleko od njega pasao je njegov konj travu.

Ali kad se je Giesbert okrenuo natrag, dogodila mu se nesreća. Glavom je zadjeo o granu, koja mu je zbacila kapu. Prije nego ju je mogao doseći, pala je na zemlju.

Tamo nije smjela ostati; mogla bi ga izdati. Giesbert ni pet ni šest puznu niz stablo. Još se nije spustio ni na pola puta, kad li protrnu od straha i zaustavi dah... Ni petdeset metara izpred redwooda pojavilo se iznebuha nekoliko jahača, koji su glasno razgovarali. Nekoliko je trenutaka jasno vidio konjima glave: ravno su se primicali drvetu. Ali opet su mu se izgubili pogledi iza gustog lišća. A kad je Giesbert težkom mukom dohvatio drugu granu, da na nju zasjedne i iznova sebi prokrči vidik, pričinilo mu se, da će mu srdce probiti rebra.

Ali nije izgubio prisebnosti. Još je čvršće prstima pograbio koru drveta. Prepoznao je Jonatana Morrisa! Njega prvoga! A tren zatim i njegovu pratnju.

Pored njega je jahao MacSmiley, a iza njih još dvojica na mazgama. Jedan je od njih bio Indijanac Canja, koji je od prije bio vjeran sluga Jonatanu Morrisu; a drugi neki neznanac, mršavo čeljade u tiesnom, zakopčanom kaputu, žućkastosive kose, lice mu bielo kao vosak, a na nosu velike naočali; mogao je biti propovjednik. K drugoj trojici nije nikako pristajao. Crnci su vodili za njima još nekoliko mazga. Kad su došli bliže, prepoznao je Giesbert i njih: to su bili Sampson i Lewis, koji su onomadne i njih dopratili do otca O'Parrya.

»Evo nas, to je ono drvo!« reče MacSmiley. »A tamo gore kuća. Prokletstvo, što je danas vruće!«

»Dakle, mister Wosslick, eno, uzverite se gore,« rekao je Jonatan Morris onomu u crnom kaputu. »Povedite sa sobom Indijance i pozdravite vašega čuvenoga lorda! Canja, ti ćeš ostati ovdje. A vi« — obratio se Sampsonu i Lewisu — »da mi niste pustili iz oka gospođe, dok ja ne stignem.«

»Zašto ne idete i vi odmah gore, mister Morris?« upita onaj, kojega je nazvao misterom Wosslickom.

»Ta znate, da ja tražim nešto, što je mnogo važnije.«

»Rieku — znam.«

»Zapravo više je ne tražim. Već sam ju našao. Stigli smo na cilj. A vi pritisnite staroga gospodina, da se s vama što prije izgubi odavle. Recite mu, da ću kupiti onu drvenjaru. Ili čekajte, mister Wosslick! Ako su gospođe još tu, nemojte spominjati našega imena. Ja ću za jedan sat doći gore. A sada, Canja, daj whisky... k vragu, što ti je to? Gle, našao si liepu kapu!«

»Ležala je u travi, sir!«

»Ovdje?«

»Evo baš sam ju digao...«

Što su dalje govorili, Giesbert nije više čuo. U ušima mu je zašumilo, zabrujilo kao u orijaškoj školjci. Znao je: sad će ga odkriti. Nije više smogao snage, da se drži na grani. Kao da mu je stotinu sunca zaplesalo pred očima. Zaklopio ih je.

Još je nejasno čuo, kako je dolje netko viknuo: »Prosviraj mu glavu, ako ne razveže jezik!« Iza toga je izgubio sviest...

Prvo, što je osjetio, bilo je nešto nalik na groznicu. Pomalo je otvorio oči. Ležao je na travi. Nad njega se nadvilo lice puno poruge.

»Vriedni momčiću, skotrljao si se kao zreli orah!! Jonatan Morris zažmirio je, a obrve mu se skupile u crnu prugu punu prietnja. »Liepi si mi ti bjegunac, to valja priznati! Dakle mjesto da trošiš zlato u Newhallu, kako nam je slagala podmićena Batsie u Wood-lárku, pobjegao si s miss Marley u planine! Sad te imamo, stari objéšenjače! Priznaj brzo, imaš li još ono zlato!«

Giesbert stisnu usne. Ni da bi pisnuo.

»Govori, momče!« prodrma ga MacSmiley. »Kaži, gdje je zlato!«

»Nemam ja zlata,« promrsi Giesbert kroz zube u nemoćnom biesu.

»Jesi li ga ovdje zakopao? Jesi li ga sakrio gore na drvetu, ha?«

»A gdje su miss Marley i ona djevojka, s kojima su te vidjeli ovi ljudi?« upita Jonatan Morris. »Slažeš li, skupo ćeš platiti! Gdje su ljudi, koji su vam pomogli pri biegu?«

»Maknite se!« viknu Giesbert. »Pustite me... smjesta!« Grohotom se nasmijaše. MacSmiley ga udari nogom.

»Priznat će! Kazat će sve, to vam obećajem! Mister Wosslick, idite! Ljudi, obkolite kuću! Radi te lažljive žabe ne ćemo gubiti vremena.«

»Daj bocu sa zlatom!« dreknu mu MacSmiley u uho. »Meni ćeš ju dati, jesi li čuo?«

Giesbert ništa ne odgovori. Od udarca po glavi opet je izgubio sviest.

Onaj u crnom kaputu udaljio se s Lewisom i Sampsonom.

»Opasan je momak taj mladić. Njemu je poznata starčeva tajna,« reče Jonatan Morris. »Mi ćemo ga već ukrotiti.« Giesbert je dalje slušao ove rieči kao iz maglovite daljine. »Za stalno ga je moja žena smjestila na drvo, da uhodari. Nanjušila je, odakle vjetar piri. Ne će joj to ništa pomoći! Sad mi je sve jasno: moja žena se uzput susrela s mladićem... možda u Morpherovu pocketu, gdje je, kako znamo, našla družtvo. I tu su se sastale dvie nježne duše... ona, koja nije mogla zaboraviti svoga Jamesa Clifforda, i ovo momče, kojem je otac odletio u zrak...« Jonatan Morris se podrugljivo nasmijao.

»Skrovište bočice sa zlatom mora nam izdati, a onda ću s njim obračunati.«

»I još nešto, MacSmiley! I formulu, po kojoj je vario stari alkemist. On ima sigurno i opis... izuma. Mladić je iz rancha odnio sve spise.«

»Ili onaj tajanstveni Niemac, što je noć prije Soltmannove smrti prenoćio u Wood-larku. I njega moramo naći.«

»Daj, razveži momčiću jezik!«

Giesbert osjeti, kako su ga trgli u vis. Zateturao je, ali MacSmiley podhvati ga izpod ruku. Tako su ga odvukli do ruba šume.

A kad nije htio progovoriti ni ovdje, nekoliko stotina koraka daleko od mjesta, gdje smo se dalje uz rieku nalazili mi, što je on točno znao, riknuo je Morris: »Veži ga! Daj amo remen, Canja!«

Giesbertu svezaše ruke i noge. Oštri su mu se bridovi remena bolno zarezali u kožu i meso, ali stisnuo je zube i šutio kao zaliven.

Indijanac se opako kesio i sve jače stezao remen, dok se više nije mogao maknuti. Iza toga ga podivljali neljudi bez milosrđa baciše u travu, jer im se žurilo, da što prije stignu u dolinu zlata.

Nepokolebivi dječak svijao se i grčio od bola i muke.

ČAS ODMAZDE

Andrija Soltmann pogleda na sat.

»Sad bi Gabriel morao doći, da zamieni mojega sina. Još malo časaka, pa će se vratiti.«

»Biedni Giesbert! Bit će gladan,« reče gospođa Marley. »Okriepit će se.« Ona je kao marljiva domaćica spremila objed. Očekivali su i O'Parrya.

Pošao sam, da zovnem Giesberta. Šuma je ležala pod mlazom sunčanih zraka: krošnje nisu bile tako guste, a da se pojedine zrake ne bi bile probile kroz granje do zemlje. Gušterice su šuškale po paprati, a na granama su cvrkutale ptičice. Ali samo to se umiešalo u tišinu podneva.

Iz mojih me misli prenuše koraci. U prvom času sam mislio, da dolazi Giesbert, i već ga htjedoh pozdraviti veselim poklikom. Bio sam o tom čvrsto uvjeren, te i danas još moram zahvaliti zagonetnoj sili, koja me je od toga odvratila. Samo što sam htio otvoriti usta... kad li u tom trenu opazih trojicu, kako se šuljaju kroz grmlje. Ne sluteći ništa dobroga nehotice sam se sakrio iza širokog debla mamutova drveta.

Hip zatim kao da me je udarila kap. Ta oni tamo, što se spuštaju niz obronak kroz grmlje, ne mogu biti drugi nego Jonatan Morris i njegovi ortaci!

Ponestade mi daha, krv mi navali u glavu, kad mi se potvrdila moja kobna slutnja. Jasno sam čuo kako prvi između njih psuje: »Prokleti klipan! Skupo će platiti svoju tvrdoglavost. Bičem ću mu otvoriti usta; progovoriti mora! Daj mi sada još jedanput tlocrt, stari prijatelju. Zar ne čuješ, kako brčkaju valovi?«

»Nema do rieke ni dvjesta koraka. Kladim se, o što god hoćeš,« odvrati onaj drugi u zaprašenom putnom odielu. Obojica su stala i zadubila se u tlocrt. Oprezno sam povirio: nestalo je svake sumnje. Dakle su se neopaženi prikrali! Giesbert

i Gabriel su zatajili! Morat ću pokušati, da još prije ovih ljudi stignem do »laboratorija«!

Oprezno se stadoh šuljati, da ne zašušti lišće, zguren odmakoh komad puta, dok su nezvani gosti proučavali tlocrt. Zaustavih se i vidjeh, kako su skrenuli s puta. Nastave li tim pravcem, izbit će u dolinu na onom mjestu, gdje u nju ulazi izsušeno korito. To je još stotinjak koraka izpod »laboratorija«, odakle lako mogu uz obalu doprieti do njega.

Obala je bila uzka, na nekim mjestima gotovo neprohodna. Na zadnjem zavoju bila je strmina od kojih petdeset metara, gdje smo htjeli postaviti ogradu. Iza toga zavoja nalazila se koliba, gdje su moji prijatelji ništa sluteći čekali, da se vrati Giesbert.

Sreća me pratila. Mrzkim sam gostima mogao presjeći put, a da me ne vide. Kad sam naglo otvorio vrata »laboratorija«, nehotice se trgnu Andrija Soltmann.

»Bože dragi, što vam je? Zar se je mojem sinu dogodila nesreća?«

I gospođa Marley je na prvi pogled opazila, da me je nešto neobično uzrujalo.

»Jeste li ih vidjeli? Recite brzo!« Smjesta je priskočio k meni. »Recite ... je li — Morris?«

Potvrdih glavom: »Za par časaka mogli bi biti ovdje!«

Andriji Soltmannu izpade iz ruke kušalica i razleti se na stotinu komadića. Na brzu ruku izpripovjedih, što sam netom vidio. Andrija htjede potrčati van. Ali gospođa Marley mu zakrči put.

»Ne idite vi! Pustite mene, da govorim s tim nečovjekom!«

»Nemoguće! Ta vi to ozbiljno ne mislite.«

»Ne protuslovite ništa, dragi prijatelju,« reče gospođa Marley blagim glasom, ali ipak odlučno. »Mislite na moju odluku, koju sam noćas stvorila.«

»Ta ja vas ne mogu ostaviti samu! Zaklinjem vas svim, što vam je sveto!«

I ja sam pokušao, da ju odvratim. Ali gospođa Marley ne htjede popustiti: »Morris je praznovjeran. Spopao bi ga užas, kad bi vas vidio.«

»Dakle još ga štedite, premda vam je učinio toliko zla?«

»Molim vas, čuvajte mi kćer!« Gospođa Marley u svojoj očajnoj odluci otvori vrata. Sunce je bacilo unutra svoje jarke

zrake. Vani je bila tišina, samo su u travi cvrčali skakavci, a vjeverice šuškale po stablu. »Gospodo, vi ste mi vjerni prijatelji i pomagači; znam, da niste daleko, ako bi Morris postao surov.«

Mabel je jecajući pokrila lice rukama.

I već joj je majka kratkim, brzim korakom potrčala niz obalu. Na zavoju je stala, da dočeka muža, koji ju je došao tražiti.

»Hrabra žena! Junačka odluka!« viknu Andrija Soltmann.

I ja nisam u prvi mah mogao dokučiti tu srčanost. Ta ona je upravo izazivala sudbinu. Goloruka je žena morala biti spremna na najgore, jer Jonatan Morris je bio nasilan i surov, bezobziran i bezsavjestan. A ipak je pošla na oko hladnokrvno.

Težkom sam mukom zadržao Andriju Soltmanna: »Mislite na rieči gospođe Marley! Ona je sve dobro promislila. Ako pravo slutim, ona hoće svojem bivšem mužu da u lice dobaci težku obtužbu, koja bi morala razoružati i najokorjelijeg zlikovca. Eto tako tumačim sebi njezinu odluku, da mu se hrabro suprotstavi, mjesto da se pred njim skriva.«

»A ako ta hulja navali na nju? Pomislite na ono opasno mjesto!« Oprezno smo pogledali kroz vrata. »Vi znate, da nikada ne predpostavljam ono najgore, — ali Jonatan Morris ubio je u meni svaku vjeru. Potrčimo za nesretnicom! Bilo kako mu drago ...«

U to prosieče tišinu smieh ... glasan smieh poruge. Bio je to Jonatan Morris. Na zavoju je iznenada ugledao ženu, koja ga je tamo čekala.

Kad se je pojavila pred njim nepomična poput kipa, izbuljio je u nju oči, zinuo od snebivanja. Sve bi drugo bio očekivao: da će kriknuti, bježati ili pasti u nesvjesticu — samo ne to, da će pred njim stati i upiljiti mu u lice bezprimjerno hladnokrvan pogled.

I još više! Još prije nego se snašao u svojoj smućenosti, digla je ruku kao na obranu i viknula: »Ne usudi se, da me takneš!«

Jonatanu Morrisu se činilo, da nije pravo čuo, premda je svaka rieč odjeknula gromko u uzkoj kotlini. Ta žena, nad kojom je godine i godine vladao i silom, kojoj je uviek umio narinuti svoju silničku volju, a da se nije morao ni naprezati ... ta žena usuđuje se sada, da mu ovako prkosi!?

»Jesi li šenula umom?« zasiktao je. Crveno mu se lice izkrivilo od strašnog biesa. »Još jednu takvu rieč, pa će ti šija osjetiti moju šaku! Jest, osjetiti! Zuri samo u mene, našao sam i ovoga puta tvoje skrovište. U ostalom to je bila igračka! Ovako ne možeš prevariti muža, koji je sebi utuvio u glavu, da opet uhvati divlju golubicu. Ovako nikada! Vajan vitez, s kojim si pobjegla! Momčić je već dobio svoj obrok batina. A s onim drugim vjetrogonjama, od kojih si se dala nagovoriti na bieg, ne ćemo se dugo natezati. Ti nisi smjela pobjeći ovamo, golubice, jer sam se i bez toga spremao ovamo na poslovno putovanje. To je smola, draga moja. A sad se požuri: okani se tog oholog prkosa! Makni se . . . jesi li čula?«

Posljednje je rieči kriknuo divljačkim glasom. Skočio je preko jedne pećine, da ju pograbi za ruku.

Ona koraknu, ali ostade uzpravna i ošinu ga prezirnim pogledom.

»Ne ću da slušam — ubojicu!«

Strašnu kletvu izlanu goropadnik, grčevito stisnu šake.

»Skupo ćeš mi to platiti! Brže amo, MacSmiley!« Malo je posrnuo, razbjesnio se pridižući se: »Zmijski skot, koji ti je tim napunio uši! Čuvaj se, da ne postanem, što si čas prije rekla!«

»To nije potrebno!« Sad je gospođa Marley ipak uzmaknula pred bjesomučnikom.

»Nije potrebno? Ha! Nazivaš me ubojicom? Na sunce s imenom lopova, koji ti je to kazao!«

»Sav sviet to znade! Na sav glas govori o tome klanac Azuca! Mrtvaci iz Crne kotline dovikuju to tebi i svemu svietu, što ih grlo nosi!«

Teturajući od biesa oborio se Jonatan Morris na svoju obtužiteljicu. U tren oka pograbio ju je šakama. Za njim je dotrčao MacSmiley. Gospođa Marley je uz krik pala na koljena.

U tom trenutku odskoči Jonatan Morris i pusti svoju nesuđenu žrtvu. Sad je uzmaknuo on i digao ruke na obranu. Iz grla mu se izvinuo hroptav glas.

I MacSmiley je odskočio uz povik: »U pomoć, dobri duhovi! . . .«

»M r t v a c i . . .« Morris je kao bez duše izmucao tu rieč i izbuljio oči, probliedio na smrt — pred njim je stajao — Andrija Soltmann!

Njegova pojava . . . pojava mrtvaca, pojava čovjeka, kojega je držao mrtvim, pojava žrtve u Crnoj kotlini . . . svjedoka iz klanca Azuce . . . ta je pojava djelovala na toga surovog čovjeka strahovito i ubitačno. Ta nenadana pojava Soltmanna, koji je htio samo zaštititi gospođu Marley, utjerala je tome čovjeku najokorjelije savjesti u kosti tako neopisiv strah, da je zateturao i zalomatao rukama . . .

Pod nogama mu se odronilo kamenje u dubinu, izmaklo mu se čvrsto tlo. Još jedan kratak, potresan krik — i ponor je povukao tielo Jonatana Morrisa u svoj bezdan . . .

Mjesto, gdje je netom još stajao iznakažena lica od bjesnila, a hip zatim blied kao krpa, ostalo je prazno. Kad smo priskočili do ruba ponora, spopala nas je jeza pred tim prizorom: na izbočenoj litici u dubini od nekih četrdeset metara ležalo je okrvavljeno i razmrskano tielo zločinca, kojem nitko više nije mogao pomoći.

MacSmiley i Indijanac — ovaj potonji bio je zacielo još praznovjerniji od svoga gospodara — dali su se bez daha u divlji bieg i ne obazirući se. Canja duž obale, onuda, kuda su malo prije došla njih trojica, a MacSmiley pregazio je vodu i probio se u guštik.

Tek smo vidjeli, kako se grmlje zaklopilo poput zastora iza njegovih leđa. Izčeznuo nam je pred očima. Na strmoj pećini, koja je s jedne strane bila gola, a s druge gusto obraščena zelenilom, opet se pojavio. I on kao da je od straha i užasa dobio krila i sakupio neslućene snage, jer put, koji je nasumce izabrao za bieg, činio se nepristupačniji nego sve drugo naokolo.

Krik, koji nas je podsjetio na smrtni krik Jonatana Morrisa, potresao nas je u dno duše. Zar se je i MacSmiley strmoglavio?

U tom času zagrmi hitac —

Jeka mu se još lomila o stiene, kad li ugledasmo strielca. U O'Parryevoj se ruci još dimila dvocievka.

Pred njim su lajali njegovi psi.

»Šuti, Barry! Šuti, Aubry!«

Andrija Soltmann je gospođu Marley oprezno i nježno položio na klupu pred kolibom. Otro je znoj s čela.

»To je previše . . . to je previše!« uzdahnu on. »Zašto je pucao O'Parry . . .«

»Ta što mislite! Nije on pucao na bjegunca!«

»Ali hitac mi još ječi u ušima...«

»Nije on bio namienjen MacSmileyu. Naprotiv. O'Parry je njemu htio pomoći, spasiti ga. Eno gledajte i sami!«

I sad nam se pruži prizor, kojega nitko od nas nije očekivao. Lovac je pustio pse. Oni jurnuše uz strminu. Na desnoj strani pećine, koju je dosada prikrilo grmlje, pokazala se široka pukotina. Kad smo se uzpeli gore, obistinila se moja slutnja, kad sam vidio, kako se na O'Parryev hitac skotrljala neka siva trupina: u grmlju je ležao g r i s l y, kojem je O'Parryevo tane razmrskalo lubanju.

A pod šapama ubijene zvieri trzalo se krvavo MacSmileyevo tielo...

Na svojem je bezglavom biegu dospio u medvjeđu spilju, koje nam dosad nije odkrila ni sva lovačka mudrost i lukavost, ni »Ariadnina nit«.

Samo zajedničkim smo naporom odvalili s MacSmileya tjelesinu gorostasne životinje.

»Medvjedica!« reče O'Parry. »A ovo je čovjek, koji je nekoć stanovao kod mene. Bojim se, da mu nema više pomoći.«

Medvjedica mu je s glave sadrla kožu i strašno ga izmrcvarila.

»Bjesnilo životinje ima svoj razlog.« O'Parry se zavukao u spilju, a kad se je vratio, donio je dva medvjedića, koji su cvilili.

»Mladi?«

»Eto vidite. Odmah sam nešto slutio, kad jučer medvjedica nije došla po svoj zalogaj. Dobila je mlade. Po svoj prilici je ženka onog zdepastog mužjaka, kojega sam ubio one noći, kad ste došli. Sad može mister Chappy mirne duše poći na šetnju.«

Smjesta smo povezali rane MacSmileyu, ali bez koristi. Čim smo ga donieli u »laboratorij«, podlegao je ranama.

Niz događaja toga dana tim još nije bio završen.

Ponajprije nam se vratio Giesbert, kojega je Gabriel oslobodio iz neugodnog položaja. Zatim su uhvatili Indijanca Canju, kojega su preuzeli redarstvenici, što su stigli iz Visalije. Čim je u njihovu postaju stigla krugovalna viest, sjeli su na konje i projahali svu noć. Bilo ih je osam naoružanih do zuba.

Mister Chappy se odmah zanimao, kad će se vratiti u Visaliju. Rekoše mu, da će danas sastaviti zapisnik, a sjutradan krenuti na put.

Mister Chappy je odmah stvorio odluku. U Visaliji je bila željeznička postaja, trista kilometara udaljena od Los Angelesa.

Zamolio je redarstvenike da njega i mistera Ruefa povedu sa sobom, jer je dovršio predradnje u ovom području. Uzbudljivi događaji narušili su mu zdravlje. Bilo mu je doduše drago, što su ubili medvjeda, pred kojim je neprestano strepio, ali tko bi mu mogao jamčiti, da se ne će pojaviti novi medvjed i ugroziti ih u toj pustoši? Pogotovo kad je naučio, da su te životinje plodne i da se množe.

Osim toga je mister Chappy stekao uvjerenje, da je gospođa Marley doista previše prepatila, tako da neko vrieme još ne bi mogla zasjati kao zviezda prve veličine na umjetničkom nebu slikopisnog trusta Pacific-Omnipotens. Kao poslovan čovjek morao je računati sa svakom mogućnošću.

Ali vrieme, trud i novac nije utrošio u ludo.

»Ja sam vrlo zadovoljan,« rekao je mister Chappy. »Ovako nešto nisam još nikada doživio. Nalazio sam se na najiztaknutijim točkama, obuhvatio sam širokim pogledom sav taj planinski sviet, sav njegov snieg, led, provalije, šume, sve pozlaćeno suncem. Živio sam među pravim kopačima zlata, samo što nisu bili odjeveni kao pravi kopači zlata, a lutao sam i s Indijancima po toj pustoši. Borio sam se protiv medvjeda i protiv paklenih sila nevremena. U svim sam borbama ostao pobjednik.«

Nitko od nas nije sumnjao, da će, kad se vrati u svoj ljubljeni Los Angeles, i svoje takmace pobiediti — jezikom.

Kad smo došli pred O'Parryevu kuću, dočekalo nas je još veće iznenađenje. S klupe se digao stariji čovjek u tiesnom crnom kaputu s crnim ovratnikom, ponizno je skinuo starinski šešir i izjavio, da je tajnik velepoštovanog gospodina Lawyera Culpeppera iz Bakersfielda, po imenu Natanael Wosslick.

Iz smeđe torbe izvukao je gospodin Wosslick zapečaćen omot i rekao: »Je li me zapala čast, da govorim s njegovim lordstvom grofom od Tortworth-O'Parrya?«

Mi se pogledasmo iznenađeni. O'Parryu se smrklo čelo, ali brzo se opet razvedrilo.

»Što ste donieli?« pristupi odvjetničkom tajniku. »Već je tomu preko deset godina, da mi nitko nije donio glasa iz onoga drugog svieta.«

»Donio sam zapečaćeno pismo, vaša milosti!« reče onaj u crnom kaputu grbeći leđa. »Težko mi je bilo naći put do vašega lordstva, premda mi je gospodin Culpepper dao točne upute . . ., a i njemu nije lako bilo ustanoviti, gdje boravi vaša milost. Međutim pružila mi se sretna prilika . . .«

»Čekajte!« O'Parry uze pismo i stupi nekoliko koraka na stranu. Dvaput je pročitao arak, zanjihao glavom, opet stao čitati . . . Držeći spis u ruci polako se stao udaljivati od nas. Samo psi su ga pratili. Nekoliko je puta stao i prstima pogladio siedu bradu. Otišao je sve do ruba šume, tamo je neko vrieme nepomično stajao, kao da se odmarao, a onda se vratio.

»Viest iz drugog svieta,« progovorio je. »Neočekivana viest, koju sam morao proučiti na samu.«

»Vrlo vesela viest,« stade pričati tajnik. »Umalo da gospodin Culpepper nije sam s njom krenuo u planine. Vrlo mi je drago, što sam vaše lordstvo zatekao još živo i zdravo — u to su naime u Bakersfieldu već svi sumnjali. Ali dobra viest po mojem skromnom mišljenju nikada ne dolazi prekasno, moje dame i gospodo.«

»A grofovski naziv, kojim ste se poslužili?« upita Andrija Soltmann.

»Pripada u punom obsegu njegovu lordstvu,« odgovori mister Wosslick. »Ja nisam potanko upućen u sadržaj spisa. Ali eto vidim, da ste vi prijatelji njegovu lordstvu, stoga vam mogu otvoreno reći, da je ovaj krepki starac, koji je svuda poznat pod imenom lovca iz Los Angelesa, dobio poziv da svoga pokojnog gospodina brata u Škotskoj nasliedi u svim častima.«

Prvi je prekinuo šutnju mister Chappy: »Od prvog sam trenutka znao, da je naš velikodušni domaćin pravi lord!« Smjesta je dozvao k sebi mistera Ruefa. »Snimite brzo njegovo lordstvo! To je jedinistven slučaj.«

I zbilja tako je bilo. Drhtavim nam glasom priobći otac O'Parry, da je njegov brat umro u visokoj starosti i on je sada eto dobio poziv, da preuzme obiteljsko imanje Tortworth-Court u Aberdeenu u Škotskoj.

»A hoćete li to i učiniti?«

»S Božjom pomoću!« O'Parry nam stade stiskati ruke. »Poziv me je zatekao na životu. Pokušat ću, da mu se odazovem . . . premda su već svi mrtvi, koje sam poznavao prije nego sam još kao mladić krenuo preko mora.«

Andriju Soltmanna i mene povukao je na stranu i tiho rekao: »A mrtva je i ona, koje mi je lice uviek lebdjelo pred očima, odkad sam postao pustinjakom.«

Doznali smo, da je to bila ljubljena žena, radi koje je O'Parry prije četrdeset i sedam godina ostavio domovinu i pobjegao iz svieta. A iz pojedinih smo natuknutih rieči mogli razabrati, da je ona u svoje vrieme pošla za pokojnoga mu brata.

»U dalekoj ću domovini naći samo grobove, a među njima će i meni izkopati grob. Nije bilo suđeno, da vječno ostanem na ovim planinama!«

»A ne ćete li naći u domovini nikakve rodbine, svojte?«

O'Parry strese glavom: »U Tortworth-Courtu živi samo jedan bračni par zakupnika, koji bi me se još mogao sjećati. Kad sam kao mladić otišao, bio je Tortworth-Court sagrađen tek dvie godine. Sada će biti posve promienjen. Moj pokojni brat bio je velik ljubitelj vrtlarstva. On ga je pretvorio u pravo čudo od perivoja. Američke su novine još prije dvadeset godina pisale, da u Tortworthu ima više raznih vrsti drveća nego u ikojem posebničkom vrtu u Europi.«

Već je bio navikao susretati samo začuđene poglede, zato je dodao: »Znam, što ćete reći . . .: da nije nikakvo umieće presaditi neko vrlo staro drvo . . .«

»Nipošto! Samo se divimo vašoj hrabrosti.«

»Nije to hrabrost, moji prijatelji, nego samo pokoravanje sudbini, koja je sve tako odredila. Još jedanput moram krenuti na put i vratiti se, da legnem u zemlju svoga starog zavičaja.«

»A kada se kanite odazvati tom pozivu sudbine?«

O'Parry pogladi oba medvjedića, koji su još bili sliepi. »Mnogo mi vremena ne preostaje, da odgodim svoj odlazak. Još par dana pa će ova dva klubka sala biti toliko razvijena, da ćemo moći krenuti na put. Dobrom Bowieu ostavit ću na volju, da ostane ili da pođe sa mnom. Znam već unapried, što će odlučiti. A Barry i Aubry će u Škotskoj isto tako zadovoljno gunđati kao i ovdje. Pitat ćete me, hoću li prodati kuću

ovdje? O tom ne vodim brige, jer kuća će ostati vama... a vi ne ćete postati pustinjaci kao ja.«

Mister Wosslick ostavio nas je sjutradan. Rekao je, da će izkoristiti priliku i poći na put pod zaštitom poštovanja vriednog gospodina Chappya, koji mu se je ponudio, da će ga uzeti pod svoje okrilje. Njih dvojica su se sprijateljili uz liekove iz Chappyeve kućne ljekarne, a mister Wosslick je pobožno slušao mistera Chappya, kad mu je ovaj pričao o svojim junačkim djelima, o svojoj neustrašivosti, o svojim pobjedničkim borbama protiv prirodnih sila — i o Bog zna čemu.

Gospođa Marley morala je mirovati više dana, da se oporavi od pretrpljenih uzbuđenja. Andrija Soltmann i ja imali smo pune ruke posla. Ja sam već prije izrazio sumnju, da će u O'Parryevoj rieci biti manje zlata, nego je to računao Andrija Soltmann. Na žalost to su potvrdili pokusi, koje sam sada mogao mirno obaviti.

Za svaku sigurnost ponovio sam pokuse, ali ni drugi put nisam našao više aluvialnog šljunka, koji bi sadržavao zlata. Andrija Soltmann se je o tom mogao uvjeriti prigodom prerađivanja šljunka.

Ali razočaranje ga nije skršilo. Njemu je ostao izum, a taj nije bio vezan samo uz ovu rieku. Osim toga je za nj bila sreća, što je ne samo na vrieme spoznao, kako smo ovdje — upravo kao nekoć i oni prvi doseljenici u Morpherovom pocketu — naišli na pocket, na torbu, koja je poput drugih torba imala to loše svojstvo, da je s vremenom ostala prazna, nego što se je moj prijatelj zadovoljio s tom bolnom spoznajom i nije tvrdoglavo uztrajao na tom, da uz pomoć skupocjenih sprava rieci pokuša izmamiti na silu ono, čega ona nije mogla uobće dati, sve da su ju svu izprevrnuli.

Nakon zrelog promišljanja stvorili smo zaključak, da izkoristimo ono, što se još dade izkoristiti . . . da pokupimo zlatno blago, kojim nas je O'Parryeva rieka dragovoljno obdarila, da mu se radujemo, ali da se s druge strane odrečemo svakog novog pokušaja, koji bi nas samo stajao mnogo novaca i vremena, a bio bi prema zdravom čovječjem razumu svakako osuđen na propast.

Tako smo sebi prištedili tužnu sudbinu mnogih lovaca na blago, poput onoga Morphera iz Morpherova pocketa, koji nam je mogao poslužiti kao drastičan primjer: da prvi plod sreće kopača zlata nije poslužio ničemu, nego samo

da ga odplavi bujica, koja nije htjela više odati svojih zlatnih tajna.

»Jednoga mi ne može oteti nitko,« mogao je stoga Andrija Soltmann reći s ponosnim zadovoljstvom, »to jest mojega izuma.«

U to su doba s Placerovih claimova došli izaslanici, jer tamo je poslije odkrića Morrisova zločina sve spopalo neopisivo uzbuđenje. Družtvo je Andriji Soltmannu postavilo vrlo častne ponude. On ih je odbio.

Onoga dana, kad je gospođa Marley sva sretna slobodna srdca odlučila, da sa svojom kćerkom odprati staroga lordalovca u daleku Škotsku, mogao joj je Andrija Soltmann reći: »Tada ćemo se ipak još sastati.«

Obećao je, da će se u dogledno vrieme i on vratiti u svoju ljubljenu domovinu, a uzput posjetiti i dvorac Tortworth-Court.

On je naime stvorio najčvršću odluku, da njegov izum pripade njegovoj domovini, da se njim smije okoristiti samo ona.

Konac.

Sadržaj: